

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XIII.

V Ljubljani, 30. oktobra 1941-XX.

Štev. 44 (628)

Danes:

Italijanščina za Slovence

(Gl. str. 9.)

Nad medveda se ne gre s
šilom.

Slovenski rek

»DRUŽINSKI TEDNIK«

Izhaja ob četrtkih. Uredništvo in
uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III.
Poštini predati št. 345. Telefon št. 33-32.
— Račun poštne branilnice v Ljubljani
št. 15.393. — Rokopisov ne vračamo,
nefrankirani dopisi ne sprejemamo. Za
odgovor je treba priložiti 2 liri v znakah.

NAROČNINA

1/4 leta 9 lir, 1/2 leta 16 lir,
vse leto 25 lir. V tujini
64 lir na leto. — Naročnino
je treba plačati vnaprej.

CENE OGLASOV

V tekstnem delu: enostolpna petlinna vrsta
ali njen prostor (višina 3 mm in širina
55 mm) 2.70 lire; v oglašnem delu 1.70 lire.
V dvostolpnem tisku cene po dogovoru.
— Notica: beseda 0.80 lire. Mali ogla-
si: beseda 0.40 lire. Oglašni davek povod
še posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Učinkovita proslava XIX. obletnice Pohoda na Rim

3000 kmetov je dobilo osušeno zemljo na Pontinskem polju

28. oktober 1922. je važna meja v zgodovini Italije, razdobje, ki stoji v znamenju fašizma in njegovega Duceja. Tisti dan je Italija na novo začela živeti. Določila je načrte za velike gospodarske, socialne, politične in verske reforme. Pogled v to dobo je veličastna slika nezasiženega napredka. Druge doktrine, kakor demokracizem, liberalizem in socializem, se zde v primeri s tem veličastnim naukom kar pritiklave.

Neredi in stavke po svetovni vojni so bili glavni vzrok, da je Benito Mussolini, bivši bojevniki v strelskih jarkih, zbral vse zdrave sile italijanskega naroda okrog sebe in 23. marca 1919. ustanovil bojevnike fašije. Naloga, ki jo je imel fašizem, ni bila ne lahka ne preprosta. Treba je bilo postaviti socializmu pot, ojačiti gospodarski ustroj države in vrniti narodu vero vase.

To nalogo je fašizem izpolnil po svojih najboljših močeh. Tri leta se je boril kruto in nespremljivo. Treba je bilo mnogo napora in energije, da je rešil to svojo nalogo. In naposled je prišel dan sestanka v Napoliju, kjer je Mussolini zahteval zase vso politično moč. To je bil alarm za začetek nove revolucionarne dobe.

Nato je prišel 28. oktober 1922., eden najslavnejših dni v zgodovini fašizma; dan Pohoda na Rim. Takrat je Mussolini mobiliziral vse fašije in na čelu svojih sobojnikov nastopil zmagovalno pot proti Rimu. Takrat je vladar poklical Duceja na krmilo svoje vlade kot predstavnika nove Italije.

Tisti dan se je začelo nezasiženo delo obnove, obnove, ki se nadaljuje brez prestanka. Ta obnova stoji v znamenju proglašenja Velikega sveta, v znamenju volivne reforme, zbornice Fašijev in Korporacij, avtarkičnih enot, zakona o delu, Narodnega sveta Korporacij itd. Tudi zunaj meja Italije je znano delo fašizma na področju socialne ureditve. Med najvažnejše uspehe spadajo tudi politike javnih del, posebno elektrifikacije, cestnih in prometnih sredstev, socialne zakonodaje, verske politike, sprava s Cerkvijo in šolski zakon. Fašizem je narod nasitil in ga zadovoljil.

Fašizem ima svoje bojevnike izkušnje, ima pa tudi svoj bojevniki značaj. Zato je narodna vzgoja in vzgoja mladine že vseh 20 let usmerjena k vzgoji discipline, pogumu in požrtvovalnosti. To dokazujejo boji v Abesiniji, na Španskem in v Rusiji.

V tem duhu in v senci fašijev je ves italijanski narod slovesno proslavil XIX. obletnico Pohoda na Rim, tistega dne, ko se je začelo pisati novo, veliko poglavje v zgodovini Italije in Italijanskega Naroda. Proslavil ga je strnjeno okrog svojega Duceja, ki vodi narod od zmage do zmage. Najbolj učinkovita proslava tega zgodovinskega dne je pa izročitev osušenega Pontinskega polja 3000 kmetom v last.

Veličastna proslava na Pontinskem polju

Littoria, 27. oktobra. Duce je bil včeraj dopoldne spet med svojimi skromnimi, a delovnimi sodelavci pri velikem delu za osušenje velikega Pontinskega polja. Predčasno jim je izročil v last zemljo, ki so jo s svojo voljo in s svojim delom oplodili.

Okrog 3000 družinskih očetov je včeraj svečano sklenilo pogodbe z nacionalno ustanovo bojevnikov, s katerimi se je njihov doseženi zakup spremenil v lastninsko pravico. Osuševanje Pontinskega polja je tako doseglo svoj končni rezultat. Kolonisti, ki so se posvetili zemlji nekdanjih močvirij, so postali lastniki hiš, posestev, živine in strojev, obenem pa neposredno odgovorni za nadaljnji prevojit osušenih predelov Pontinskega polja. Spridlo tega je imela ta manifestacija še svoj prav poseben pomen in je tudi potekla ob izrednem navdušenju vsega prebivalstva, kmečkega in delavskega, ki je izrazilo svojo neomajno zvestobo stvaritelju velikega dela.

Ducejev prihod

Duce je prispel na Pontinsko polje s posebnim vlakom okrog 11. Z njim sta prišla tudi Tajnik stranke in Kmetijski minister. V Littoriji so Duceja sprejeli predsednik bojevnike organizacije, minister za italijansko Afriko, korporacijski minister, državni podtajnik prometnega ministrstva, komisar za notranje preseljevanje, načelnik milicijskega štaba ter druge ugledne osebnosti.

Duce je takoj po prihodu pregledal četo častniških gojencev, ki je bila razvrščena na postaji. Pred njo so bili v strumnih vrstah pripadniki liktorskih mladinskih organizacij Med zvoki godbe je Duce z avtomobilom

Ko se je leta 1932. ustanovila občina Littoria, je Mussolini dejal, da se bodo kolonisti z veseljem lotili dela tudi zaradi tega, ker bodo v 19 ali 20 letih postali definitivni lastniki svoje zemlje. Delo je bilo ogromno. 18. decembra se je ustanovila nova pokrajina na trdnih tleh nekdanjega močvirja. Ko je bila dosežena tehnična zmaga nad zemljo, se je borba nadaljevala na gospodarskem področju. Duce sam je vzpodbujal delavce in kazal pot.

Tako je 29. oktobra 1937. ob ustanovitvi Aprilie poudaril, da želi in hoče, da bi v čim krajšem času kolonisti postali lastniki zemlje, ki jo obdelujejo s svojimi žulji. V celoti so znašali državni prispevki za osušitev

krenil v mesto. Množica mu je priredila spotoma viharne ovacije.

Z avtomobilom se je Duce odpeljal v novi mestni okraj, kjer se je ogledal nekaj novih gradenj. Nato se je pripeljal v mestni center, kjer so bile zbrane velike množice ljudi. Podal se je v palačo uradov in se pojavil pred množico, ki ga je sprejela z neskončnim vzklikanjem. Duce je vzklikanju odgovoril s fašističnim pozdravom. Med množico je bilo prav spredaj razvrščenih vseh 3000 kolonistov, ki so včeraj sklenili omenjene pogodbe z bojevniki ustanovo in vsi so bili v fašističnih uniformah.

Poročilo Tajnika stranke in predsednika bojevnikov

Tajnik stranke je Duceju s konkretnimi podatki poročal o fašistični in vojaški organizaciji v liktorski pokrajini. Organiziran je prav ves narod v njej. Nato je predsednik bojevnike ustanove kratko poročal o osuševalnih delih in o pomenu svečanosti.

Osuševalne zadruge so se lotile dela 23. novembra 1929. 10. novembra 1931., 29. oktobra 1939. je bilo tehnično delo dovršeno. Tedaj se je ustanovila Pomezia. Investirani so bili ogromni kapitali. Angažirala se je cela organizacija najboljših tehnikov in velika vojska delavcev. Vse ogromno delo pa se je dovršilo šele včeraj, ko se je spremenila množica ročnih delavcev v male posestnike.

Pontinskega polja 549 milijonov ali povprečno po 12.600 lir na hektar. S temi prispevki so se gradile hiše, osuševala zemljišča, speljale ceste in krili vsi drugi izdatki. Državni prispevki so le malo presegle zneske rednih podpor, kakor jih zakon dodeljuje vsem osuševalcem močvirnatih ozemlj. Bili pa so nižji kakor sorazmerni izdatki za druga podobna osuševalna dela.

Lažne so trditve, da je osušitev Pontinskega močvirja stala državo ogromen denar. Sedaj je vse polje, razen nekaterih predelov okrog Aprilie in Pomezie, stodoletno obdelano. Položaj je docela spremenjen. Pred leti so na Pontinskem polju pridelali nekaj tisoč stotov žita, sedaj ga pridelajo na stotisoče stotov, poleg tega pa velike množine sladkorne pese in drugih pridelkov. Na nekaterih posestvih so pridelali kar po 63 stotov žita in po 530 stotov sladkorne pese. Velik je pridelek sene in druge krme, zaradi česar se je močno razvila živinoreja. Na Pontinskem polju goje 31.000 glav živine, med njimi 5500 krav mlekaric. Pontinsko polje obsega 140.000 ha zemlje, ki je osušena, vsa spremenjena v polja, med katero so speljani prekop in gosto omrežje cest. Na njem je bilo zgrajenih na tisoče kmečkih hiš, 5 mest in 18 vasi.

Na Pontinskem polju živi sedaj nov narod, ki šteje 60.000 ljudi. Bojevniki ustanova je sama zgradila 2951 kmečkih hiš, 487 km ceste, 15.600 km prekopov, 21 km vodovodov, 640 km

električnih napeljav visoke napetosti in 1080 km telefonskih zvez. Pričela je graditi tudi obsežno omrežje namakalnih prekopov, iz katerih voda že namaka 715 ha zemlje, a jih bo v bodoče še nadaljnjih 3100. Ponemod so bila zemljišča izravnana in je bilo prekopane za 2 milijona kubičnih metrov zemlje. Zemljišča so bila zavarovana z gozdnimi pasovi. V ta namen je bilo doslej zasajenih nad 35.000 dreves. Na Pontinskem polju so pričeli pridobivati tudi bombaž. Od leta 1937. dalje ga je bilo pridobljenega povprečno po 13.000 stotov. Ze sedaj znaša letni dobiček osušitve Pontinskega močvirja povprečno po 100 milijonov lir na leto. Vsi stroški so bili skoraj že v celoti poplačani z doslej doseženimi rezultati.

Na socialnem področju je bilo poskrbljeno za socialno zavarovanje delavcev in družin pa tudi za zavarovanje pridelkov in živine. Organiziral se je kmetijski kredit. 30. septembra so 2895 kolonistom na 2914 zemljiških izročili predvidene seznane za dodelitev zemljišč v končno last. Le 31 družin se je odločilo, da se vrnejo v svoje prvotne domače kraje. V oktobru je bilo podpisanih 2350 pogodb. V nekaj tednih bodo sklenjene še nadaljnje.

Ducejev govor

Nato je spregovoril Duce. Dejal je: Črne srajce, kmetije, tovariši! Današnji dan, 26. oktobra XIX. leta fašistične dobe spada med važne dni sedaj že desetletne zgodovine osuševanja Pontinskega polja. Tisoči vaših tovarišev so sedaj postali posestniki svojih zemljišč, zemlje, ki so jo oplodili z nezadržnim delom in ljubeznijo. Prepričan sem, da bodo svoje delo

prav tako opravljali tudi v bodoče in s še večjim čutom odgovornosti.

S to manifestacijo je bila kakor prej gospodarsko in tehnično, sedaj človeško in socialno kronana velika zasnova osušitve nekdanjih pontinskih močvirij, ki je neomajen dokaz naših visokih organizacijskih in stvariteljskih sposobnosti. Z enako neomajno voljo, kakor smo z njo dosegli ta cilj, bomo dosegli tudi naš najvišji cilj, za katerega smo se borili, se borimo in se bomo borili do zmage.

Navdušenje je bilo ta trenutek nepopisno. Množice so vedno znova vzklikale, mahale z rokami, s pokrivali in prapori. Ko se je navdušenje poglobilo, je Duce zapustil balkon palače uradov in je v pritličju prisostvoval formalni izročitvi pogodb in lastninske pravice dosežanim kolonistom.

Podpis lastninskih pogodb

Duceju so predstavili koloniste. Prvi je bil na vrsti Valentin Micheletti, oče šestih sinov. Razen njega in predsednika bojevnike ustanove je njegovo pogodbo podpisal tudi Duce. Pred Ducejem je podpisalo pogodbo še nadaljnjih 190 dosežanih kolonistov. Nadaljnji so jih podpisovali po vrstnem redu.

Duce se je nato znova vrnil na svoja prejšnja mesta. Ljudstvo ga je s svojim navdušenjem priključilo in je tedaj znova vzvalovel v viharjem vzklikanju in manifestiranju. Tako se je moral vrniti pred ljudi še nekajkrat. Nazadnje se je spet odpeljal z avtomobilom. Pregledal je še nekaj bombaznih nasadov, se zanimal za njihovo obdelovanje, nato pa krenil na postajo, se poslovil od zastopnikov krajevnih oblasti ter se odpeljal s Pontinskega polja.

Naredbe Visokega Komisarja

Določbe za legalizacijo javnih listin

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino, na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in smatrajoč za potrebno urediti legaliziranje javnih listin, odreja:

Člen 1. Podpisi javnih funkcionarjev in javnih uradnikov katere koli vrste kakor tudi podpisi oseb svobodnega poklica na listinah, potrdilih, izpiskih in prepisih listin, ki se žele predložiti kateremu koli uradu zunaj krajevnih pristojnosti, območja ali občine bivališča podpisnika, se morajo legalizirati.

Člen 2. Fakultativna pa je legalizacija podpisov javnih funkcionarjev ali javnih uradnikov na listinah, potrdilih, izpiskih in prepisih listin, ki naj se uveljavljajo v isti občini ali na ozemlju, pod redno pristojnostjo funkcionarja ali v območju javnega uradnika, ki je podpisal.

Člen 3. Predsednik okrajnih sodišč in satrešine okrajnih sodišč legalizirajo potrdila, ki se nanašajo na osebni stan in so jih izdali javni uradi s sedežem na ozemlju njih pristojnosti in ki naj se predložijo uradom Ljubljanske pokrajine zunaj tega ozemlja.

Okrajni načelniki pa legalizirajo vse druge listine, potrdila, izpiske in prepise listin, ki so bili izdani in se predložijo kakor navaja drugi odstavek.

Člen 4. Izpiske potrdila, izpiske in prepise listin, ki se žele predložiti kateremu koli javnemu uradu Kraljevine zunaj Ljubljanske pokrajine, legalizira Visoki Komisar ali funkcionar Visokega komisariata, ki se za to pooblasti.

Člen 5. Prevoze slovenskega besedila v italijanski jezik na vseh listinah po prednjih členih, za katere je po določbah člena 6. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 predpisana dvojezičnost, overja načelnik kabineta Visokega Komisarja, če se nameravajo predložiti javnim uradom Kraljevine zunaj Ljubljanske pokrajine, krajevno pristojni načelniki pa, ako se nameravajo predložiti v pokrajini zunaj njihovega območja.

Člen 6. Legalizacija listin, potrdil, izpiskov in prepisov listin, ki so jih izdali javni funkcionarji ali javni uradniki bivše Dravske banovine pred 3. majem 1941., se opravlja enako, kakor je določeno v členih 3. in 4., le da se mora slovenskemu besedilu priložiti, overjen prevod v italijanskem jeziku po določbi člena 5.

Člen 7. Vse v tej naredbi omenjene listine se morajo, ker bi bile sicer nične, kolkovati skladno z veljavnimi taksnimi predpisi, na vseh pa se mora nalepiti kolek 5 lir za legalizacijo.

Na listinah, potrdilih, prepisih ali izpiskih sta za njih veljavnost v Kraljevini zavezani taksi največ le dve legalizaciji.

Legalizacijska taksa se ne plačuje, če je po veljajočih zakonih listina, na kateri je podpis, ki naj se legalizira, oproščena takse. Ista ugodnost se priznava listinam oseb, ki s potrdilom svoje občine izkažejo svoje siromašno stanje.

Člen 8. Za listine, potrdila, izpiske in prepise listin, izdane v drugih pokrajinah Kraljevine, ki naj bi se predložili v Ljubljanski pokrajini, veljajo legalizacije po tamkaj veljajočih prepisih.

Člen 9. Ta naredba, ki nadomestuje prejšnjo, njej nasprotujoče določbe, stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 30. sept. 1941-XIX.

Visoki Komisar
za Ljubljansko pokrajino:
EMILIO GRAZIOLI

Omejitev avtomobilskega prometa

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino glede na komisariatske naredbe z dne 29. aprila 1941-XIX št. 13, 12. julija 1941-XIX št. 65 in 24. septembra 1941-XIX št. 111 in na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 odreja:

Člen 1. V naredbi št. 111 z dne 24. septembra 1941-XIX določeni rok veljavnosti posebnih prometnih dovolil za potniške avtomobile ter motorna kolesa brez priklolece in z njo, na bencinski pogon, se podaljšuje do 15. novembra 1941-XX.

Člen 2. Od 16. novembra 1941-XX dalje preneha z vsemi učinki veljavnost posebnih prometnih dovolil za potniške avtomobile z bencinskim pogonom, izveženi za imetnike posebnih dovolil, glasečih se na:

1. Visoki Komisarjat,
2. državna, pokrajinska, občinska oblastva,
3. Nacionalno fašistično stranko,
4. škofo, upravitelje škofij,
5. sanitetne uradnike in pogodbeno sanitetno osebje,
6. inozemske častnike,

Nadaljevanje na 2. strani

7. na avtoizvoške in avtonajemške, toda z omejitvijo na en potniški avtomobil za vsakega obratovalca.

Člen 3. Imetniki prometnih dovolil za potniške avtomobile na bencinski pogon, pripadajoči zgoraj navedenim kategorijam, morajo do 15. novembra 1941-XX prositi pri uradu za civilno motorizacijo Visokega komisariata za novo prometno dovolilo in nov spoznavni znak, in to ločeno za motorna vozila v zasebni uporabi in za motorna vozila v javni uporabi (avtoizvoške in avtonajemške).

Člen 4. Da bi smeli še po 15. novembra 1941-XX uporabljati vozila, morajo javne ustanove in zasebni imetniki prometnih dovolil za motorna vozila brez priklole in z njo do omenjenega dne pri uradu za civilno motorizacijo z redno obrazloženo prošnjo prositi za novo prometno dovolilo in ustrejni spoznavni znak.

Člen 5. Od 16. novembra 1941-XX daje se imetnikom posebnih prometnih dovolil strogo prepoveduje s potniškimi avtomobili na bencinski pogon prevažati osebe svoje družine ali tuje osebe, če ni za to upravičenega službenega razloga.

Oblasti javne varnosti in organi, ki jim je poverjeno prometno nadzorstvo, bodo kar najstrože nadzorovali, da se prepreči kršitve navedene prepovedi.

Kršiteljem se brezpogojno odvzame posebno prometno dovolilo in se bodo nanje uporabljale kazni, ki jih določa člen 7. naredbe št. 65 z dne 12. julija 1941-XIX.

Visoki Komisar
za Ljubljansko pokrajino:
EMILIO GRAZIOLI

Preureditev gasilstva

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino glede na zakon o organizaciji gasilstva bivše kraljevine Jugoslavije z dne 15. julija 1933, na podstavi kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in smatrajajoč za potrebno, da se preuredi organizacija gasilstva odloča:

Člen 1. Skupščina, osrednji odbor in nadzorni odbor Gasilske zajednice Ljubljanske pokrajine se razpuščajo in se imenuje za izrednega komisariata se zajednice cav. uff. dr. inž. Giorgio Conighi, ki jo bo upravljal in preuredil gasilsko službo skladno s smernicami in navodili, ki mu jih bo dajal Visoki Komisar.

Pri izvrševanju teh dolžnosti mu bo v pomoč svet, sestavljen iz gg. dr. Antona Kodreta, Bogdana Pogačnika in dr. inž. Franceta Džurca ter poveljnika poklicnih gasilcev mesta Ljubljane.

Člen 2. Ta odločba je takoj izvršna in se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 22. oktobra 1941-XIX.
Visoki komisar
EMILIO GRAZIOLI

Izpitna komisija za učitelje v šolah za defektne otroke

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino glede na pravila o strokovni izobrazbi učiteljev v šolah za defektne otroke z dne 8. februarja 1935, na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, glede na člen 1. kr. ukaza z dne 7. junija 1941-XIX št. 454 v zvezi s členom 6. kr. ukaza z dne 18. maja 1941-XIX št. 452 in člena 6. Ducejevega razglasa z dne 17. maja 1941-XIX in smatrajajoč ukrep za nujen odreja:

Člen 1. Pri IV. oddelku Visokega Komisariata se postavlja izpitna komisija za usposobljenostne izpite za poučevanje v šolah za defektne otroke

(gluhoneme, slepe, manj nadarjene) v Ljubljanski pokrajini.

Predsednika, člane in poslovodjo izpitne komisije imenuje Visoki Komisar. Poslovodja nima glasovalne pravice.

Člen 2. Izpitne roke odreja občasn komisar, ki določi prav tako tudi čas, v katerem naj se opravljajo usni, pisni in praktični deli izpita, in pogoje za priprave kandidatov.

Člen 3. Ta naredba, ki nadomestuje vsako prejšnjo, njej nasprotujočo določbo, stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 22. oktobra 1941-XIX.

Visoki komisar
EMILIO GRAZIOLI

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu

veljavne od ponedeljka 27. oktobra zjutraj do nedelje 2. novembra zvečer

Po dogovoru z zastopniki in zastopniki konsumentov, prodajalcev in pridelovalcev je mestni tržni urad Visokemu Komisariatu predložil najvišje cene za tržno blago v Ljubljani tudi za prihodnji teden ter jih je ta odobril.

Z odlokom VIII/2 št. 1133/4 Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino veljajo za Ljubljano določene najvišje cene od ponedeljka 27. oktobra zjutraj do nedelje 2. novembra t. l. zvečer.

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje:

Domači krompir na drobno 1.20 L.; zelena glava na drobno izpod 10 kg 0.60 L.; zelena glava na debelo 0.50 L.; kisljelo zelje na drobno 2 L.; repa na drobno izpod 10 kg 0.70 L.; repa na debelo 0.50 L.; kisljela repa 2 L.; rdeče zelje 0.80 L.; ohrovt 0.80 L.; cvetača 3 L.; brstni ohrovt 3 L.; koleraba 1 L.; koleraba do 4 komade na kilogram 1.50 L.; rumena koleraba 0.50 L.; rdeča pesa 1.50 L.; rdeči korenček brez zelenja 2 L.; šopek zelenjave za juho s korenčkom 0.20 L.; črna redkev 1.20 L.; peteršilj 2.50 L.; por 3 L.; zelena 2.50 L.; domača čebula 2 L.; šalota 2 L.; česen, 25 glavice na kilogram, 4 L.; jedilne buče 0.50 L.; glavna solata 2.50 L.; endivija 2 L.; obiteljni motovilec 6 L.; mehka špinata 2.50 L.; trda špinata 1.50 L.; liter suhih bezgovih jagod 3 L.; liter šipka 2 L.; kilogram letošnjega suhega lipovega cvetja 20 L.; domača žlahtna namizna jabolka 3.40 L.; domača namizna jabolka I. vrste 3 L.; domača jabolka I. vrste gospodinskih sort 2 L.; domača jabolka za vkuhanje, nedozorela, črvena, obtočena, nagnita 1.50 L.; domače hruške od 2 do 4 L.; domače kufine 3 L.; žlahtno domače grozdje 4.50 L.; domače grozdje samorodno (izabela, šmarica) 3 L.; domači kostanj kg 3 L. — Gobe: a) rumeni in rjavi ježek, rumena griva (medvedove tačke ali parkelje), štorovke, vse liter 1 L.; b) liter listič in večjih zimskih kolobarnic (mrznic, svik) 1.50 L.; c) liter sirovk, cigánov, možkov (jelenovega jezika), žemljevec, ovčjege vimega 2 L.; d) liter majhnih svik (mrznic) za vlaganje 2.50 L.; e) kilogram mladih čebularjev in maslenk 3 L.; f) kilogram nerazvitih jurčkov z zaprtim klobukom 10 L.; g) kilogram razvitih jurčkov z odprtim klobukom 6 L. — Kuncji žive teže 10 L.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za iz drugih pokrajin uvoženo blago v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 3 na modrem papirju.

V vsakem šopku zelenjave za juho mora biti tudi vsaj en rdeči korenček

Vse te cene morajo biti vidno označene pri vsem v ceniku navedenemu blagu. Pohvalno omenjamo, da se je vidno označevanje cen na živilskem trgu že povsod uveljavilo, prav posebej pa moramo pohvaliti naše trnovske in krakovske zelenjadarice, ki so s tablicami s cenami dale vsem drugim prodajalkam in pridelovalkam dober zgled. S tem so odpadla tudi večkrat prav razburljiva pogajanja, da so sedaj gospodinjice in tudi prodajalke res zadovoljne z redom na trgu.

Vel. Kralj in Cesar je obiskal zasedbo Pomorske akademije v Livornu. Sprejeli so ga poveljnik Akademije admiral Palavani in drugi visoki častniki. Vlada je prisostvovala mimohodu strunne čete gojencev in telovadnemu nastopu. Po paradi si je ogledal vse prostore in delavnice Akademije ter ostale naprave. Pri odhodu iz Akademije se je pred vhom zbrala velika množica ljudi, ki je Vladarja navdušeno pozdravljala.

Duce je imenoval Ekse Visokega Komisarja Emilia Grazioli za Zveznega Tajnika novo ustanovljene Zveze bojnih fašijev v Ljubljani.

Italijanski zunanji minister grof Ciano je te dni obiskal kancelarja Hitlerja v njegovem glavnem stanu na vzhodnem bojišču. Razgovor je potekal v duhu starega prijateljstva med obema narodoma in preizkušene tovarištvu v boju. Pri razgovoru je bil navzoč tudi nemški zunanji minister Ribbentrop. Grof Ciano je na povabilo nemške vlade ostal nekaj dni v Nemčiji.

5000 lir je podaril Ekse. Vis. Komisar Grazioli Sentiakovski ljudski knjižnici, da si izpolni svojo italijansko knjižnico.

Razmejitveno pogodbo med Hrvatsko in Črno goro so ta teden podpisali v Zagrebu. Italijo sta zastopala pooblašeni minister Pietro Marchi kot zastopnik zunanega ministra grofa Ciana in italijanski poslanik v Zagrebu Caserlano; Hrvatsko sta zastopala zunanji minister Lorković in hrvatski poslanik v Rimu Perić. Pogodba določa mejo po črti, ki so jo že dne 18. maja določili v Rimu in v glavnem po stari avstrijsko-črnogorski meji. Posebna komisija bo na ozemlju določila patančno mejo, upoštevajoč gospodarske potrebe in zahteve prometa. Pogodba je stopila v veljavo takoj po podpisu.

Duce je določil nove uradne ure za državne urade. Zaradi varčevanja z elektriko in kurjavo bodo državni uradi od 5. novembra dalje obratovali ob delavnikih od 9 do 15., ob nedeljah in praznikih pa od 9. do 13. Nove uradne ure veljajo do konca meseca marca 1942.

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino dovoljuje do konca meseca decembra izdelavo mandljevih slaščic, slaščic iz groznega sladkorja in medu, kandiranega sadja, in medenih kolačev. Vse zaloge, ki jih dosegajo slaščičarji v Ljubljanski pokrajini, se niso razprodali, morajo prijaviti Prehranjevalnemu zavodu Visokega Komisariata. Po mesecu decembru bo dovoljeno izdelovati samo še jiskote za otroke in bolnike. Vendar tudi to samo v določenih količinah in predpisih.

Sanitarna avtokolona je pretekli teden obiskala Dragatuš. Zdravniki so pod vodstvom dr. Duceja pregledali 1360 ljudi.

V navadna in priporočena pisma ni dovoljeno prilagati papirnatega denarja, prav tako tudi kovancev. Na to opozarja Ljubljansko pošto ravnateljstvo.

Ljubljansko opero so pričeli pred dnevi popravljati. Stavbno podjetje inž. Dukiča je že postavilo oder ob Puccinijevi ulici.

S 1. januarjem bodo pocenili in olajšali poštni promet med Italijo in Nemčijo. Tako bo tarifa za pisma znižana od 1.25 na 1 lito, za dopisnice od 0.75 na 0.50 lito, za besedo v brzojavki pa od 0.21 na 0.185 lito.

Vojaške dopuste bodo dobivali italijanski kmečki sinovi za jesensko setev, in sicer od 15. oktobra do 15. decembra. Vsak dopustnik bo dobil po 30 dni dopusta, v te dni mu pa ne bodo šteli dneve, ki jih potrebuje za vožnjo.

Vodnikove knjige že petnajst let prinašajo slovenskim družinam najlepše razvedrilo za zimске ure: zanimivo, zabavno čtivo in poučen, koristen razgled po sodobnem svetu. Letos izda Vodnikova družba konec novembra dve knjigi, in sicer Vodnikovo pratio 1942. s članki in črticami uglednih avtorjev, lepimi ilustracijami in pestrim drobižem, pa sijajno povest 'Jalov doma' znanega pesnika Mirana Jarca. Obe knjigi stanejo samo 8 lir. Naročite jih lahko pri svojih krajevnih poverjenikih, v Ljubljanski Tiskovni zadrugi ali pa naravnost v družbini pisarni v Ljubljani, Puccinijeva ulica 5, I. nadstropje. Toda treba je pohititi z naročilom, ker bodo knjige, ki se tiskajo v omejeni nakladi, kakor vsako leto kmalu odane!

25 kandidatov za železniško šolo so letos sprejeli v železniško podčastniško šolo na Hrvaškem, ker potrebuje hrvatska vojska večje število mlajših podčastnikov, izvežanih za železniško službo.

Stroge kazni za raznašalce lažnivih vesti je izdal upravnik mesta Beograda. Razširile so se vesti, da bodo zasedbene oblasti pričele rekvirirati tople plašče, odeje, posode in drugo. Vsak, ki bo razširjal te vesti, bo kaznovan z zaporom, v težjih primerih pa tudi s prisilnim delom.

Planinsko evetje na Gorenjskem ne smejo uporabljati za vence in bodo straže morale prijaviti vsak zasačen prestopnik. Med prepovedane evetlice spada tudi rododendron. Zlasti pa velja to opozorilo za bližajoči se praznik Vseh svetnikov.

Zavarje na fronto smejo pošiljati iz Stajarske do 1 kile teže. Zavoji morajo biti zaradi dolge poti dobro zaviti in prevezani z vrvcem. V zavojih ne smejo pošiljati lahko pokvarljivih živil in vnetljivih reči, kakor na primer vžigalice. Božične pošiljke pa morajo pošiljatelji oddati do 1. decembra.

Več ko 70.000 hrvatskih delavcev je že zaposlenih v Nemčiji. Hrvatske oblasti jim posvečajo vso skrb. Tako izhaja samo zanje hrvatski list 'Domovina hrvatska'. Po njem so delavci v stalni zvezi z domovino in z akcijami, ki se vršijo v njihovo korist.

Brezplačne kopeli za priseljence v Novem mestu, ki so pod oskrbo Rdečega križa, so uvedli že meseca oktobra. Za prihodnji mesec bodo delili vstopnice za brezplačne kopeli v prvih dneh novembra.

Izdelovanje koles je Nemčija zaenkrat ustavila, ker je preobremenjena z izdelavo drugih izdelkov. Zato bodo izdelovali kolesa v zasedenih ozemljih in se bo z izdelki krila vsa potreba po kolesih, kolikor jo bodo dovolili z nakupnimi dovoljenji. Pri naročilih pa si trgovci ne bodo mogli več izbirati posameznih znamk koles.

Ljubljanska Narodna galerija bo do konca meseca ob nedeljah zaprta, in sicer tudi za vse šolske obiske, ker posloje popravlja.

Vsak prestopnik, ki bi utegnil imeti za posledico neoprednost, morajo prijaviti zdravniki Najvišjemu zdravstvenemu svetu, da tako zaščitijo demografske interese italijanskega naroda.

Za zamenjitev oken itd. kličite telefon 46-90, tapetnik Ivan Habič, Ljubljana, Poljanska 17.

Blagovni promet na progi Ogulin-Split-Sibenik je bil te dni vzpostavljen. Prevzemanje potnikov, prtljage in blaga pa je še ustavljeno na postajah Cerovac, Malovan, Zrmanja, Pribušić, Plavno, Oton, Padjene in Stara Straža.

Imovina vseh oseb, ki so zbežale iz Hrvatske, bo zapadla državi. Pri hišnih zadržkih bo državno ravnateljstvo izračunalo delež pobeglih oseb in ga izterjalo od zadruge. Vrednost imovine pa sme ravnateljstvo določati po svobodni oceni.

Oblačilne nakaznice na Hrvaškem so bile določene z novo zakonsko naredbo, po kateri sme dobili nakaznico vsak posameznik, če nima več ko dve obleki, dva plašča, razen slavnostnih oblek. Za ženske pa veljajo tri obleke, tri sezonske obleke in trije pari čevljev. Kršilci teh odredb bodo kaznovani z zaporom do 6 mesecev ali pa z denarno kaznijo do 100.000 kun.

Kovani drobiž priporoča uprava cestne železnice vsem potnikom, ki se bodo na praznik Vseh svetnikov vozili na pokopališča. Vsak potnik, kateremu sprevednik ne bo mogel menjati denarja, bo moral pri prvi postaji izstopiti.

12.000 otrok se je letos vpisalo v zagrebške ljudske šole. Med njimi pa niso všteli učenci raznih zasebnih šol, katerih število je prav tako veliko.

Sarajevsko državno bolnišnico so začeli večati. Zgradili bodo nekaj novih paviljonov, takoj pa bodo pričeli z adaptacijo kirurškega in ginekološkega oddelka. Vsa popravila bodo stala 700.000 kun.

Zagrebska mestna občina namerava kupiti dva premogovnika, da bo lahko Zagreb založila z dovoljno množino premoga.

2 milijona kun je nabral Odbor za pomoč osirotelim otrokom v Bosni in Hercegovini. Del denarja so že odpisali v okraje, kjer se zbirajo sirote iz najbolj prizadetih krajev. Poleg denarja so pa nabrali tudi veliko oblačil in hrane.

Svečano so zaprisegli v nedeljo dopolne pomočnike in pomočnice Rdečega križa v Mariboru. Zapisnega je bila začelček tečaja, ki ga je priredil mariborski Rdeči križ. Svečanosti so prisostvovali številni zastopniki civilnih in vojaških oblasti in mnogo drugega prebivalstva.

Vinkovačko Novo Selo je Hrvaško Notranje Ministrstvo preimenovalo v Neudorf, okraj Vinkovci.

Silna burja je pred dnevi divjala v Trstu in povzročila veliko škodo. Terjala je tudi smrtno žrtev. Truplo nekoga moškega so polegnili iz morja. Z neke hiše je odnesla streho, na neki cesti je pa burja izruvala veliko drevo. Gasilci so imeli polne roke dela, da so lahko pomagali ljudem v nevarnosti.

S premoženjem bivšega Sokola na področju zdanje Hrvatske upravlja samo Ministrstvo za Korporacije.

Do 15. novembra je podaljšal rok za vpis na zagrebško vsučilišče. Doslej se je vpisalo okrog 5200 slušateljev. Prosvetni minister je ukazal za vse slušatelje in slušateljice pozdrav z dviganjem desne roke. Na pozdrav za dom morajo odzdraviti s pravicami.

Hrvatski zastopniki so se vrnili iz Švice, kjer so se v Luganu s švicarskimi zastopniki pogajali glede neposrednega železniškega prometa med Hrvatsko in Švico. Dogovorili so se o tovrstnem prometu in načinu plačevanja med obema državama.

Komisariat za srbske begunce, ki so pribežali iz raznih krajev v Srbijo, so ustanovili v Beogradu, vodi ga ravnatelj tovarne Bata, g. Tomo Maksić. Komisariat bo osnoval begunske kuhinje, zlasti se bo pa zanimal za otroke in onemogle. Prav tako bo poskušal preskrbeti beguncem delo.

Listek „Družinskega tednika“

Kako naj živimo

Napisal Alexis Carrel

Ni dovolj samo živeti, potrebno nam je tudi veselje do življenja. Pogoj za veselje do življenja je pa zdravje. Žal je le malo ljudi res zdravih in takšnih, ki vedo, kako je treba zdravje varovati. Ljudje običajno mislijo, da je zdravje samo začasna rešitev pred boleznijo. Pozabljamo pa, da so pogoj za zdravje aktivna življenjska sposobnost in samozaupanje, moč in volja za boj, za ljubezen, za ustvarjanje. Pozabljamo, da je zdravje pogoj za bujen razvoj življenja, ki se kaže v tem, da si je človek sposoben ustvariti srečo.

Poleg vsega tega pa pozabljamo, da pojem zdravja obsega telo in dušo. Pogoj zanj niso samo odpornost proti boleznim, ne samo fiziološka vztrajnost in sposobnost za izredne napore, temveč tudi moralna sila in duševna uravnovešenost.

Kako so na primer srečni že tisti ljudje, ki se lahko pohvalijo že samo z dovršenim telesnim zdravjem! Statistike dokazujejo, da je silno malo ljudi zdravih. Celotne statistike o otrokih so že pogosto celo v najbolj ci-

viliziranih državah pokazale, da je četrtina otrok pod minimalnim zdravstvenim nivojem, poleg tistih otrok, ki imajo gnile zobe, otečene mandlje in druge nedostatke. Mirne vesti lahko rečemo, da polovica ljudi civiliziranih narodov bojuje za različnimi boleznimi.

Modernemu človeku je pa bolj ko kdaj prej potrebno dovršeno zdravje, saj mora izdržati razburjenja, hrupa in kaotično zmešnjavo v današnji družbi. Povsod, doma in zunaj njega, smo preobremenjeni s skrbmi in živčnim naporom. Zato ne moremo zdravje — kakor medicinska znanost — ceniti samo s fiziološkega stališča. Psihično in moralno zdravje sta prav tako izraz popolnoma razvitega človeškega bitja.

Zadnji čas je, da se osvobodimo napačnega mišljenja, da človeško telo obstoja iz samostojnih organov, popolnoma različnih od duše. Naše telo je nastalo iz enega samega jajčeca, sestojčega iz ene same celice. Ta celica se je razdelila na dva dela, ki sta se nato še dalje delila. Ta proces deljenja se je tako dolgo nadaljeval, dokler se ni popolnoma razvilo celotno telo. Tako se je enotnost jajčeca razdelila v mnogostanost, a prvotna enotnost obstoja še dalje tudi v odraslem organizmu. Organi in zavest se harmonično dopolnjujejo s pomočjo kompliciranega omrežja živcev in živčnih centrov, kakor tudi s pomočjo hormonov, znanih kemičnih

glasnikov, ki jih zleze pošiljajo v vse dele telesa.

Zdravje je zato ohranjanje te neporušljive enotnosti. Odvisno je prav tako od sposobnosti organov kakor tudi od harmonije njihovih odnosov. Zdravje se na primer poslabša, kadar poapnenje ožilja moti krvni obtok. Prav tako se poslabša, kadar je za strahovanje ali nejevolja vržejo iz ravnotežja vegetativni živčni sistem notranjih organov, mozga ali srca.

Ljudska dejavnost je hkrati fizična in psihična. Telo in duša tvorita eno samo celoto. Bolezen ščitne žleze ali tumor v mozgu se utegne pokazati v duševni in moralni motnji. In narobe: psihične motnje pogosto povzročajo motnje v žlezdah ali krvnem obtoku.

Zdravo telo živi v miru. Dokler je zdravo, sploh ne občutimo njegovega delovanja. Vsi organi našega telesa imajo izredno občutljivo zvezo. Z njihovo pomočjo pošiljajo svoje poročila samostojnim živčnim centrom, zlasti pa mozgu. Ta podzavestna sporočila dajejo življenju raznolikost. Preden nastopi bolezen, zbude v nas občutek predstoječe motnje. Če pa ta sporočila prihajajo iz zdravih organov, nas navdajajo z neizrečno srečo — veseljem do življenja.

Brez poznavanja teh steza v ljudskem telesu nismo zmogni urejevati svojega življenja. Tega poznavanja si pa ne moremo pridobiti iz neka-

knjig in tudi ne od zdravnika specialista. Pridobili si ga bomo šele, ko bomo proučili več knjig, ali pa v stiku s tistimi zdravniki, ki imajo še zmerom toliko poguma, da se bavijo s celotno medicino.

Vendar bi bilo pa kljub temu potrebno, da bi vsi razumeli nekatera načela. Pogoj za čuvanje ali vračanje zdravja je namreč volja do spoznavanja in volja do ravnanja. Zdravje je v glavnem osebna zadeva. Ne moremo ga kupiti ne pri zdravniku ne pri lekarnarju. Pridobiti si ga utegnemo samo z lastno pazljivostjo in sistematskim osebnim trudom.

Vsak izmed nas se mora ravnati po glavnih splošnih pravilih: izogibati se vseh strupov! Pa naj izvirajo od znotraj ali od zunaj. Nega prebavnih organov, v prvi vrsti pa skrb za redno prebavo in zdrave zobe ter preprečevanje drugih kroničnih nalezljivih bolezni, bo preprečilo notranje zastrupljenje. Teže je pa preprečiti zastrupljenje od zunaj. Zato je potrebno, da se odredimo kajenje — ali da ga vsaj v znatni meri omejimo. Močne volje je treba, da se odrečete »četrtnikama« ali »šilcem močnega« pred jedjo ali v trenutkih nejevolje. V modernem življenju ljudje uporabljajo silno veliko usipal. V mnogih primerih so pa škodljivejša od ne-spečnosti, ki jo ublaže.

Zdravje je sposobnost, da izkoristimo pogoje svoje okolice, ali se pa

pred njimi varujemo. Spremembe v naši okolici, v kateri živimo, imajo za posledico delovanje posebnega fiziološkega mehanizma — sposobnosti prilagajevanja. To delovanje omogoča našim organom, da se hitro poslužijo sredstev, s pomočjo katerih se upro novemu položaju. Če na primer zunanja temperatura raste, ta mehanizem avtomatsko prepreči dviganje naše notranje telesne temperature. Če se srečamo s sovražnikom, prisili naše žleze, da izločajo v kri posebne tekočine, ki pospešijo puts in povečajo krvni pritisk ter količino sladkorja, potrebnega mišicam kot gorivo za napad ali za obrambo. Podobno je z bakterijami. Njihova navzočnost v telesnem tkivu povzroča reakcijo, ki jih skuša uničiti.

Sposobnost prilagajevanja da torej organizmu moči za boj z boleznimi in za ohranitev notranje harmonije tudi kljub vsem spremembam v okolici. Zdržnost in odpornost se okrepi, brž ko začnemo krepiti organizem, ki ga prilagajamo s sistematsko vajo — to je z bojem z okolico in z zunanji-mi prilikami. Zdravje je zato rezultat naših sposobnosti prilagajevanja okolici in prilikam.

Naša sreča je, da živimo pod podnebjem, kakršno je naše. To podnebnje je namreč izredno ugodno, ker se menja toplota s hladom, mraz in sneg s soncem. Te njegove prednosti in koristen učinek pa izgubimo, kadar

12 ton mila so zaplenile oblasti v Beogradu raznim trgovcem in tudi zasebnikom. Milo so bili prodajali po 80 din in še več za kilogram. Vsi prizadeži so običajno kaznovani.

Olje iz grozdnih košči poskušajo pridobivati centrala za kemične proizvode v Srbiji, ker vsebujejo koščice 20 odstotkov olja. Zdaj proučujejo možnost, kako bi se na najlažji način to olje pridobivalo.

300.000 popolnih serij znamk v prid srbskim ujetnikom bo izdalo srbsko pošto ministarstvo. Na znamkah bo vpodoben motiv freske iz samostana Neresnice, predstavljajoč snemanje Kristusa s križa.

Prasiče so pričeli rediti tudi Zagrebčani, seveda pa prasičev ne bodo redili v mestu, ampak v okoliških vaseh. Za zadostno število prasičev bo postrela občina, prav tako bodo pa vsakomur jamčili, da mu mast in meso pri uvozu v mesto ne bodo odzeli. Vsi, ki so se odločili za rejbo prasičev, bodo dobili od občine posebne nakaznice za nabavo potrebne količine koruze.

2000 delavcev iz Karlova je prišlo v Zagreb, kjer so se poklonili Poglavinu. Poglavin jih je sprejel v salonu hrvatskega sabora in jim je spregovoril navdušene besede.

Nemški gospodarski minister in predsednik nemške državne banke dr. Funk je pretekli teden obiskal Rim. Po končanem obisku je minister za devize in valute Rafael Riccardi priredil njemu na čast slavnostno večerjo v Oficialnem domu, ki so se je udeležili mnogi italijanski in nemški odličniki in dostojanstveniki. Minister Riccardi je pozdravil gosta z daljšim govorom, v katerem je poudarjal velik pomen prijateljstva oziroma na vojnem in gospodarskem področju, zatrjujoč, da sta državi oziroma v gospodarskem ne samo v vojaškem pogledu trdna celota. Na koncu svojega govora je razpravil kanclerju Hitlerju, svojemu gostu, oboroženim silam oziroma v nemškemu narodu. Minister dr. Funk se je v svojem govoru najprej zahvalil za čast in gostoljubje, nato je pa prav tako poudarjal pomen prijateljstva med obema državama. Na koncu je vzkliknil kralju in Cesarju ter Dučju, ministru Riccardiju, fašističkim vladni in vsemu italijanskemu narodu. Ministra dr. Funka je sprejel tudi Dučja in se z njim dalj časa razgovarjal.

Poglavin dr. Ante Pavelić je, kakor piše »Hrvatski narod«, dar Previdnosti Hrvatskemu Narodu. On je edini razumel ta narod, ga globoko občutil in doživel. On edini je znal razumeti misli in želje tega naroda in jih uresničiti. Njegova zasluga je, da je prišel Hrvatski Narod do lastne države.

Mednarodni posvet ženskega pokreta je bil v začetku tega meseca v Berlinu. Udeležili sta se ga tudi zastopnici »Hrvatske žene«, Mira Mlinarićeva in Dragica Otvočevićeva. Po vrnitvi domov sta izjavili, da bodo mnogo smernic, ki so jih predlagale žene z evropskih držav, koristno porabile tudi hrvatske žene.

Spomenik letalskemu maršalu Balbu so za 19. obletnico Pohoda na Rim slovesno odkrili v Rimu v Domu invalidov.

Kovance po pet lir bodo vzeli iz prometa po odloku italijanskega finančnega ministra. Ti kovanci bodo izgubili vrednost 31. t. m., zamenjali jih bodo pa pri vseh javnih blaginjah, finančnih in železniških uradih še do 30. novembra.

Ze več posvetov so imeli na zagrebškem mestnem poglavarstvu zaradi motenj pri preskrbovanju Zagreba z živil. Izdali so stroge odredbe, da vzpostavijo red na tržnicah in odpravijo druge napake pri uvažanju blaga v mesto.

Mestni zaščitni urad opozarja vse ljubljanske hišne posestnike in nadzornike hiš, da morajo biti po odred-

bi Visokega Komisarja hišna zaklonišča zmerom pripravljena. Za redno vzdrževanje in snajenje zaklonišča je odgovoren hišni lastnik; organi Visokega Komisarjata bodo ta zaklonišča večkrat pregledali.

Hrvatsko ministarstvo je z novo odredbo določilo policijsko uro v Zagrebu ob 10 zvečer. Po tej uri ne sme biti nihče več na cesti, zaprti morajo biti pa tudi vsi javni lokali. Policijska ura traja do 5 jutraj.

Na Hrvatskem so omejili promet z živil. Po najnovejši odredbi ne smejo popotniki z vlakom voziti s seboj več ko 10 kilogramov živeža. Za večjo količino morajo imeti posebno dovoljenje. Kdor bi pa brez dovoljenja vozil s seboj večjo količino živeža, mu ga bo oblast zaplenila.

1. novembra stopijo pri nas v veljavo nove oblačilne nakaznice in s tem racionaliranje oblačilnih predmetov. Tako bo spet mogoče normalno poslovanje po trgovinah.

Organizacija Hitlerjeve mladine so ustanovili na Hrvatskem. Vodstvo mladine je prevzel von Seiler. Ob ustanovitvi te organizacije so priredili Hrvati veliko slovesnost.

Dom akademskih ustašev bodo začeli zidati prihodnje leto v Zagrebu. Zlotno življenje akademске mladine bodo organizirali po ustaških načelih. Vsaka fakulteta bo imela svojo vojaško organizirano milico. Na fakultetah, ki imajo zelo veliko slušateljev, bodo pa še posebej organizirali vojaške oddelke.

Zagrebski mesarji smejo sami hoditi na kmete in kupovati živino neposredno od kmetov. Zadnji čas je namreč zaradi raznih zapor v Zagrebu zelo primanjlovalo mesa. Upajo, da bo tako Zagreb spet zadostno preskrbljen z mesom.

Na Spodnjem Štajerskem je izšla naredba, po kateri smejo mesarji tudi konjsko meso in izdelke iz njega prodajati samo na nakaznice. Vendar kupeci lahko dobe na vsak odrezek dvojno količino konjskega mesa.

412 vzorcev živil je preiskalo meseca septembra osebje mestnega tržnega urada v Ljubljani, med njimi 331 vzorcev mleka. Med temi vzorci mleka je bilo 24 nesnažnih, 14 vzorcev je vsebovalo preveč vode, 3 vzorci so bili pa posneti. Mestni tržni urad je pregledal tudi kruh vseh ljubljanskih pekarn in ugotovil, da jedo Ljubljanci zdrav in dober kruh.

Odbor za javna dela v Rimu je odobril razen drugih rednih upravnih ukrepov tudi mnogo načrtov za izboljšanje omrežja državnih cest. Med drugim je odobril tudi ureditev ceste Ljubljana-Skofljica.

Za dajalec krvi so na odločujočih mestih v Rimu odobrili dodatne obroke hrane. 15 dni potem, ko so dali kri, dobe poleg normalne količine hrane še 500 gramov testenin, 400 gramov masti in 2700 gramov mesa.

Po poročilih beograjskega »Novega vremenca« sta se pri vasi Venčcu v Srbiji spopadla oborožena oddelka nemške vojske in komunistov. Borba je trajala več ur. Ubilih je bilo 26 komunistov, med njimi tudi neka ženska, padel je tudi poveljnik nemške posadke in trije vojaki, več jih je bilo ranjenih. Komunistom so zaplenili velike količine orožja.

Obvezno posredovanje za službe bodo uvedli v Zagrebu. Doslej je namreč Borza dela izplačevala samo podpre nezaposlenim in izdajala vozovnice.

Hrvati niso Slovani, je objavil te dni »Hrvatski narod«. Prisilili so se daleč z vzhoda in zavladali Slovenom, od katerih so pozneje sprejeli jezik. Hrvati niso pleme, temveč od nekdanj samostojen narod. Preden so se torej preselili na Balkan, so bili neslovan-skega porekla, šele po preselitvi so sprejeli slovanski jezik.

dejstvo, da so zakoni duševne higijene skoraj istovetni z zakoni morale. Vendar pa, ali ni končna naloga medicine ta, da pomaga do razvoja takšnih človeških bitij, ki jim ne bi bili potrebni ne zdravniki ne bolnišnice ne zdravila?

Na koncu bi rad povedal še tole: Zdravje telesa in duše ni končni cilj. Glavni pomen zdravja je v tem, da vsakemu daje moč, da razvije prirojene sposobnosti in da v dramati življenja dovršeno odigra svojo življenjsko vlogo — pa naj bo velika ali majhna. Čeprav lahko zdravnik znatno poboljša naše zdravje, je vendar v prvi vrsti naša lastna naloga, da se trudimo za svoje zdravje. Zakaj medicinske fakultete poleg specializovane vzgajajo tudi zdravnike, ki bi imeli široko razumevanje za človeka kot celoto in ki bi bili sposobni, poučiti nas, kako si bomo pridobili telesno in duševno zdravje?

Treba bi bilo vse to poznati, ker nihče ne more namesto nas vršiti naše glavne naloge — da smo zdravi. Iz lastnega interesa bi bilo potrebno, da bi se za poznavanje samega sebe poslužili vseh že pridobljenih izkušenj v svojo korist. Da bomo pa ta cilj dosegli, so potrebni osebni napori in osebna disciplina. Nedvomno je, da se nam bo to prizadevanje poplačalo. Mnogo ljudi bo obvarovalo pred različnimi boleznimi, vsem bo pa prišlo večje veselje do življenja.

zobna pasta

Chlorodont

izpuhčeva kisik

Železniška direkcija v Beogradu objavlja, da so s 17. oktobrom deloma ukiniteli dozdani potniški in vozni promet v Srbiji. Promet se vrši samo še z nemškimi brzi in nekaterimi lokalnimi vlaki. Samo v Banatu je ostal promet nespremenjen.

V Beogradu so odprli več ljudskih kuhinj, kjer bodo dobivali hrano siromašnejši sloji.

6.245.352 kg pšenice je pridelala letos Ljubljanska pokrajina v 95 občinah, na 23.770 kmetijah. Poleg tega so kmetovalci Ljubljanske pokrajine pridelali še 545.435 kg rži, 336.294 kg soržice in 2.000.000 kg ječmena.

Ministrstvo za Korporacije je prepovedalo gradnjo novih zgradb in industrijskih naprav. Nove zgradbe se smejo graditi samo, če lahko njihov lastnik dokaže potrebo zanje.

V Zagrebu še več dni zaseda posebna konferenca, ki razpravlja o porazdelitvi vagonskega parka bivših jugoslovanskih železnic. Konferenca se še nadaljuje.

200 komunistov in Židov so ustrelili 17. t. m. v Beogradu zaradi napada na dva člana nemške vojske.

V Zagrebu bodo zgradili trgovsko akademijo in več drugih šolskih zgradb v skupni vrednosti 20 milijonov kun. V novi trgovski akademiji bodo imele šolske sobe trgovska akademija, srednja tehnična šola, obrtna šola, trgovska šola in še nekatere druge strokovne šole.

Za gradnjo železnice na Hrvatskem je vlada določila skupno vsoto 300 milijonov kun. To vsoto bo uporabila za gradnjo novih in za popravilo in rekonstrukcijo starih železniških prog. Od te vsote bodo 76 milijonov uporabili za gradnjo drugega tira Zagreb-Zidani most, ostali denar je pa namenjen za druge proge.

Hrvatski pesniki so se letos udeležili vsakoletnega romanja pesnikov v Weimar v Nemčiji med 23. do 25. oktobrom. Sestanka so se udeležili tudi italijanski, madžarski, romunski, finski, slovanski, bolgarski, španski, danski, nizozemski, francoski, norveški, švicarski in švedski pesniki.

Hrvatski poslanik v Soliji dr. Vladimir Židovec je pretekli teden priredil diplomatski obed v hrvatskem poslanstvu. Udeležili so se ga zunanji minister Popov, minister dvora Pomenov, nemški, italijanski, španski, romunski in japonski poslanik in neki nemški admiral.

Hrvatska ima v Nemčiji poleg svojega poslanstva v Berlinu še generalni konzulat na Dunaju. V kratkem bodo pa generalni konzulat ustanovili tudi v Pragi za področje Češke in Moravske.

Nezaposlenost v Zagrebu po hrvatskih poročilih stalno narašča. Letos v avgustu je bilo v Zagrebu še 4077 nezaposlenih, zdaj je pa njihovo število padlo na 2049, torej približno za polovico.

Gradnjo beograjskega pristanišča nadzorujejo nemški upravni organi. Obalne naprave na desnem bregu Save so v dolžini enega kilometra že končane. Gotova so tudi še pristaniška skladišča na prostoru 4.500 kvadratnih metrov. Nemčija je poslala in postavila že štiri žerjave, poleg tega so že tlakovali cesto ob pristanišču.

Brzojavke med Nemčijo in Srbijo so spet dovoljene. Pristopina za vsako besedo znaša 21 pfenigov.

Reorganizacijo zdravstvene službe na Hrvatskem je odredil zdravstveni minister dr. Petrič. Veliko pozornost je posvetil pobujanju vsakovrstnih bolezni in gradnji novih bolnišnic in zdravstvenih zavodov. V Hrvatski Kamenici so odprli otroško ortopedsko zdravilišče, v Iriškem Vencu pa okrevališče za bolne na pljučih. Tudi bolnišnici v Sarajevu in Zagrebu bodo povečali, dosedanje bolnišnice v Mostaru bodo pa porušili in na njenem mestu zgradili novo, moderno.

V Banjaluki grade bolnišnico s 500 posteljami.

Državne krušne, mesne in dodatne nakaznice bodo uvedli na Spodnjem Štajerskem. Na novo bodo dobili dodatne nakaznice mladina od 10. do 20. leta starosti in težki delavci. Otroci do 18 mesecev starosti pa dobe posebno otroško hranivo.

Ostanke keltskih in zgodnjorimskih vasi so odkrili v Forminu pri Pljuju. Prof. Valtier Schmid, ki je vodil odkopavanje starih grobov, je našel v njih sulice, obroče, prstane, steklene posode in še dokaj dobro ohranjene okostnjake. Našel je tudi prostor, kjer so naši davni predniki sežigali trupa, poleg tega pa ostanke nekdanjih

hiš in ognjišč, kmetje so pa pri oranju svojih njiv naleteli na sledove nekdanjega tlaka. Prof. Schmid je ugotovil, da je bila na tem mestu v prvem stoletju pred našim štetjem neutrujena keltška vas. Način gradnje hiš je sicer še značilen za predzgodovinsko dobo, vendar so že vidni posamezni vplivi rimske kulture.

Osebnosti

Poročili so se:

V Ljubljani: g. Bojan Mervič, živno-zdravnik v Velikih Laščah, in gđc. Vida Specova, uradnica v Ljubljani; g. Julij Jesih, uradnik Poštne hranilnice, in gđc. Marija Breuerjeva, strokovna učiteljica.

V Trstu: g. Stanislav Koretič, električar, in gđc. Milena Kodričeva, zasebnica; g. Aldo Trampus, bolniški strežnik, in gđc. Margareta Polencičeva, bolniška strežnica; g. Anton Milo, ladijski natak, in gđc. Alojzija Kumarjeva, šivilja; g. Bruno Calzi, slikar, in gđc. Marija Škerančeva, zasebnica; g. Angelo Jelčić, mehanik, in gđc. Marija Ana Kobalova.

V Vrsniku pri Ledinah: g. Ludvik Frelih, rudar, in gđc. Rozalija Kržišnikova.

V Spodnji Idriji: g. Lojze Močnik, rudar, in gđc. Marija Rovtaričeva. Bilo srečno!

Umrli so:

V Ljubljani: Franciška Kraljeva; Mara Pauljeva; Rudi Masten, gostilničar; Ivan Pavlič, železniški sprevodnik v pok.; Ljubivoj Bač, poštni pripravnik; Franc Pernuš, svetnik stola sedmorice v pok.; Mica Marinkova; Margit pl. Wurzbach-Tannenbergova; Terezija Skopčičeva.

V Lutomeru: 28letni Ivan Babič.

V Mariboru: 46letna Helena Tratnikova; 72letni Jakob Ulec; 73letni Ivan Stanič, posestnik; 49letna Jožefa Krumplova; 45letni Aleksander Mihelič, cestni mojster; 48letni Franc Gradešak, zidar; 66letni Ludvik Dobaj, gozdar v pok.; 20letna Alojzija Vehrova.

V Polhovem Gradcu: Leopold Rihar.

V Devinu: 80letna Franciška Leginova.

V Novem mestu: 83letni Ignacij Klinc, višji davčni upravitelj v pok.; Peter Biščan.

V Dobriču: 59letni Anton Muren, poštni upravitelj.

V Ormožu: 58letni Ludvik Kuharič, trgovec in posestnik.

V Celu: Kristina Flikova.

V Krupnju v Srbiji: Jože Barle, stud. iur. iz Naklega pri Kranju.

V Gorici: 77letni Ivan Bevk, čevljar-ski mojster.

V Trstu: 76letna Neža Intiharjeva; 76letna Marija Škabarjeva; 74letna Mihaela Gerinova; 61letna Antonija Gerbecova; 74letna Karolina Godnikova; 74letni Marija Stokovac; 34letna Albina Lumarjeva; 90letna Ivana Bezeljakova; 54letni Andrej Godina; 69letna Marija Bertokova; 64letni Emil Podboj; 21letna Marija Hrovatinova. Naše sožalje!

Športni tednik

Nadaljevanje iz 5. stolpca

Mladika-Vič 9-0

Štirinajst dni so mogli Vičani proslavljati svoj uspeh 2-1 proti Slaviji; vmes so namreč prejšnjo nedeljo poročili — kakor nalašč je prišel ta poročil. Sedaj je seveda proslavljanja temeljiti konec prišel in so morali v svoje zapiske zabeležiti 0-9 z moštvom iz salezijskega zavoda na Koledovem. Mladi so še Vičani in se bodo morali še nekaterikrat sprijazniti s takimi in podobnimi rezultati.

Mladici so si skoraj zagotovili prvo mesto preko zime. Korotanci so jim sicer za petami, pa bi morali opraviti s Slavijo vsaj 12-0, če naj bi prehiteli konkurenta na prvem mestu. To nalogo ne bo tako lahek opravek, zato se lahko smatrajo Mladici za jesenske prvake v drugem razredu.

Razpredelnica je v drugem razredu:

Mladika	4	3	0	1	23-6	6
Korotan	3	2	0	1	13-7	4
Moste	3	1	1	1	10-9	3
Vič	3	1	0	2	2-17	2
Slavija	3	0	1	2	3-12	1

Za prihodnjo nedeljo sta preostali še tekmi: Slavija-Korotan in Vič-Moste, pa bo tekmovala v drugem razredu za to jesen konec.

Pojasniti je treba h gornjima razpredelnicama, da sta sestavljeni po rezultatih, kakor so bili postavljeni na terenu. Medtem zveza še ni razen ene overovala nobene druge tekme in ima poleg drugega razpravljalji še o dveh protestih, od katerih je vsa eden nekoliko utemeljen. Utegne se torej prirediti, da bo treba ali razpredelnici popravljati, ali pa zabeležiti kak nov rezultat v ponovljeni tekmi. O. C.

ŠPORTNI TEDNIK

Četrto kolo našega domačega prvenstvenega tekmovanja je minilo čisto v redu in dalo pričakovane rezultate; z eno malo izjemo. Ni bilo nikakih pritožb zastran že skoro udomačenih incidentov, menda so tudi sodniki piskali brez velikih prigovorov. Skoda, da bo tega veselja kmalu konec: v prvem razredu bo trajalo še tri nedelje, drugi razred pa bo že prihodnjo nedeljo prikraju. Medtem bo nemara pritisnili ostrejšje zimsko vreme in bo treba z nogometom res prenehati. Potem so imeli po dobrem starem običaju prihajati na vrsto zimski športi. A letos? Nekaj drsanja bo že tam pod Ceki. Novim gradom, s smučarji bo že bolj klavno. Gorenška smučišča so nam sedaj kaj od rok, težko, da bi nam Došenjska mogla nuditi za snuko vsaj približno tak nadomestek, kot nam ga je dala za nedeljske poletne izlete. Bo treba malo potrpeti.

Samo par obrobni pripomb k nedeljskim nogometnim tekmam:

Jadran-Svoboda 2-2

Po šibkešem startu z Elanom in že mnogo boljši igri proti Ljubljani, so Svobodasi tokrat že bolj pogumno posegli v razvoj dogodkov. Trnovčanom so vsilili remis in jim odvzeli eno točko, kakor so pred par nedeljami Elanovcem tudi v remisu po nepotrebnem prepuštili prav tako točko. Močno pomla eno svobodasko moštvo sicer ne more gojiti pretiranih ambicij, toda prav s Trnovčani se sme spustiti v borbo za mesto v razpredelnici. Više nemara ne bo šlo.

Trnovčani so se s tretjo točko namestili sredi razpredelnice in so lahko veseli, da zmorejo v sedanjih, zanje ne rožnatih razmerah, vsaj toliko. Na lastnem igrišču in v urenem športnem življenju bi se utegnili upravičeno ozreti malo više. S čemer ne maramo reči, da jim je povsem zaprta pot nazvrgor. Toda samo remis s Svobodo ne nudi pretiranega upanja za bližnjo bodočnost.

Ljubljana-Elan 8-0

V drugo so prišli Novomeščani v prvenstveni borbi v Ljubljano, da poskusijo svojo srečo v razpravi o točkah. Prvič jim je šlo skoraj gladko: Svobodi so odnesli točko in so se od vsega začeta izognili zadnjemu mestu. Proti belo-zelenim je bila stvar seveda nekoliko težavnejša, čeprav so tudi proti njim že dosegli neodoljivih 5-5 v oni znameniti priateljski bitki v Novem mestu. Kadar gre vsaj na pol za res, ne poznamo belo-zeleni nobene šale in vsujejo nasprotniku kar minogrede nekaj žog v mrežo.

Da so belo-zeleni vzeli stvar bolj ko ne z resne strani, dokazuje že njihova kompletna borbena postava, ki so z njo nastopili proti enajstori iz doljenjske metropole. Isto dokazuje tudi slog njihove igre, ki je bil enostaven in koristen; vsaj strmel je za tem. Po vsem tem je rezultat še skoro nekam skromno prišel do izraza. Pa naj bo Bom videli, kako bo v Novem mestu spomlad.

Mars-Grafika 5-0

Športni zastopniki črne umetnosti so vsa, za letos obojeni na vlogo dobavitelj točk. Obenem si bodo njihovi razredni tovariši skušali v srečanjih z njimi ocediti svoje količnike. Je le bilo nekoliko tvegano, ko so Grafiko pritegnili k sodelovanju v prvem razredu. Fantje s Polan se niso dosti zmejnili za slabo nasprotnikovo kakovost in so dosegli po najkrajši poti čim izdatnejši cilj. Bilo je dovolj, da so se za trenutek povzpeli na drugo mesto pred Šiskarje; za trenutek, kajti o daljši ali krajši trajnosti te zasedbe se bodo s Šiskarji pomenili prihodnjo nedeljo. V preostalih dveh tekmah bodo menda z Elanom in s Svobodo znali zaokreniti potek dogodkov v svoj prid.

Razpredelnica po četrtem kolu:

Ljubljana	4	4	0	0	18-2	8
Mars	3	2	0	1	11-3	4
Hermes	3	2	0	1	10-5	4
Jadran	4	1	1	2	10-11	3
Svoboda	3	0	2	1	3-9	2
Elan	2	0	1	1	1-9	1
Grafika	3	1	0	3	2-16	0

Spored prvega razreda prihodnjo nedeljo: Svoboda-Grafika, Elan-Jadran, Hermes-Mars.

Moste-Slavija 2-2

To je tista uvodoma omenjena mala izjema. Nihče ne bi bil Slavijašem prišodil sposobnosti, da bodo vsaj na pol ukrotili bojevitost Moščane. In je šlo. Pol tekme je ena točka, ni sicer še dovolj za več ko zadnje mesto, pa je vendar nekaj pozitivnega. Znatno škoda so pa utrpeli Moščani. Dosegli bodo po srečanju z Vičani vsega pet točk. Mladika jih ima že šest na varnem in Korotanci bodo bržčas s Slavijaši bolj srečni od Moščanov, pa jih bodo imeli tudi šest. Bo pač treba prezimiti na tretjem mestu in se tolažiti z boljimi časi prihodnjo spomlad.

Nadaljevanje v 4. stolpcu pod črto

O sodobnih boleznih

Kaj je revma?

Bolezen, ki nje vzroki tiče tam, kjer jih najmanj pričakujemo

Najprej kratek slovarček o revmi:

Revmatizem je eden tistih -izmov, ki izvirajo iz grške besede rheuma (reka). Pod tem izrazom razumemo več vrst bolečin, ki potujejo po telesu in jih ni mogoče lokalizirati. Moderno zdravstvo je naposled našlo vzrok tej bolezni, in sicer v skritih gnojnih žariščih v telesu, bodisi v slabih zobeh, v bolnih mandljah, slepiču ali žolču.

Protin, bolezen, ki o njej že dolgo vemo, da jo podedujemo; navadno napada premožne ljudi. Posebno rada se loti sklepov na nogah in rokah.

Trganje v križcih nastopi navadno nenadno in je tako močno, da se človek nekaj časa sploh ne more zravati.

Lumbago, bolečina v ledjih, je podobna trganju v križcih, samo da ostane po njej pogosto stalna bolečina v križu.

Išias je kronično draženje živca, ki izstopa v bližini križa in teče po nogi navzdol. Pogosto nastane zaradi revme, prav tako pogosto pa tudi zaradi hudih napak v stopalih. Tedaj pomagajo kajpak samo ortopedski vložki, ki odstranijo vzrok bolezn.

Napaka srčnih zaklopk je navadno posledica akutnega sklepnega revmatizma; ob boleznih so bakterijski strupi napadli srčne zaklopke in jih škrtili. Pogosto pomaga odstranitev gnojnih žarišč.

Mišični revmatizem navadno povzroči prepih, ki tako prehladi skupino mišic, da postanejo manj odporne proti revmi. Ozdravljenje gnojnih žarišč navadno prežene bolezen za zmerom.

Nevralgija, bolečine v živcih, teko vzporedno z živci v raznih delih telesa, posebno na obrazu. Kakor vse živčne bolezni, je tudi nevralgija le težko ozdraviti.

Sklepni revmatizem je akutna infekcijska bolezen z visoko vročino, toda majhno možnostjo za smrt. Sklepni revmatizem pa pogosto pusti škodljive posledice, tako okvaro na srčnih zaklopkah. Prične se z močnim vnetjem mandljev in drugimi znaki prehlada; sklep za sklepom oteče. Pogosto se sklepni revmatizem ponovi.

Zdaj, ko smo se seznanili z glavnimi oblikami revmatizma, pogledimo še v njegovo »zgodovino«. Rvmatizem in protin sta mučila človeštvo kajpak že tudi pred stoletji. Ljudje so bili pa prepričani, da prihajajo te bolečine ob prehladu in da so nekakšni katarji višic. Šele zdravnik Wilhelm Ballonius, živeč od leta 1536. do 1614. je ugotovil, da so bolečine mišičevja nekaj drugega kakor »katarji«. Vendar so pa ljudje tudi še pozneje 300 let imeli revmatizem za bolezen, ki si jo nakoplujemo s prehladom. Nekj nemški zdravnik, Päss-

ler, je pa dognal, da tiči vzrok te bolezni čisto drugje, in sicer v žariščih, raztresenih po organizmu, navadno čisto »ugje, kakor nastopa revma.

Ob zobni korenini, na mandljah, slepiču ali žolču so si naredili svoje gnojno žarišče streptokoki. Se čisto skriti so in šele pričenjajo svoje uničevalno delo, zakrito človeškim očem, toda bolnik to delovanje kmalu začuti kot — revmatično bolečino. Streptokoki pošiljajo svoj uničevalni strup po limfnih ali živčnih poteh po vsem telesu. Tako motijo tudi prebavo. Nič čudnega, če hranila ne postanejo v tako bolnem telesu snovi, ki naj bi jih organizem predelal v svojo izgradnjo, pač pa strup, ki povzroča razne vrste preobčutljivost.

Posebno občutljiva mesta

Ahil je imel občutljivo peto, Siegfried je imel občutljivo mesto na plečih, kjer mu je peresce padlo na hrbet, ko se je kopal v zmajevi krvi. Tako ima vsak človek svoje občutljivo mesto. Prav lahko podedujemo manj odporno srce. Včasih se nagibljejo k motnjam celice kostnega mozga, ki tvorijo kri. Zdaj se pridruži preobčutljivost. Kmalu začutimo revmo v različnih oblikah: kot išias, kot sklepni revmatizem, protin ali mišični revmatizem.

Pogosto je lahko najti gnojno žarišče in ga tudi odstraniti, vendar vselej to ni tako hitro mogoče. Če ugotovi zdravnik gnojno žarišče kot granulom v zobeh, si daš zob pozdraviti in operirati, ali izdreti, in rešen si. Tudi slepič je mogoče izrezati in prav tako vnete mandlje. Bolj nerodno je, če sploh ni mogoče ugotoviti gnojne žarišča, ali če je teh žarišč v telesu več in so med seboj povezana. Tedaj mora imeti zdravnik dober nos in dosti prakse, da najde ta vzrok hudih bolečin. Dokler niso iz telesa odstranjena vsa žarišča, revma čisto ne poneha, temveč se samo ublaži. Najbolj nerodno je pozdraviti žarišče na žolču, zakaj tukaj ga je najtežje zanesljivo ugotoviti in odstraniti.

Ugotovili so, da ljudje, ki jih čebela pikajo, nikoli nimajo revme. To je dalo znanstvenikom misliti. Dognali so, da strup, ki ga čebela s pikom vnese v kri, dobro učinkuje na nekatere oblike revmatizma, in so pričeli izdelovati ta strup v obliki, da ga lahko revmatiku vbrizgamo z injekcijami. Tudi razne oblike toplote ugodno učinkujejo na revmo, ker poženejo kri hitreje po žilah, toda vzroka te potuhnjene in neprijetne bolezni ne odstranijo. Zato naj se revmatiki ne zdravijo z domačimi »aji, ali »toploto«, zakaj le zdravnik bo lahko ugotovil, kje jim tiči vzrok bolečin in ga enkrat za vselej odstrani.

Zapleši, pa boš ozdravel!

Zanesljivo poznate tarantelo, ples vročokrvnih špancev in špank. Gotovo pa ne veste, od kod je dobil ta svojevrstni ples svoje ime.

Tarantel je posebna vrsta pajkov, ki žive v Španiji. Za njegovim ugrizom sicer še nihče ni umrl, vendar pa povzroči zelo neprijetne bolečine, ki trajajo celih dvanajst ur. Ker so španci izredno živahni in navdušeni za ples, skušajo plesati, kadar le morejo. Tako so tudi pik Tarantela začeli kratko in malo zdraviti s plesom, ker je salmi-jakovec, ki je pri vseh drugih pikih pomagal, tu odpovedal svojo pokorščino.

Ples, ki so ga plesali »opikanci«, so seveda imenovali tarantela, plesati so ga pa morali izredno živahno, da so se spotili in tako je s potom izgnil strup iz telesa. Ta ples se je razširil v južni Španiji, posebno v Andaluziji. Plesalca so spremljali na kitaro. »Opikanci« sicer sprva počasi plešejo, pozneje pa godci zmerom hitreje godejo, tako da mora plesalec hčeš nočeš skakati, vse dotle, dokler se izmučen ne zgrudi na tla. Takrat je pa baje tudi že ozdravljen Tarantelovega pika.

Vlada kralja »papirja«

Ko beremo časopis, se niti ne zavedamo, koliko papirja pohlastajo na vsem svetu časopisi vsak dan: 200.000 ton na dan v Kanadi, 230.000 ton na Japonskem, 410.000 ton na Francoskem, 450.000 ton v Nemčiji, 930.000 ton na Angleškem, 3.800.000 ton v Združenih državah! Težko je reči, v kolikšnem času ljudje prebero vse senzacije, ki so natiskane na teh tonah papirja.

Vsekako so pa Američani uvedli tudi v tem pogledu zanimivo novost. Nad vsakim člankom je pod naslovom napisano, koliko minut bere članek povprečni bralec. Tako veš, ali je vredno pričeti brati zanimivo novelo v taksiju, ko se boš vozil dvajset minut, če traja novela petnajst minut. Tako se ti ni treba jeziti, ker moraš tik pred kon-

in slabokrvnosti, prav tako pa tudi na zuna; kar nenraven ples.

Leta 1794. je bil na berlinskem dvoru velik dvorni ples; mecklenburški princesi-nevesti, poznejša kraljica Luiza in njena sestra, sta si drznili plesati valček. Kralju je bil zelo všeč, toda kraljica je obrnila oči v tla in je prepovedala svojim hčeram, da bi plesale nesposodni ples, ki ga plešeta njeni bodoči svakinji. Ta prepoved je obveljala in na berlinskem dvoru za vladavil Viljema II. pri dvornih prireditvah nihče ni smel plesati valčka.

Kdaj najlaže delamo?

Človek bi mislil, da delamo ves dan enako lahko, pa to ni res. Nekateri so že sami ugotovili, da hitreje in laže duševno delajo v jutranjih urah, drugi pa ravno narobe, v poznih večernih urah. V vsakdanjem življenju sta pa vsak dan dve uri, ko človek najlaže duševno dela.

Prva ura je dopoldne od enajstih do dvanajstih. Tedaj nam gre duševno delo najbolj »od rok«, čeprav se tega ne zavedamo. Druga ugodna ura za duševno delo je pa popoldne med 4. in 5. uro.

Prav tako so pa v dnevu tudi ure, ko je človek najbolj razdražljiv in nagnjen k prepirom. Takšna kritična ura je med 2. in 3. uro popoldne in med 6. in 7. uro zvečer. Zakonci pozor!

Vendar že pametna moda!

Znana filmska igralka Dorothy Lamourjeva je začela modo, ki je to pot, čeprav je prišla iz ameriškega filmskega središča, vendarle pametna: ženske naj si več ne barvajo nohtov z vsemi mogočimi barvami in lošči,

Il programma — oramai agli sgoccioli — del clown musicale «Iksi» è da annoverarsi tra i numeri migliori che ha dato sinora la «Scena comica». Il personaggio, sotto la maschera del clown «Iksi», che si potrebbe definire «il Grock» sloveno, è un artista geniale di cui potrebbe vantarsi ogni grande teatro di varietà. Considerato il pieno compiacimento del pubblico, saremmo lieti di vedere ancora altre volte «Iksi» alla ribalta della «Scena comica». — V vrsti najboljših točk, ki nam jih je doslej pokazal »Veseli Teater«, moramo omeniti nastop muzikalnega klovna »Iksija«, čigar program se te dni bliža koncu. Človek, ki se skriva za krinko klovna »Iksija«, je nedvomno izreden talent, rekli bi lahko, da je slovenski Grock, ki bi se z njim lahko postavil vsak drug velik varieté. Tudi v bodoče bi »Iksija« še radi videli v »Veselim teatru«, saj je bilo občinstvo s to točko izredno zadovoljno.

Nenravni valček

Valček, še danes priljubljen družabni ples, si je le težko priboril svojo poljudno popularnost. Leta 1787. so ga pričeli plesati na Dunaju, toda vseh je bil samo mladini, medtem ko so stari ljudje trdili, da je »zaveznik smrti

Le colonne motorizzate tedesche, avanzanti in Russia, devono lottare con le strade fangose e disordinate qua non esistono più in nessun paese d'Europa. — Nemški tanki in avtomobili se morajo boriti pri svojem pohodu v Rusijo z neurejenimi, blatnimi cestami, kakršnih v Evropi nikjer več ni.

Un allevamento di serpenti nel Siam, il paese delle pagode. I medici indigeni tolgono il veleno ai serpenti per ricavare il siero contro il morso dei serpenti velenosi. — Kačja farma v deželi pagod, v Siamu. Zdravniški domačini jemljejo kačam strup, da bodo izdelali iz njega cepivo proti kačjemu piku.

tako da si niti same ne upajo zame-siti kolača, igrati se z otrokom, ali kuhati. Seveda so se tej modi takoj uprli kozmetiki, ki imajo od izdelovanja raznih zelo občutljivih lošcev lepe dobičke. Slavna igralka pa ni popustila. »Nikar ne postanimo sužnje svoje nege, predvsem pa ne svojih nohtov. Imejmo čiste, negovane, rožnate nohte, nikakor pa ne pravih. pravcati rdečih krempljev, ki se jih boje otroci in živali in s katerimi so se naši možje le težko sprijaznili!«

Ker je Dorothy Lamourjeva zelo popularna, je verjetno, da bo s svojo novo modo zmagala, kar ji od vsega srca želimo!

Vlomilec je poklical policojo

V neki avstralski policijski stražnici je zapel telefon. Stražnik, ki je dvignil slušalko, ni mogel verjeti svojim ušesom, zakaj neznanec na drugem koncu žice je zatrjeval, da je vlomilec in prosi policojo, naj ga prime. Povedal je, da čaka na policojo v baru »Rois Claim«.

Ko je policija res prišla na označeno mesto, je našla vlomilca z dvignjenimi rokami, pred njim pa moškega, ki mu je naperil samokres na prsi. Takoj so seveda razumeli, zakaj je vlomilec sam sebi priklical policojo na glavo. Moški, ki ga je zasačil pri delu, mu je onemogočil odpor s tem, da mu je naperil samokres na prsi, potem ga je pa celo prisilil, da je poklical policojo. Ker je bil v sobi avtomatični telefon, v katerem si moral vreči kovanec, če si hotel telefonirati, je vlomilec moral žrtvovati celo denar, da je dobil zvezo s policojo.

Kaj je bilo pred 50 leti nemogoče

Pred nekako petdesetimi leti se je zglasil v dunaškem uradu za izume neki moški, ki je trdil, da je izdelal model letala z motorjem. Ko je komisija pregledala njegov model, je malodušno majala z glavami čes: »Aparat, težji od zraka, je tehnično nemogoč in je zato vse dokazovanje odveč. Takšnega izuma ne moremo sprejeti.«

Stara ljubezen

V Južni Ameriki je umrla osemdesetletna starka in zapustila svojevrstno oporoko.

Dva grama težka ptica

Kolibri je najmanjši ptiček na svetu, dolg komaj tri in pol centimetre, težak pa nič več kot dva grama. Živi v Ameriki, odlikuje ga pa izredno lepo perje.

Pred nedavnim so ugotovili, da ima poleg svoje lepote še druge izredne zmožnosti. V osemdesetih sekundah obišče nič manj ko sedem in petdeset cvetov in jim izpije med. Kolibriji morajo biti torej izredno okretni na svojih poletih.

Tudi zdravilo za kurja očesa

V neki knjigi receptov in zdravilnih nasvetov iz leta 1770., ki jo je napisal neki nemški lekarnar, bereš: »Poišči v gozdu rdečega ali črnega polža brez hišice in drgni z njim kurje oko, dokler polž ne pogine. Nato ga obesi v kamin. Ko bo jel smrdeti in razpadati, bo tudi kurje oko usahnilo in odpadlo.«

Radio v službi živali

Neki ameriški policijski detektiv je hotel za vsako ceno izvežati svojega psa tako, da bi ga lahko obveščal po radiu. Dolgo ga je vežbal, kakor kakšnega radiotelegrafista, naposled se mu je pa le posrečilo doseči uspeh.

Danes nosi njegov pes na svojem životu majhen radijski sprejemnik, s pomočjo katerega s svojo izredno bistroumnostjo zaznava gospodarjeva navodila na velike razdalje in mu pomaga v najbolj zamotanih primerih.

ŠIROM PO SVETU

V dolini Mambre v Kanadi se zdaj stoji hrast, za katerega ljudje trdijo, da je pri njem taboril oče Abraham. Zato se imenuje Abrahamov hrast.

Eno najstarejših mest na svetu je Damask v Siriji. Blizu njega je po svetopisemskem izročilu padel s konja in se spreobrnil sv. Pavel. Mesto šteje danes samo 41.000 prebivalcev.

Mestu Genovi so v prejšnjih stoletjih prideli ime Ponosna, baje zaradi krasnih palač.

Velikansko gobo je našla neka deklica v bližini mesta Askammera na Švedskem. Goba meri v višino en meter, tehta pa pet kil. Zal ne vemo, kako se goba imenuje.

Švedska vlada se je odločila, da letos ne bo podeljevala Nobelove nagrade.

Za 1000 lir je kupil neki zasebnik koder Beethovnovih las od nekega ameriškega muzeja. Koder je pravil, ko je Beethoven umrl, mu ga je odrezal njegov prijatelj, pesnik Avgust Schmidt.

200.000 Kitajcem grozi lakota, ker so jim kobilice uničile vse riževе nasade. Največjo škodo trpe kmetje nekako 30 kilometrov jugozapadno od Sanghaja. Tja je poslala mestna sanghajska uprava več strokovnjakov, da bodo proučili škodo.

Morski tokovi so vrgli zadnji čas na severno dansko obalo poleg plavajočih min tudi mnogo sodov najboljšega vina s potopljenih ladij. Ribiči in prebivalci na obrežju so si z njim lahko po mili volji napolnili svoje kleti.

Nov vrtni stroj je izumil neki zobozdravnik. Pri tem stroju hladi voda tisti del zoba, na katerem zdravnik tisti čas dela. Voda ima temperaturo človeške krvi in oblaži bolečine. Zobozdravniki trdijo, da zdaj injekcije zoper zobne bolečine ne bodo več potrebne.

„S Fipsijem sem veliko izgubil!“

GREELY
SE ZAGOVARJANapisal
HALTER
PAUL

Ko je John Greely stopil v sodno dvorano, so se vse glave obrnile proti njemu. Pomorščaki in ladijski zastopniki niso niti z očesom trenili, nekaj mlajših mož je pa komaj zatajilo svoje presenečenje. To so bili ljudje, ki so bili skupaj z Greelyjem sedeli v pomorski šoli ali so bili skupaj z njim na poti čez Tihi ocean. Niso strmeli, da so ga tukaj videli, zakaj vedeli so, zakaj gre; strmeli so nad njegovo zunanostjo.

Medtem ko so bili vsi temno zagorelih brazgotinastih obrazov, je bil John bled ko stena. Doslej niso bili opazili, kako izrazite so bile njegove očesne dupline. Predvsem jih je osupilo in pretreslo, da so bili njegovi lasje beli kakor sneg. In to za mladega moža, starega dva in trideset let, ni kar tako. Greely je molče prikimal v pozdrav vsem navzočim. V odgovor je dobil samo drsanje dvajsetih nog.

Naposled je predsednik dejal: »Sedite!« John je sedel na edini prazen stol, za mizo nasproti predsedniku in je vrgel predenj svojo čepico. Stari Smith, ki je sedel na levi strani, z buldogu podobnim obrazom, se je podrgnil po strniščasti bradi. Predsednik mu je dal znamenje.

»Mislim, da veste, poročnik Greely,« je rekel s hreščecim glasom Smith, »zakaj smo vas bili poklicali. Pred seboj imamo vaše prve izpovedi o vojni 'Stelle Polare'. Preden jih pa pošljemo državnemu tožilstvu, — in to je naloga pomorskega sodišča — bi radi slišali od vas celotno poročilo. Od vaše izpovedi je odvisno, v koliko bomo lahko sami zastopali nadzorno oblast. Državni tožilec vas ne pozna, mi pa poznamo vas in vaše dosedanje življenje. Utegne se zgoditi, da bo od naših izpovedi marsikaj odvisno. Zdaj pa kajpak pričakujemo od vas odkritosrčno, poslano poročilo, ki ste ga tudi sami sebi dolžni.«

Debeli roka je od strniščaste brade potegnila navzgor proti čelu, kjer je obrusila pot. Smith je komaj kdaj izpregovoril toliko stavkov hkrati, kakor zdaj. Toda kot eden izmed tistih, ki so zmerom cenili poročnika Greelyja, je začutil v trenutku nevarnosti dolžnost, da kar koli stori zanj, pa čeprav samo to, da mu na svoj način vlje poguma.

»Spet so vsi navzočni pogledali poročnika, to pot pa sploh nihče več ni trenil z očmi.«

»Hvala vam,« je rekel Greely, »da me hočete zaslišati. Napisati ne bi mogel tako vsega, kar imam povedati. Torej takole je bilo...«

Še enkrat je z jezikom zaplaval po ustih, kakor da bi se hotel zbrati.

»Stella Polare« je zapustila vode St. Lorenza 12. aprila. Bila je solidna jadrnica z 2000 tonami. Profesor Ward je bil najel za študijsko popotovanje v Arktiko. Njen kapitan je bil Mark Stockton, s katerim sem bil že dvakrat na daljšem križarjenju. Najel me je za prvega častnika. Moštvo je šlo šest in trideset izbranih ljudi, medtem ko je znanstvena odprava razen profesorja Warda štela še devet mož. Preiskali naj bi ledeno področje severno od otoka Grant, torej onstran osemdesete stopinje severne širine. Ob zahodno obalo tega otoka smo trčili 2. junija.

»Prve tedne je bilo vse dobro. Profesor Ward si je zadal za eno svojih glavnih nalog, zmeriti različne morske tokove. Pri tem je ugotovil, da led iz jugozahoda plove proti severovzhodu, torej približno v smeri proti polu. Čeprav ni bilo v načrtu profesorja Warda, da bi krenil proti polu, se je vendar odločil, da se bo dal gnati od morskoga toka večji kos proti severu, da bi ugotovil nekatere, za poznejša raziskovanja važne rezultate.

»Sredi julija smo že zašli v led. Naš položaj je kmalu postal kritičen. Mark Stockton, ki se je bal za svojo ladjo, je odsvetoval, da bi se dali ledu ukleniti in gnati dalje. Ward je bil pa očitno skoraj prepričan, da bomo čez nekaj dni prišli spet v proste vode. To je spoznal po ptičjem letu.

»Njegovi upi so ga pa varali. Led je postal še debelejši, kopicil se je ob bokih ladje in grozil, da jo bo zdaj od zad strl. Zadnje dni julija je profesor Ward z več znanstveniki in štiri možni posadke zapustil 'Stello Polare' in krenil po ledu proti jugovzhodu na meteorološka opazovanja. Njegova ekskurzija naj bi trajala največ štiri tedne. Vendar je bila obilno založena z živili, da bi tudi dalje časa zdržala. Čeprav smo imeli drugi, ki smo ostali na ladji, vsak svojo dolžnost, nam je kljub temu kmalu postalo dolgočasno. Nobenih severnih medvedov ni bilo, da bi jih streljali, pingvini so pa postajali vse redkejši. Po vrhu so nastali še gosti snežni viharji, tako da smo že mislili, da gremo nasproti prežgodnji polarni noči.

»Ko se Ward po enem mesecu še ni bil vrnil, s... sestavili drugo sku-

Veliki možje — ljubitelji živali

Najboljši prijatelj Richarda Wagnerja je bil njegov psiček

Nekega sončnega dne je mlado dekle veselo poskakovalo za metulji na nekem travniku v bližini Dunaja. V roki je imela veliko pisano metuljnico in je očitno tekala za najlepšimi metulji. Zmerom znova se je pa jezila, ker je neki možki hodil za njo in ji z robcem odganjal najlepše izmed njih. Ko ga je naposled jeznost pokarala, naj pusti njene metulje pri miru, je dejal: »Ali nimate drugega opravka, kakor moriti uboge živalce.« Dekle je bila Karolina Wimmerjeva, mož, ki se je potegnil za metulje je bil pa Ludwig von Beethoven. Wimmerjeva je užljeno povedala Beethovnu, da ne zna samo metulje loviti, temveč tudi igrati na klavir, česar on prav gotovo nikdar ne bo zmogel.

Pozneje sta Beethoven in Karolina še večkrat hodila na skupne izlete. Beethovnu se je po dolgem naporu posrečilo zbuditi v njej smisel in pravo ljubezen do narave in živali.

Tudi druge ljudi, ki so se Beethovnu in njegovi ljubezni do metuljev posmehovali, je Beethoven po večini spreobrnil. Pevec Cramolini mu je na primer nekoč hotel pokazati svojo zbirko metuljev, ker pač ni vedel, da so metulji Beethovnovi ljubljenci. Komaj je pa Cramolini spregovoril o svoji zbirki, že ga je Beethoven jeznost zavrnil. Odtlej tudi Cramolini ni več nabadal metuljev.

Beethoven je ljubil živali že od svoje mladosti. Tako je na primer nekoč njegova mati v njegovi sobi ubila pajka in obrisala njegovo pajčevino s

stene. Tedaj je Beethoven jeznost zaludal violino po tleh, češ, da je temu pajku večkrat igral svoje kompozicije kakor ljudem. Sploh je bil prepričan, da ga živali bolje razumejo, kakor ljudje.

Tudi Mozart je bil velik ljubitelj živali. Doma je imel psička in kanarčka, ki se ju je spominjal na vseh svojih popotovanjih, pošiljal jima je pozdrave in celo polube. Sicer pa Mozart ni zaupal svojemu psu, kar se melodioznosti tiče. Kadar je komponiral kaj novega, mu ni smel priti blizu.

Drugačen v tem pogledu je bil Richard Wagner. V mnogih pismih je poudarjal, da je njegov psiček njegov pomočnik pri ustvarjanju velikih del. Pepsi, tako je bilo psičku ime, je edini smel biti v bližini, kadar je kaj velikega komponiral. Bil je tako navajen na svojega Pepsija, da je celo svojega prijatelja Lisztja kratko in malo imenoval »Pepsi na kvadrat«. Seveda je mislil, da s tem prijatelja neizmerno počasti.

Pozneje, ko je Pepsi poginil, si je Wagner kupil velikega volčjaka Roberta, čeprav je še dolgo vrsto let zaloval za Pepsijem. Kmalu se je pa tudi Roberta tako privadil, da ga je jemal na vsekušnje s seboj. Pes je bil baže res izredno muzikaličen. Kadar je zaslišal kakšen napačen glas v orkestru, je zalajal, stekel k povzročitelju tega glasu in mu, še preden se je zavedel, iztrgal lok iz rok, potem ga pa zmagovalno prinesel svoemu gospodarju.

Ko je bil Richard Wagner še deček, je nekoč mati zaslišala v njegov sobi mišjemu cviljenju podobne glasove. Domači učitelj, ki je malo prej zapustil Richardovo sobo, je pa izjavil, da v nekem kotu silno smrdi. Ko Richard ni bilo doma, je mati preiskala vso njegovo sobo in naposled našla za omaro skrito celo zajčko družino. Mali Richard je namreč prav dobro vedel, da mu mati nikdar en bi dovolila gojiti v sobi zajčke, zato jih je skril.

Kmalu potem je Richard s svojo sestro rešil iz reke potapljačega se psička. Nesel ga je skritega v jopiču domov, potem sta ga pa s sestro brez materine vednosti položila v sestrično posteljo in ga skrbno zavila v odejo. Tam si je psiček prav kmalu opomogel in ozdravel. Ko je potem začel dobrovoljno lajati, ga je seveda mati odkrila in ga zapodila. Ta psiček potem Wagnerju še dolgo ni šel iz glave; ne prestanto je moral misliti na njegovo usodo, kakor na usodo kakšnega prijatelja.

Wagnerjev zadnji psiček se je imenoval Fips. Richard prav tako ni mogel živeti brez njega, kakor brez prejšnjih dveh ne. Žal pa ni dolgo živel. Nekoč ga je na cesti povozil voz in ga smrtno ranil. Po nekaj urah je pes izdihnil kljub zdravniški pomoči. Wagner sam je pozneje pravil svojim znancom, da je Fipsija pokopal na svojem vrtu in mu napravil majhen grob, ki ga je pozneje večkrat obiskoval. »S Fipsijem sem veliko izgubil,« je navadno končal svojo zgodbo.

več moških, ki so bili vsi prepričani, da bodo najdalj lahko brez odmore govorili. Naposled je odnesel rekord neki govornik, ki je govoril nič manj ko 95 ur in dve minuti, to brez predelka. Ves ta čas je opisoval dolgočasno zgodovino prvih prebivalcev Amerike, tako da bi se ga vsak naveličal poslušati.

Komisija, ki ga je poslušala, se je tako izmučila, da se je morala štirikrat menjati, zgovorni tekmovalci pa le ni odnehal.

Žabe namesto žita

Madžarska je doživela letošnjo pomlad hude poplave, ki so poplavlile nekatera, sicer rodovitna polja tako, da ni bilo mogoče več posejati žita. Madžarski kmetje so vedeli, da bo ta udarec hud, če ga ne bodo kako preprečili.

Neka bistra glava se je domislila, da bi po močvirnih poljih zaredili žabe in jih nato prodali na peštanskem trgu. Ta zamisel se je obnesla. Zdaj prodajajo kmetje iz okolice Szente po sto in sto tisoč žabjih krakov na dan in imajo od tega lep dobiček.

V dobrih starih časih

Pred kakšnimi sto leti so imeli kaj čudne zakone kar se pomočnikov tiče. Takrat noben pomočnik ni mogel postati mojster, če ni bil poročen, ali je pa vsaj imel svojo zaročenko, ki je že tudi morala biti izučena in je obljubila postati dobra mojstrica.

Takšen mojster pa ni smel izbirati družice po mili volji. Biti je moral spoštovan vredna ženska z lepo preteklostjo. Ni smela biti niti slabega rodu, čeprav je bila sama neoporečna. Tako je bilo izključeno, da bi postal mojster možki, ki je imel za ženo krvnikovo hčer. Kdor se je pač poročil s takšnim dekletom, se je moral takoj izbrisati iz ceha.

»Zanesljivo je bilo samo eno: tu nekaj ni bilo v redu. Prva razdelitev je bila nedvomno pravilna in porazdeljena v vrečke, shranjene v posebnem zaboju. Zato se je zdelo pomankanje silno skrivnostno; bilo je celo življenjsko nevarno.

»Tisti večer sem dolgo čul v svoji krmneni vreči. Med samimi troletnimi majhen ogenj. Prevzel sem bil stráž; zamenjal me je Wilkins. Zakaj dalje kakor dve uri ni nihče stražil. Zaprl sem oči. Za trenutek je bilo vse mirno. Nato sem opazil, kako se je Wilkins zbral. Morda je hotel samo na ogenj priložiti. Malo se je sprehodil, nato pa z rokami mahal ob telesu, kakor da bi se hotel ogreti. Ni sem se ganil. Morda je ravno to hotel, ali še čujem. Nato sem skozi trepalnice videl, kako je stopil proti s nem z živili. Odprl je zaboj in si iz zalozge za prihodnji dan vzel kruh in klobaso. Začel je lagodno jesti. Pri tem te tako čepel, da mi je kazal hrbet. Po njegovih željstih, ki so mlele, sem lahko videl, kako je jedel. To je bila torej izdaja! In ne samo to, ko se je bil najedel, je vzel še en delež iz vreče in ga shranil v žep svojega plašča. Nato je vrečo shranil nazaj in zaboj zaprl.

Nadaljevanje na 12. strani

ŽRČALO
naših dni

Za vsak prispevek v tej rubriki
plačamo 8 lir

Pokvarjena mladost

Blizu nas stanuje družina s petimi otroki. Najstarejšemu je petnajst, najmlajšemu pa šest let. Vsak, ki jih pozna, se čudi, kako so ti otroci mirni. Mirno se igrajo, se ne prerekaajo, in če eden izmed njih izgovori preglasno kakšno besedo, se že drugi preplašeno ozirajo okrog, če ga morda kdo ni slišal. Drugi starši postavljajo te otroke svojim za zgled in blagrujejo starše, ki imajo tako pridne otroke. Hm, starši so morda res srečni, vendar se pa nihče ne vpraša, ali so pa tudi otroci srečni. Saj je otroku nujno potrebno, da se nalet, naskake, nakriči, saj je tudi to potrebno za njegovo zdravje.

Resni in blede obrazki teh otrok nam dajo misliti. Če se najmlajšemu kaj naredi, če pade ali če se udari in revše od bolečine zajoka, že prileti oče in se zadere nanj:

»Zmerom se pa že moraš emiriti. Če mi takoj ne utihneš, te bom tako nabunkal, da boš pomnil!« Nato sledi še nekaj grdih psov in otrok ves preplašen utihne. Mati, ki je že daljša časa bolna, si ne upa zagovarjati svojega najmlajšega, saj bi potem očelovo jezo še bolj podžgala in prepričano bi bilo ne konca ne kraja.

Če gledam te postarne in izmučene obrazke, na katerih ni nikoli nobenega smeha, da niti prijaznega pogleda nimajo, se mi močno zasmili. V takšnem okolju bodo zrasti, postali veliki in bog ve, če bo ta njihova vzgoja koristila njihovemu duševnemu pa tudi telesnemu razvoju. Saj zahteva otrok tako malo, zato mu pustimo kar je njegovega, skakanje, kričanje, letanje, smeh in dobro voljo!

M.

Dobra beseda dobro mesto
najde

V teh težkih časih, ko je toliko ljudi brez doma in sredstev in se vsak po svoje skuša pretolči skozi življenje, smo jim dolžni tudi mi pomagati, pa če že en materialno, pa vsaj s toplo, vse razumevajočo besedo.

Ni vse denar, kakor nekateri mislijo, marsikdo teh bednih siromakov, ki ga je nesreča pahnila na cesto, je morda bolj lačen tople besede, kakor pa kosa kruha. Danes povsod veliko vidimo in kako prijetno nam je, če naletimo na človeka, ki ima dobro srec.

Nedavno sem doživela tole: V hišo je prišel postaren mož in igral na citre. Pred vsakimi vrati je postal, zaigral pesem in šel dalje. Nihče mu ni odprl. V četrto je že prišel igrati, ko je k možu stopila mlada žena, mu stisnila nekaj v roke in ljubeznivo rekla:

»Kako lepo znate igrati na citre!« Trudno se ji je nasmehnil in hvaležnost mu je zasijala iz oči.

Potem je odšel naprej v drugo nadstropje, igral, a vrata se mu niso nikjer več odprla. Nazaj grede se je mož še enkrat ustavil pred vrati mlade žene in namesto njega so potožile strune, da je njegovo srce žalostno, bolno in lačno tople, prijazne besede.

M. D.

Današnja mladina

O mladini se je na tem mestu že veliko pisalo, vendar se je prav malo, primejo! vsi ti dobri nauki.

Nedavno sem sedela v čakalnici nekega ljubljanskega kina. V čakalnici je bilo tudi pet, približno 10 do 12 let starih fantov, ki so se podili po dolgi čakalnici, drsali po podu od enega konca do drugega. Ko so se tega naveličali, so se prerivali po stolah, ne da bi se menili za druge čakajoče ljudi. Skakali so po mizi, drsali po njej in zbijali z nogami po lesu in tako delali škodo lastniku. Žal se pa ni našel nikjer nobeden, ki bi jih opozoril, da tega ne smejo delati.

Ali je to objestno vedenje današnje mladine na mestu? Ali jih starši res ne znajo s svojo moderno vzgojo toliko ukrotiti, da ne bi delali drugim škode?

I. E.

Po trudapolnem delu —
zabava in razvedrilo v
»Družinskem tedniku«!

5000 let staro rdečilo

V mestu Uru v južni Babiloniji so pred nedavnim odkopavali star grob. Poleg vseh mogočih drugih dragocenih najdb, so v grobu našli tudi rdečilo za ustnice. Ko so rdečilo pregledali strokovnjaki-kemiki, so ugotovili, da se njena kemična sestavina ne razlikuje dosti od današnjih modernih rdečil.

Videti je torej, da so »moderne« ženske pred 5000 leti rdečile svoje ustnice s prav tako dobrimi in trpežnimi rdečili, kakor to delajo danes. Trditve naših babic, da je rdečilo moderno zlo, torej ne drži.

Ženske so prisegale
na svoje kite

Kadar so v srednjem veku morale na sodniji pričati ženske, so prisegale na svoje kite. Neka grofica je na primer leta 1403. prisegla takole: Z levo roko je morala prijeti kito, ki so jo prej preiskali, če je res naravna, z desno se je pa dotaknila sodniške palice in izgovarjala za sodnikom besede prispege.

Zdi se torej, da so bile srednjeveške ženske izredno ponosne na svo.e kite. Sodniki so lahko verjeli njihovim resničnim izpovedi, ker so dobro vedeli, da si za nobeno ceno ne bi dale odrezati svojih dolgih las.

Kaj vse daje soja?

Skoraj vse evropske države delajo zdaj poskuse s saditvijo in pridelovanjem soje, neke vrste fižola, ki so ga na vzhodu že dolgo poznali, posebno na Kitajskem, Japonskem in v Mandžuriji. V Ameriki dela z gojenjem soje lepe in uspešne poskuse Ford, ki se je o tem nenavadno uporabnem sadju takole izrazil:

»Kmalu za industrijo ne bo več potrebno, sekati gozdove in uničevati les, zakaj soja bo nadomestila in prekosila vse druge surovine.«

pino; vodstvo sem sam prevzel. Preračunali smo naš pohod na približno 16 dni. Obetali smo si da, nam bo dobro del po tolikšnem čepanju v kabinah. Naše zalozge so bile dovolj velike, da bi morali poldrug mesec še dobro izhajati.

Tretji dan našega romanja se je pa zgodila prva nesreča. Pri vožnji čez precejšen ledeni prag je dvojce sani, naloženih s proviantom, s psi vred zdrknilo v razpoko. Oboje je na lepem zagrnil led. Bilo nas je osem mož in smo imeli pri sebi še štirinajst psov. Najprej smo nameravali vrniti se nazaj k 'Stelli Polare', da bi vzeli nove zalozge hrane. Po natančnem računu smo pa ugotovili, da bomo z ostalo hrano, čeprav pičko, še kljub izgubi izhajali ostalih 13 dni. Glavna želja nas vseh je bila, da bi našli profesorja Warda in ostale, ki so morda zašli v težave. Zato smo torej nadaljevali svojo pot.

Nadzorstvo nad zalogo hrane smo poverili mornarju Tommyju Wilkinsu, kakor medvedu močnemu fantu mojih let, ki je imel prav tako za seboj še nekaj popotovanj v Arktiko in je bil o pripravih dobro poučen. Z njim sem se pogovoril o razdeljevanju živil. Vsi so se strinjali z načrtom. Dobro smo hodili. Prvi dan po hudi izgubi smo

Kaj pa vse lahko pridobivamo iz soje? Nalivna peresa, pepelnike, dele avtomobilov, radijske aparate, umetni gumi, mlo, črnilo, celuloz, razne lošče.

Pridobivali bodo v kratkem še iz soje navadno in toaletno mlo, časopisni papir, linolej, margarino, jedilno olje, kis, mleko in sir.

Pražena soja je dober nadomestek za kavo, pa tudi glicerol in bencin bo mogoče pripraviti iz nje.

Človek se samo še vpraša, zakaj ni soja bolj razširjena, zakaj po besedah tistih, ki jo tako hvalijo, se zdi, da bo odrešila svet...

Ribolov in zlato

Leta 1921. je plačal neki Kitajec za pravico do ribolova v ribnikih zimске palače v Pekingu reči in piši 4.500 kitajskih dolarjev. Lepa vsotica, pravi, pravcati rekord! Kitajec je pa vedel, kaj dela, zakaj ribolov mu je vrgel v enem samem dnevu 100.000 dolarjev, ne da bi eno samo ribo prodal.

Prekanjenec je namreč vedel, da so krape, ki plava'o v ribnikih zimске palače v Pekingu, podarili mandarin. Vsaka riba je imela kot vizitko zlato ploščico z imenom darovalca. Tako je prišel prekanjeni kitajski zgodovinar do zlata in do rib. To pot se je zgodilo. vina izkazala kot zelo donosna veda.

95 ur dolg govor

V ameriški državi Colorado so pred nedavnim priredili zanimivo tekmo vztrajnih govornikov. Prijavilo se je

NECCHI
ŠIVALNI STROJI
IGN.VOK
LJUBLJANA TAVČARJEVA 7

prehodili dva kilometra več, kakor smo bili nameravali.

»Šesti dan se je iznenada vnel prepri. Mornar James Lane je trdil, da dobiva premajhen delež kruha. Tudi znanstveni pomočnik dr. Bierce se je pritoževal. Stopil sem k Wilkinsu, ki mi je pokazal, da so odmerjeni kosi kruha razdeljeni in da je vreča z živčjem, določenim za ta dan, že prazna. Moral sem to sprejeti na znanje.

»Primer se je pa žal drugi dan ponovil, a ne z Jamesom Lanom in dr. Biercom, temveč s tremi drugimi. Zdaj se mi je to vpadlo že preneumno. Odločil sem se, da se mora od slej vreča s hrano odpreti in razdeliti pred našimi očmi. Wilkins me je pogledal s takšnim pogledom, v katerem sem bral ogorčenje nad mojo nezaupljivostjo. A nisem se mogel ozirati na njegovo občutljivost, zakaj šlo je za nas vse. Ko smo se drugič namenili južnati, je prišel Wilkins z živili, natanko na osem delov razdeljenimi. A brez tehničnice sem lahko ugotovil, da je vsak izmed deležev silno pičel.

»Oči vseh tovarišev so se potemnile, padlo je nekaj nevšečnih besed in tudi sam sem kot odgovorni voditelj slišal dobro mero očitkov.

Naš nagradni natečaj

Vsak objavljeni gospodinjski nasvet honoriramo z 10 lirami

Današnji čas zahteva od naših gospodinj posebnost iznajdljivosti. Gospodinjstvo in kuha se morata prilagoditi današnjim razmeram. Zato mora vsaka gospodinja pri sestavi jedi upoštevati pomanjkanje posameznih vrst živil, prav tako pa mora paziti na to, da bo pravilno obrnila vsako posamezno lito. Gospodinj, ki so bile tudi doslej znane po svoji iznajdljivosti, znane torej kot izborne gospodinj, se morajo danes še bolj potruditi in še bolj poglobiti v svoje delo, morajo torej biti prave umetnice.

»Družinski tednik« je s svojimi članki in praktičnimi nasveti vedno skušal našim gospodinj pri njihovem prizadevanju pomagati. Izkušnja je dokazala, da več glav več ve in da se v večjem krogu ljudi rodi več dobrih domislic. Namen našega natečaja torej je, obrniti se do čim večjega kroga naših gospodinj, s pozivom, naj bi druga drugi pomagale, si svetovale. Zakaj smoter vseh je eden: za čim manj denarja voditi čim boljše gospodinjstvo.

Zato prosimo vse naše drage bralke, ki z zanimanjem spremljajo pisanje dveh ženskih strani »Družinskega tednika«, ki z veseljem in ljubeznijo vodijo svoje gospodinjstvo in z večjo roko poskušajo v kuhinji nove ideje in nove recepte, da bi kdaj pa kdaj sedle k mizi in nekaj novega, dobrega in časa ustrezajočega napisale za »Družinski tednik«.

V duhu vas vidim, spoštovana gospa, kako ste se pri branju teh vrstic zamislili in si zadali vprašanje: »Kaj naj bi to bilo?«

To bi bil na primer nov recept, izdaten, poceni in ustrezajoč današnjim razmeram. To bi bil star recept, v katerem ste določene sestavine nadomestili s sodobnimi nadomestki. To bi bil praktičen nasvet, kako ste nekatere izdatke v svojem gospodinjstvu skrbili: pri kurjavi, pri elektriki, pri plinu, pri obleki itd. itd.

V vsakem gospodinjstvu se najde kakšna originalna ideja in prav gotovo vsaka izmed naših gospodinj lahko napiše takšen prispevek. Zato, draga gospodinja, sedi in napiši tisto, kar misliš, da bi tudi drugim gospodinjam prav prišlo, posebno danes, ko je treba skrbno lito desetkrat obrniti, preden jo izdaš. Napiši nam kaj takšnega, kar sama nikjer še nisi brala. Napiši nam kratko, jedrnat, vselej na eni strani papirja.

Objavili bomo vsak zanimiv prispevek, ki bo dobro služil tudi drugim gospodinj, ki še ni bil objavljen in ki ustreza sedanjim razmeram. Vsak objavljeni prispevek bomo honorirali z 10 lirami.

Torej na delo!

Prispevke naslovite na uredništvo »Družinskega tednika« (Kotiček za praktične gospodinj), Ljubljana, poštni predal 345.

Uredništvo
»DRUŽINSKEGA TEDNIKA«

Prezimovanje cvetličnih gomoljev

Kadar spomladi začnete saditi cvetlične gomolje, po navadi z žalostjo ugotovite, da so se vam pozimi po večini pokvarili ali segnili. Da se tega obvarujete, morate vedeti, katerih vrst sploh ni treba jeseni jemati iz zemlje, temveč lahko prezimijo direktno na vrtu, in katere gomolje morate vzeti iz zemlje in jih shraniti v toplem prostoru.

Med zadnje, to je med tiste cvetlice, ki jih je treba vzeti iz zemlje in jih shraniti v kleti, spadajo dalije, gladiole, begonije in, če hočete biti čisto zanesljivi, tudi montbretije. Narobe pa lahko ostanejo vse čebulčaste vrste, kakor tulpe, narcise, hiacinte, zvončki in vse vrste lilij na prostem, v zemlji, ker tam najboljše prezimijo.

Napačno je na primer tulpine čebulčke jeseni vzeti iz zemlje in jih shraniti v toplem klet. V zemlji ima čebulica prilžnost, da se po odvetenju poleti na novo okrepi in jeseni požene nove koreninice, da lahko spomladi s svežimi močmi vzbrsti. Najbolj ugodno je kajpak, če imate zaprto cvetlično gredo. Vanjo shranite vse gomolje, ki naj prezimijo v zemlji in jih zaradi varnosti pokrijete še s plastjo gnoja. Spomladi ga o pravem času in previdno odstranite. Pri tem moramo podariti, da mora biti posebne hiacinte in tulpe vsaj 10 cm globoko v zemlji.

Drugače pa prezimijo dalije in gladiole. Obe vrsti moramo jeseni, ko še ne zmrzuje, vzeti iz zemlje, o suhem vremenu pustiti nekaj dni sušiti se na zraku in šele potem shraniti. Dalije moramo varovati predvsem pred še tako rahlim zmrzovanjem, dobro pa prezimijo v kleti, najboljše na leseni polici. Pri prezimovanju gladiol morate pa posebno paziti, da niso na

Niso živci

Vsi imamo živce. Kaj so, prav za prav ne vemo, zaznavamo pa njihovo delovanje. Oni so krivi, če se zbudimo slabe volje, čeprav ne vemo zakaj. Oni so vzrok solzam, ki nam polze po licih zaradi užaljenega samoljubja, jeze ali podobnega. Krivi so neštetih tragedij samo zaradi svojega izredno modernega imena.

Kar je res, je res. Nekateri imajo res slabe živce, drugi so pa tisti srečneži, ki zaradi svoje živčnosti dobro žive, ker jim pač nihče ne more ničesar zameriti. Imajo slabe živce, to zadošča.

Nočem trditi, da mora biti vsak zdrav. Razumem tudi, da je za živčene današnja doba prav tako primerna, kakor romantični vek za omedlevo žensk. Brez njih takrat ni šlo in ljudje so si zdaj že vtepli v glavo, da ne gre brez slabih živcev. Prav imajo, vendar naj tudi tu velja neka meja.

V naši ulici stanuje petleten otrok, ki je zaradi svoje živčnosti znan tri ulice naokrog. Povsod se ga boje, vendar se ga nihče ne upa dotakniti, niti z besedo, še manj dejansko. Kar koli napravi, vsemu so krivi njegovi živci. Njegova mati je sila moderna, zakaj zaveda se, da se moderna vzgoja začne zgodaj. Zato je svojemu sinku že pred letom dni vtila v glavo, da je živčen siromak, vreden pomilovanja posebno zato, ker se bodo z leti njegovi živci še poslabšali. Otrok je pameten in te svoje »žilce«, kakor jim sam pravi, pošteno izrablja doma in drugod.

Pred nedavnim sem ga srečala v spremstvu njegove matere. Držala ga je za roko, otrok se je pa drl na vse grlo, ker ni dobil sladkorčkov.

Ustavila se je in me morila dobre četrte ure z boleznimi svojega sinka. Pripovedovala mi je vsa mogoča latinska imena njegovih bolezni, otrok jih je pa vneto po otroško ponavljal, da jih bo znal uporabiti, kadar bo treba. Vmes se je nekajkrat spomnil, da ni dobil sladkorčkov, zavil je oči, sedel na tla in cepetal z nožicami, da bi jo jo! Medtem ko je mene srbela dila, da bi ga po zadnji plati, se je mati trudila, da bi ga z lepimi besedami pomirila, meni pa dokazovala, kako je že napredovala njegova živčna bolezen.

Nekoč je ta strašna ženska prišla s sinkom celo k nam na obisk. Tisti dan sem zaznala z rdečim križcem v koledarju. Mali »živčenež« je namreč pošteno izrabljal svoje živce. Zvonil je, da si pomiri živce, trgal je po vrtu vse mogoče dobroto, da si okrepi živce in kričal, da si sprosti živce. Njegova mati ga je pomilovala in nam dopovedovala, da bi morali ustreči vsaki njegovi želji, ker je pač siromak.

Naposled je tudi za Žilčija, kakor ga vsa okolica imenuje, nastopil dan maščevanja. Vsa bližnja okolica se je zarotila proti njemu in si prisegla, da ne bo prej mirovala, dokler mu ne bo njegove »žilce« popolnoma izbila iz glave.

Obljubili smo posebno nagrado tistemu, ki bi si izmislil posebno modro maščevanje. Moralo je biti takšno, da bi ga niti Žilči, niti njegova mati ne spregledala.

Naposled je prišel eden izmed nas na krasno zamisel. Njegovo modrost smo sprejeli z glasnim odobravanjem, zakaj bili smo si v svesti, da jo bo Žilči pošteno izkupil.

Lepega dne smo se zbrali na bližnjem travniku in na ves glas vpili, da iščemo soigralce. Žilči je takoj prišel s svojega vrta, čeprav ga je mati klicala nazaj. Postavil se je k nam in izjavil, da ga moramo sprejeti medse. Nekaj časa smo oklevali in mu pripovedovali, da igra, ki jo bomo zdaj igrali, ne bo zanj, ko je pa živčno zategnil obraz in odprl zatornico svojih durov in molov, smo popustili in mu zagotovili, da se bo lahko z nami igral.

Zahteval je, da mu raztolmačimo igro in njen potek tudi izvedel. »Junači igre,« smo dejali, »se razkorači, upre roke ob koleno in se nagne naprej. Prej mu pa zavezemo oči. Potem ga bomo drug za drugim tolkli po zadnjici, on mora pa z zavezanimi očmi uganiti, kateri izmed nas ga je udaril.« Nastala je mučna tišina. Ali bo Žilči sprejel, ali je pa preprečen in se bo igri odtegnil? Toda zmagala je njegova radovednost in sprejel je

vlažnem. Že kar najmanjša vlaga lahko povzroči, da se gomolj pokvari. Ker je pa klet navadno kolikor toliko vlažna, je najbolje, če jo shranite v stanovanju.

Na isti način ravnamo z begonijami, ker so proti zmrzovanju in vlagi prav tako občutljive kakor gladiole. Tudi zanje je najbolje, da prezimijo v stanovanju, in sicer če je mogoče v suhem šotnem drobirju.

To velja za najbolj običajne vrtno cvetlice. In vendar zato, ker so tako občutljive in tako hvaležne, so ljubljene naših vrtnaric. Ravnaite se po gornjih nasvetih in prav gotovo spomladi ne bo razočaranja.

igro, zraven pa še določil, da bo sam prvi, ki bo »držal«.

Opravili smo dostojanstveno vse formalnosti igre, potem se je Žilči razkoračil in prvi krepki udarec je padel na njegovo neimenovano stran. Zastokal je, vendar na naše zagotovilo, da je to samo igra, potrpežljivo prenesel deset krepkih, preden smo rekli, da je dovolj. Ko smo mu odvezali oči, je bil več rdeč od nora, vsak si je na tihem meš roke, da je slednjič smel udariti Žilčija. Žilči sam si menda ni bil na jasnem, kaj se je z njim zgodilo, samo to se je zavedal, da je sam kriv in torej ne sme poslati živčen. Neodločno se je zavrtel na peti, potem pa stekel proti domu. Dogodka ni povedal materi, na srečo ona ni videla njegove zadnje plati, sicer bi prav gotovo mislila, da so prišli živci na dan.

Učinek pa ni izostal. Od tega dne dalje nas Žilči ne obiskuje več s svojimi »žilčnimi napadi,« ker se boji kakšne nove igre. Meni se je pa po tem dogodku nehote vrnila misel: Morda bi podobna »igra« pomagala tudi pri »izbijanju« živčnosti odraslih? Kdo ve?

Nada K.

Naša kuhinja

KAJ BO TA TEDEN NA MIZI?

Četrtek: Zelenjavna juha, krompirjev riž, solata. Zvečer: Mlečen močnik.

Petek: Fižolova juha, makaroni, zelena solata. Zvečer: Fižol s čebulo v solati, kava.

Sobota: Goveja juha z vlivanci, rumena koleraba v omaki, krompir v kosih. Zvečer: Jota.

Nedelja: Telečja obara, vodni cmoki, nadevane štrudice. Zvečer: Rižota, solata.

Ponedeljek: Krompirjeva juha, zelene krpice. Zvečer: Mlečen riž.

Torek: Juha iz zelene, krompirjevi cmoki, solata. Zvečer: Ričet.

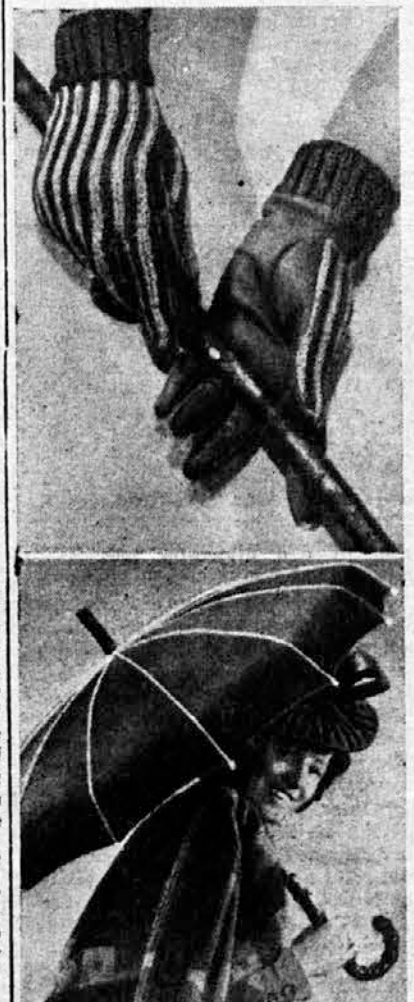
Sreda: Korenčeva juha, pražen ohrovt s krompirjem. Zvečer: Praženec.

Pojasnila:

»Rumena koleraba v omaki: Kolerabo olupimo, jo zrežemo na majhne kocke in jo do polovice skuhamo v vodi. Na masti zarumenimo malo prav drobno sesekljane čebule, naredimo iz žlice moke prežganje in z njim zabelimo kolerabo. Kolerabo osolimo, po okusu prav malo opopramo, dodamo malo nastrganega oreška in pustimo, da se naprej duši. Če je preveč vode, jo še preden zabelimo, odlijemo.

»Nadevane štrudice: Napravimo testo iz moke, 1 jajca, 3 žlice masla, 2 žlice sladkorja, 2 dek drožja, soli in nekaj mlačnega mleka. Testo dobro stepemo

DVE MODNE NOVOSTI

Zelo apartne ženske rokavice s plamenim gornjim delom in usnjenimi pletenimi. Podobne smo videli tudi že pri nas, toda te so nove po črtnem vzorcu in pletenih zapetjih, ki so posebno topla. — Moderen dežnik, kakršnega nosijo elegantne Dunajčanke. Po zunanosti je nekoliko podoban moškimi dežnikom, samo da je manjši in krajši. Novost so bele proge tam, kjer tečejo šivi in navznoter upognjen rob.

Obleka iz rjastordeče volne z dolgim životkom, modernimi »netopirjastimi« rokavi in široko nagubanim krilom. Primerna je le za vitke postave z ozkimi boki in širokimi rameni.

in ga pustimo na toplem vzhajati. Ko je testo dobro vzhajano, ga zrežemo na štirioglate krpice, ki jih nadevamo z različnimi nadevi. Tako pripravimo nadev lahko iz sira, maka, kisle smetane, jajca in sesekljane pehtrane in podobno. Krpice zvijemo v podolgaste štrudice in jih zložimo na namazano pekačo. Ko vzhajajo, jih spečemo v neprevroči pečici. Pečene, še tople potresemo s sladkorjem.

»Juha iz zelene: Večjo zeleno olupimo in zrežemo na tanke liste. Skuhamo jo v slani vodi, kateri dodamo malo limonovega soka. Če pa hočemo, pa zeleno lahko pražimo na masti do mehkega. Posebej pripravimo prežganje, zalijemo z juho ali vodo, pridenemo zeleno, pustimo, da dobro prevre, osolimo, opopramo in damo na mizo z različnimi žličniki.

»Korenčeva juha: Korenje ostrgamo, umijemo in zrežemo na tanke lističe. Nato zarumenimo na žlici masti sladkor pridenemo zrezano korenje, nekaj žlic vode, pokrijemo in dušimo do mehkega. Nato dodamo žlico moke, jo dobro prepražimo in zalijemo z vodo. Zelo dobra je juha, če jo zalijemo z govejo ali kostno juho.

O salmijaku in njegovi uporabi

Veliko gospodinj morda še ne ve, kako vsestransko uporabljen in neprecenljiv je salmijak. Prav gotovo ga uporabljajo v vsakem gospodinjstvu za čiščenje oblek, vendar ga pa še ne znajo uporabljati tudi v druge namene. Salmijak nam v prvi vrsti pomaga varčevati z milom in drugimi pralnimi sredstvi.

Kaj je prav za prav salmijak? Salmijak je amonijakova sol, ki jo dobimo iz solne kisline in amoniaka, ki jo kemičnim putem zmešamo z vodo. Uporabimo ga pa lahko tudi v tele namene:

Mažeže od mleka na volnenih tkaninah hitro odstranimo, če jih z mešanico 3 delov salmijaka, 7 delov vode in ščepe soli zdrgnemo. Trhlabo namazemo s salmijakovo mešanico, ki si jo tako prepravimo: zmešamo 5 žlic vodika, 1 žlico salmijaka in 20 žlic vode. Tudi mažeže od črnila lahko s salmijakom prav dobro odstranimo.

Zamaščene ovratnike plaščev in sukničev lepo očistimo, da postanejo kakor novi, če jih pravilno očistimo. Napravimo si mešanico iz 1 litra vode, 1 žlice salmijaka in 1 žlice alkohola. Vsa zamaščena mesta dobro zdrgnemo s krpo, namočeno v tej mešanici in pustimo da se doobra osuši.

Gumijaste rokavice, ki jih uporabljamo za umazana dela, za vkuhanje sadja in zelenjave, prav rade postanejo trde, če jih dolgo časa nič ne uporabljamo. Vse gumaste predmete, ki so postali trdi, neprozni, položimo v salmijakovo mešanico in jih potem nekaj časa držimo nad paro. Predmeti bodo postali spet elastični in bodo služili naprej svoemu namenu.

Prav tako lahko pomagamo prijatelju, trdim čopičem in ščetkam s salmijakovo vodo. Ščetke bodo postale nele samo prožne, temveč tudi čiste.

Naslonjači, katerih gornji del je zamazan od naslanjanja z glavo, očistimo s salmijakovo vodo, kateri pa pridenemo malo milnice. S krpo ali pa trdo ščetko zdrgnemo zamazana mesta in jih tako popolnoma očistimo.

Tudi vse predmete iz pliša očistimo s salmijakom.

Na vrtu ste čez poletje imeli postavljeno lepo pleteno vrtno opremo. Od sonca, dežja in prahu pa tudi od otrok se vam je precej umazala, tako da je ne morete postaviti v sobo. Pripravite si močno salmijakovo vodo, kateri pa dodajte tudi nekaj sode in s ščetko očistite opravo. Postala bo bela in lepa, prav tako, kakršno ste jo bili kupili.

Kopalne kadi, umivalniki in vsi porcelanasti predmeti se dajo lepo očistiti, če jih čistimo z zmesjo salmijaka in zelenega mila.

Motni stekleni predmeti postanejo spet lepo prozorni in dobijo svoj stari lesk, če jih zdrgnemo z 2 deloma luga in 1 delom salmijaka.

Tako vidite, da je salmijak res vsestransko uporabljen in naj bi v nobenem gospodinjstvu ne manjkalo.

Pravilno nakupovati, pomeni varčevati

Nikar ne mislite, da se to vas ne tiče! To je tako važno poglavje, da mora zanimati prav vsako praktično gospodinj in gospodarico! To so posebno razumele Američanke, ki so ustanovile celo »šole za nakupovanje«. In kakor vemo, so Američanke dobre gospodarice, saj je polovica ameriškega premoženja v njihovih rokah! Evo vam nekaj dobro hotelih nasvetov, ki jih boste — tako upamo — prilagodile svoji garderobi in svojemu načinu življenja.

1. Najprej se zavedajte, kaj hočete kupiti. Naredite seznam. Tako se ne boste tako brzo »uračunale«.

2. Glavne obleke kupujemo dvakrat na leto, in sicer spomladi in jeseni. V ostalih letnih časih kupujemo perilo in modne malenkosti.

3. Če vaša najboljša prijateljica nima prefinjenega okusa in čuta za praktičnost, je bolje, da nakupujete sami kakor v njeni družbi.

4. Ne pozabite, da klasične obleke ne pridejo tako hitro iz mode. Dober, lep športni plašč lahko nosite pet let, prav tako tudi dobro ukrojen kostim, kajpak če sta oba iz prvovrstnega blaga.

5. Predvsem ne mislite na to, kaj nosijo vaše prijateljice. Če se vam kostim ali dvodelna obleka ne podasta, nosite enotne obleke, ne glede, kaj je prav tisti čas »v modi«.

6. Nikoli ne kupite tega ali onega, zato ker je razprodaja ali ugodna prilžnost, ne da bi vedeli, da tisto, in prav tisto potrebujete. Izkazalo se je, da je boljše imeti eno prvovrstno obleko kakor dve povprečni.

7. Premislite, preden kupujete, in pregledajte dobre modne časopise, preden se odločite za kakšno modno novost. Kar bode v oči, je le redko kdaj dobro in tiste, ki se zna, takšnim »novostim« upreči, se lahko potolažijo s tem, da so vse novosti minljive.

PLAČAJTE
NAROČNINO!

O naši kuhinji

Iz vrst naših čitateljic smo dobili pismo, v katerem nam piše, da naši kuhinjski recepti ne ustrezajo današnjemu času. Morda je res med njimi kakšen recept, ki ne ustreza sto odstotno današnjemu času, toda takšen recept bo pametna in praktična gospodinja izrezala in spravila za boljše dni.

Današnji čas nam je naložil nalogo, da se moramo prebiti skozi življenje s čim manjšimi stroški in izdatki. Vsi, prav vsi, morajo dandanašnji varčevati, posebno so pa zato poklicane gospodinjice. Prava in varčna, a v prvi vrsti iznajdljiva gospodinja, bo znala iz malenkosti delati čudeže. Vse one gospodinjice, ki so že v prejšnjih časih, ko je bilo še vsega dovolj, znale gospodinjiti in kuhati, si znajo prav gotovo tudi v današnjih časih pomagati. Z nekaj nasveti bi vam tudi jaz rada pomagala.

Res pišem v receptih, da je treba jed zabeliti z maslom. Kako neki, se vprašate, ko masla ni? Poznam gospodinjice, ki vsak dan pobira z mleka smetano, jo spravljajo v lonček in koncem tedna naredi stručko presnega masla. Če potrebuje presno maslo, ga ima pri roki, če pa potrebuje kuhano maslo, ga prekuha in že je iz zadrege. Torej ni tako hudo, če človek zapiše, da se naj nekaj zabeli z maslom. Le pomagati si moramo znati in vse tisto, kar se nam zdi nemogoče, je kmalu laže izvedljivo. Poleg tega nam je pa potrebna v veliki meri tudi volja do dela, ker imamo zdaj s kuhanjem tudi več dela kakor doslej.

Tudi z mastjo lahko varčujemo. Reči, ki smo jih včasih z mastjo belili, lahko danes skuhamo tudi tako, da jih zabelimo s prežganjem. Za prežganje pa porabimo prav malo zabele. Krompir lahko pripravimo tudi brez vsake zabele. Skuhamo olupljen krompir v slani vodi, ga zmečkamo in prelijemo z mlekom. Dobili bomo nekakšen krompirjev pire, ki mu pa še manjka maslo. Toda tudi takšen krompir je zelo dober in izdaten.

Včasih si mislite, kako rada bi naredila kakšen kompot ali pecivo po naših receptih, pa kaj, ko nimam sladkorja. Povedala vam bom, da si v nekaterih sosednjih državah gospodinjice prav radi pomagajo s saharinom in so z njim zelo zadovoljne. Tako lahko privarčujete polovico, ali pa še več sladkorja.

Za pecivo lahko uporabimo tudi enotno moko. Iz nje prav tako dobro spečemo kekse, pa tudi potočo, kakor iz bele moke. Če nimate dovolj jajc, ki jih seveda tudi težko dobite, stopite do vašega trgovca, ki vam bo postregel z dobrim jajčnim nadomestkom. Na trgu pa kupite za majhen denar smetano v prahu, ki jo zmešate z mlečno vodo ali mlekom, če ga imate, in vam bo prav dobro nadomestila pravo, domačo smetano. Takšno smetano lahko tudi uporabite, če nenadno dobite obisk in mu hočete postreči s

kavo. Danes, ko se je redko kuha prava kava, gospodinja gostu lahko postreže s smetano na mlečni kavi. V skodelici zmešamo nekaj mleka s smetanovim praškom in kavno žličko sladkorja v gosto peno in jo stresemo na kavo.

Kadar peljete otroke na sprehod, ali greste na nedeljski izlet, tudi takrat ne smete pozabiti, da ste gospodinja in da ste brali v jedilniku, da so za ta in ta dan navedene gobe. Če ne morete na trg in če se vam gobe na trgu zdijo predrage, takrat draga gospodinja, imejte tudi v naravi odprte oči. Morda boste imeli nekaj sreče in boste našli kje pod grmom skritega jurčka, morda lisičke, mavrahe, medvedje perkeljce, sivke, ačdovce in druge vrste gob. Naberite jih in jih odnesite domov. S krompirjem, praženo, morda utegnute žrtvovati tudi kakšen jajček, in kosilo ali večerja je tu.

Tudi druge reči lahko prinesete z izletov domov. Otroci radi jedo kostanj. Vzemite jih seboj v gozd in naberte kostanje. Otrokom bo nabiranje v veliko zabavo, na zraku bodo, kar je tudi zdravo, vam pa bo ostal denar v denarnici, ki bi ga sicer morali izdati za kostanj. In tako, draga moja, morate delati zmerom in povsod, če hočete, da niso recepti, ki jih berete, ne samo v našem, ampak tudi v drugih časopisih, predragi.

Ze večkrat smo vam prinesli med porabnimi nasveti, kako izdelujemo domače mlo. Ali ste takrat segli po njem in si pripravili dobrega domačega mila, ali ste ostali brez njega? Danes je res težko delati doma mlo, mogoče vam pa le kakšno znanje pripomore, da dobite kje kakšen kos loja in drugih snovi, ki jih potrebujete za domače mlo. Če se vam ponudi prilika, zagrabite, da se ne boste kesali.

Kako pa kaj z oljem? Nekateri jedi pripravljamo samo z oljem, tako ocvrte melancane, bučke, včasih delamo na olju ohrovt in podobno. Res je, da dobimo olja precej pičlo količino, vendar si pa tudi tu lahko pomagamo. Solato belimo z oljem, ki si ga pripravimo iz krompirjeve moke, olja in kisa. V špecerijški trgovini kupimo 4 deke krompirjeve moke, v skledo vlijemo 1/2 l kisa, 1/4 l vode, 1/4 l olja in 4 deke krompirjeve moke. Vse skupaj postavimo na ogenj in neprenehoma mešamo, da se nam ne naredijo svački. Ko zavre, pustimo, da dve minuti vre in potem odstavimo. Ko se shladi, zlijemo v steklenico in z njim belimo solato.

Upam, da se zdaj ne boste več jezili nad našimi kuharskimi recepti, ker so sestavljeni z željo pomagati našim gospodinjicam. Če že med njimi najdete kakšnega, ki vam ne ugaja, potem ga, kakor sem že zgoraj omenila, izstrizite in spravite za boljše čase. Še enkrat bi vas rada opozorila na to, da mora biti vsaka dobra kuharica in dobra gospodinja iznajdljiva. Po vsakem receptu se da skuhati, samo znati je treba.

Kuharica »D. T.«

Kaj nam pravi Bette Davisova o svojih in naših očeh

Bette Davisova je slavna ameriška filmska igralka, ki jo gotovo vse poznate. Njena igra je dovršena in izdelana, mirna in zadržana. Več, kakor teatralni gibi, ki jih uporabljajo nekateri igralci za izražanje svojih čustev, stori in pokaže pri njej trpek zgib ustnic ali pobilsk njenih velikih, izrednih oči. In o teh očeh nam bo danes govorila slavna igralka.

»Marsikateri dekle, ki si želijo Hollywood, ne ve, s koliko neprijetnostmi je treba plačati filmsko slavo. Ena teh neprijetnosti je posebna očesna bolezen, ki jo imajo samo filmski igralci in se imenuje 'Klieg eyes'. To bolezen povzroči 'Klieg', to je velika obločnica, ki sveti filmu in skemu igralcu pri posnetkih od blizu. Z izredno jarkostjo naravnost v oči. Tako pravijo, da je lepa Joan Benetova na najboljši poti, da oslepi; Irena Dunnova in Marlena Dietrichova pa ne gresta nikoli več ven brez posebnih varovalnih naočnikov. Oči je pa treba varovati, še preden nam je pa treba varovati, da so potrebne kakršnih koli naočnikov.

Ali hočete res nekaj storiti za svoje oči?

Predvsem skrbite za to, da vam ne bo kaj v oko padlo. Posebno na kosle so oči v hudi nevarnosti, zakaj če dobimo tedaj v oko mušico, se zaleti vanj s hudo hitrostjo. Prav vsaka mušica poškoduje oko in nav-

redi v njem neznatno, toda za oko globoko ranico. Ob takih primerih je treba vzeti iz očesa tuje telesce s platneno krpico in nato oko izmiti z borovo vodo (jedilna žlica na liter vode). Če je ostalo tuje telesce v očesu in ga sami niste mogli ven vzeti, pojdite takoj k zdravniku, zakaj varčevati pri očesu je nevarno in nespametno. Po napornem delu, branju v zakajenem prostoru, podnevi v prosti naravi si zvečer izmijte oči z vodo, ki ste ji pridali nekaj kapljic rožne vode.

Nega trepalnic

Nikakor ne poretite: »Zame to ne velja, saj imam šele dvajset let!« Videla sem tri in dvajsetletna dekleta, ki so imela uvele trepalnice, ker si jih niso dovolj negovale. Preden greste spat, jih namažite z ricinovim oljem ali z navadno vazelinom. Dobe se tudi posebne, za to pripravljene kreme. Če se vam med očmi (nad nosom) dela pokončna guba, storite to, kar delajo vse filmske igralkice: nalepite si na gubo trikotnik iz levkoplata in guba bo izginila.

Počitek očem!

Vsak zdravnik vam bo tole potrdil: Poleg vašega srca in vaših dihalnih organov, so vaše oči tiste, ki največ »garajo« v vašem organizmu, saj morajo delati vsak dan 16 ur ali še več. Poskrbite sami, da jih ne boste preutrudili.

Senca in sonce

Če berete, mora biti knjiga dobro osvetljena, oči imejte pa v poltemi. Nikoli ne berite na soncu, tako da vam bi sončni žarki padali naravnost na bel papir. Vaše oči ljubijo mlo svetlobo in filtrirajo prejarke žarke samo z zelo velikim naporom. Zato vas tako pogosto skele in so utrujene. Če morate nositi naočnike, poskrbite za to, da bodo pravilni, zakaj

Plaše iz pešenorjavega volnenega blaga. Zanimiv je izrez, ki terja kajpak primerno ovratno rutico. Gumbi so skriti, to je posebna značilnost tega ne- navadnega jesenskega plašča.

napačni naočniki oči hudo pokvarijo in utrudijo očesne mišice. Če imate svetle oči, to se pravi sinje, zelene ali sive, morate nanje še posebno paziti, ker so občutljivejši od temnih, rjavih in temnorjavih.

Telovadba za oči je nevarna

Pogosto beremo o telovadbi za oči, toda za svojo osebo jo odklanjamo. Prav je, da zdravijo ljudi, ki škiliijo, s sistematično očesno telovadbo, toda normalne, zdrave oči ne potrebujejo nobene očesne gimnastike. Če boste svoje oči mučili z 'loopingi', vas bo kvečjemu pričela boleti glava...

Oči naj bodo izrazitel!

Barvanje trepalnic je zelo pogosto, toda ženske si navadno barvajo tre-

Zelen zimski kostim, obrobjen s plavo lisico ali s kakšnim drugim podobnim, toda manj dragim krznom. Kljub sportnemu poudarku učinkuje kostim damsko in graciozno, posebno če ga dopolnimo s tako slikovito čepico, kakor jo vidimo na sliki.

palnice zelo neprevidno in neokusno. Najlepše je, če imate negovane trepalnice, namazane z nebarvano kremo, ki jim daje lep sij. Če imate zelo svetle trepalnice in ste plavolaska, jih barvajte rjavo (nikakor pa ne črno), samo temnelaske si lahko barvajo črno. Strašno so rdeče in modre trepalnice. (Teh hvala Bogu pri nas ne poznamo! Op. ured.) Nikar si ne pukajte obrvi, tako da bi ostala samo tenka črta. Prav tako je neokusno, če obrvi s črnim svinčnikom prestavite. To je kvečjemu moderno pri divjih plemenih, ne pa pri nas.

»Če se bomo tako pazile in negovale, bomo imele lepe in dobre oči,« je zaključila svoje predavanje slavna igralka in se nasmehljala v slovo ameriški novinarki, ki jo je intervjuvala.

Kako spite?

Berlinski nevrolog prof. J. H. Schultz je ugotovil, da se dele zdravi ljudje v dve različni vrsti »zaspancev«. Te dve vrsti sta si med seboj precej različni, različen je pa tudi njun spanec.

Nekateri ljudje najlaže duševno delajo dopoldne. Takrat so najbolj spočiti in delazmožni. Bolj se pa dan nagiba k večeru, bolj leni postajajo in podzavestno čutijo, da potrebujejo spanja. Narobe pa nekateri ljudje vstanejo bolj trudni, kakor zvečer ležejo, živčni so in se pritožujejo, da jih boli glava. Takšni ljudje dopoldan niso za delo. Sele po kosilu se razžive, in lahko delajo pozno v noč, ne da bi

Damski klobuki

novi apartni modeli dospeli. Lično izvršujem popravila.

Salon „Truda“

Ulica 3. maja (Aleksandrova) 5

postali zaspani. Vzrok tega je v dveh različnih tipih »zaspancev«.

Tisti, ki se zjutraj slabo počutijo in niso za nobeno rabo, navadno zvečer pozno zaspe, trdno spe dve do tri ure, potem se pa počasi prebujajo in ostanejo budni vse ure proti jutru. Sele zjutraj zaspe, navadno prav takrat, ko morajo vstati. Razumljivo je, da po tem njihovo telo ni spočito, še manj pa njihova duševnost. Drugi pa zaspe takoj, ko ležejo, spe štiri do pet ur, potem se pa počasi prebujajo in se malo pred jutrom zbude. Potem še kakšno uro poleže v nekakšni dremavici, ki je vsakemu zdravemu prebujenju nujno potrebna, v njej se telo in duh naravno sprostita spanca in počasi preide v budnost. Takšni ljudje so takoj zjutraj dobro razpoloženi in delazmožni vse do večera.

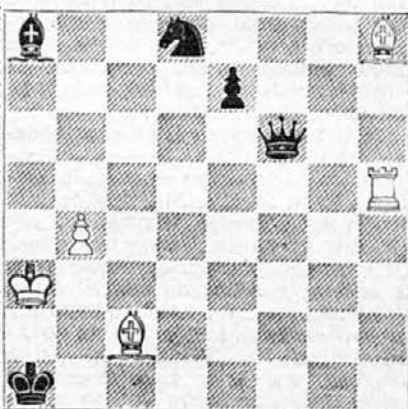
ŠAH

Urejuje A. Premfalk

Problem št. 143

Sestavil H. Johner

Schweizer Ill. Ztg. 1941

Mat v 3 potezah

Dvboj

Reshewsky-Horowitz

Prvak USA je ostal Reshewsky

Tudi na letošnjem ameriškem šampionatu je zmagal Reshewsky pred Fineom. Nato ga je izzval velemejster Horowitz na dvboj 16 partij. Z napadom ni uspel, saj ni niti ene partije dobil, toda izgubil je samo tri igre. Kar trinaest partij je torej ostalo nedolčenih. Reshewskemu ni bilo težko obdržati že večletno prvenstvo, a s samim napadalnim tekmeccem zares ni imel lahkega posla. Njegova dovršena tehnika in žilavost pa sta ga gotovo rešila marsikakšnega poraza. S takim silnim orožjem se da posebno uspešno voditi obramba, tu obramba naslova, saj že neodločen izid zadostuje. Napadalec mora seveda močnejše igrati na zmago, pa se tako večkrat močnejše oslabi, kar potem dovršeni obrambi ni težko izkoristiti in preiti v odločilen protinapad. Tako se da razlagati izid tega dvboja. Horowitz pa je vendarle dokazal, da je za Fineom tretji najboljši šahist v Zedinjenih državah ameriških.

Naj sledi enajsta partija dvboja, ki je prav značilna in ki jo je beli izvrstno vodil, pa tudi črni si ni privoščil kake otipljive napake.

Damski gambit

S. Reshewsky—J. A. Horowitz

USA 1941

1. d4, d5. 2. e4, e6. 3. Sf3, Sf6. 4. Sc3, de4 [Slovanska obramba je trenutno precej iz mode, posebno po zaslugi dr. Euweja, saj dr. Aljehin z njo v dvboju ni imel ravno prijetnih izkušenj.] 5. a4 [ta korenita poteza prepreči, da bi si mogel črni z začasnimi b5 ustvariti na damskem krilu protigrto, seveda pa pomeni, kot v sicilijanki, slabitev polja b3 in b4, kar more črnemu prav priti; toda 5. e3 zato ni slabol.] f5 [v slovanski obrambi črni nima težav s tem lovem]. 6. e3 [druga važna varianta se začne s 6. Se5]. e6. 7. Lxex4, Sbd7 [B4 kot dosledno in tudi izgledneje je z Lb4, kot v Nimcovičevi indijski obrambi, nadaljevati z bojem za središče. Tudi je točneje tega skakca razviti po rohadi]. 8. 00, Le7 [črni si je izbral bolj ponižen sistem, ki ga rad Bogoljubov uporabljal]. 9. h3 [dobro je preprečiti Lg4]. 00. 10. Ld3 [beli ne igra 10. De2, Se4]. Lxd3. 11. Dxd3, De7. 12. e4, e5. 13. Lg5, Tad8. 14. De2, ed4 [drugače beli menja na e5 in izvede f4]. 15. Sxd4, Tfe8. 16. Dc2 [f4, Le5!]. Ld6. 17. Tad1, h6. 18. Lh4, Le5 [črni je uvidel, da ne more trajno preprečevati f4, pa zato skuša oslabil napad z izmenjavami in zasedbo večjega prostora]. 19. Sde2, Sfs. 20. Txd8, Dxd8. 21. f4, Ld4+ [toda tega lovca črni kmalu močno pogreša]. 22. Sxd4, Dxd4+. 23. Lf2, Db4. 24. e5 [ta majoriteta daje belemu možnost napada na kraljevem krilu, dočim črni svojo damsko premoč za ceno, da z lovem c8 ni imel razvojnih težav, zelo težko uveljavl]. Sd5. 25. Se4! [slabo bi bilo: 25. Sxd5, cd. 26. Lxa7, Ta8 itd., črni pa seveda ne sme zeti Sxd4 zaradi 26. Le5]. Se6. 26. g3, Sd4. 27. Dd3, Sf5 [c5 žal ne gre zaradi 28. Sxc5]. 28. b3 [mnogo manj jasno bi bilo 28. Sf6+]. gf6. 29. Dxf5, Dxb2 s protigrto; beli nasprotno najprej utrdi svoj položaj, potisne nasprotnika v obrambo in končno izvede odločilen naskok na kralja]. g6 [poskusiti bi se dalo edino še b6, beli bi seveda takoj pritislil z 29. Tc1, Te6 (Tc8. 30. Sf6x1)]. 30. Tc4 pa Sd2 z g4, Sf3 in f5 bi prodrlol. 29. Le5, Da5. 30. g4, Sg7. 31. Ld6, Db6+. 32. Kh1, a5. 33. f5, gf5. 34. gf5, Kh8 [De3? 35. Dxe3, Sxe3. 36. Sf6+, Kh8. 37. Tf3 dobi]. 35. e6! [odločilen prodor]. f6 [f6. 36. f6—f7!]. 36. Le5, Da6. 37. Df3, Tg8. 38. Tg1, Se8 [ovira belemu Sd6—f7 in Dg3, zdaj ga pa zadene druga nesreča]. 39. Dh5, Txg1+. 40. Kxg1, Sg7. 41. Dxe6+, Kg8. 42. Lf8! [črni je končal z upiranjem, ker je »poznal, da na Kxf8 odloči 43. Dh8+ z matom, na Sc8 pa Dg6+ s hitrim matom. Kristalen primer moderne strategije in tehnike.

RESITEV STUDIJE št. 142

1. Le4+, Sb7. 2. Kc8, Da7. 3. Ld5, b4. 4. Lc6, Dxc6 pat.

OKVIRJI

SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE,

KLEIN

LJUBLJANA, Wolfova 4

13. nadaljevanje

Alenka in Martina sta bili res med najlepšimi ženskami, ki so se dele v veliki sobani. Bili sta živo nasprotje: Martina kakor jasen pomladen dan, s plamenecimi lasmi in prebelim obrazom, Alenka kakor mila poletna noč, ko je nebo na gosto posuto z zvezdami. Njeni zametasti rjavi lasje so delali njeno polt še nežnejšo in njene sinje oči so živahno poredno sijale izpod črnih vejic. Skalar je sedel med obema kakor razkazovalec rasnih živali na razstavi, vedoč, da bo dobil prvo nagrado.

Ni čudno, da so ljudje, prihajajoči po stopnicah, to trojico neprikrito in zvedavo opazovali. Dekleti to ni motilo. Martina je bila zadovoljna, ker jo je naposled oče priznal za odraslo, sposobno zahajati z njim povsod, sposobno tudi, kosati se z Alenkino očarljivostjo.

Alenka je bila zelo zadovoljna, predvsem zato, ker je Skalar povabil s seboj tudi Martino, ki očitno ni bila več tako nasajena proti njej. Razgovor med njimi se je sukal okrog materinega letovanja, okrog ljudi, ki so prihajali v restavracijo in jih je Skalar več ali manj poznal, okrog Martininega teniskega turnirja in okrog plesnega večera, ki ga je nameravala Martina prirediti.

Alenka se je čutila Skalarjevi izpremembi do hčere. Bilo je res, da je bila zdaj tudi Martina pri ljudejšja, da, celo mičnejša in lepša, toda tudi Skalarjevo razmerje do hčere se je izboljšalo. Če je poprej ravnal z njo kakor z nedoraslim, trmoglavim otrokom, jo je zdaj upošteval kot samostojnega, mladega človeka, ki je potreben kdaj kdaj dobrohotnega nasveta. To razmerje med očetom in hčerjo je Alenka razveselilo in na tistem je upala, da je ona sama s svojim prigovarjanjem Skalarju pripomogla do te izpremembe.

Skalar je z vednostjo žene dovolil Martini, da priredi poslovilni plesni večer, zakaj postajalo je tako toplo, da človeka ni več toliko vabil ples, kakor življenje v naravi, večerni izprehodi, pohajkovanje pod milim nebom na vrtu. Bil je prav tisti čas med pomladjo in poletno vročino, ki tako prijetno do človeku, ker je toplo in hkrati sveže.

Dogovorili so se, da bodo priredili ples v spodnjih sobah, ki jih bodo odprli na teraso, tako da bo hkrati s plesom tudi vrtna zabava. Na ploščad pred hišo bodo postavili pletene mize in naslonjace iz zimskega vrta; komur ne bo do plesa, bo lahko sedel na vrt in užival lepoto pomladanske noči.

Obe, Martina in Alenka, sta se živahno zanimali za Skalarjeve predloge in se že pošteno veselile plesa. Zdal se ji prišlo na vrsto številcev gostov. Martina je imela prednost, zakaj ona je bila tista, ki naj bi ta večer priredila, zato je tudi ona predlagala goste. Alenka tako ni imela znanec; Milka, ki bi edina prišla v poštev, je pa tako odstopovala.

»Mislim, da bo Mira Novakova rada prišla, posebno če povabimo tudi arhitekta Brezarja,« je dejala Martina.

»Tako? Ali ima oko nanj?«

»Pravi jo.«

Alenka ju je raztreseno poslušala. Skoraj vsa imena so ji bila neznanca, le megleno si je predstavljala ljudi, ki so jim pripadala. »Seveda mora priti tudi Brezarjev prijatelj, Kačarjev Jurij,« je nadaljevala Martina in si zapisovala goste na papirnat prtič.

»Ali imate vi kakšen predlog?« se je obrnil Skalar k Alenki.

»Hvala, ljudje, ki jih jaz poznam, so tako stari, da ne bi prišli v poštev za takšno zabavo, ali se pa ne zanimajo za ples.«

»Saj sem tudi jaz že star,« je dejal Skalar in jo pozorno pogledal.

Alenka je molčala. Začutila je, da je Skalar pričakoval na to vprašanje ugovora, in to se ji je upiralo. Zato je rajši molčala in se naredila, kakor da je odgovor preslišala.

Ko je natak prinesel sladoled — letos ga je prvič jedla — je bila lista gostov gotova. Bilo je okrog deset ljudi, zakaj pričakovati je bilo, da bo ta ali oni še koga s seboj pripeljal.

Martina se je veselila nove plesne obleke in je kar venomer napeljavala pogovor nanjo. Alenka je je z lahno melanholijo pomislila, da bo morala priti kar v mali večerni obleki iz črnega mušljina, ki jo je imela po navadi za gledališče ali koncerte. Sicer pa ni potrebno, da se človek za domačo zabavo tako našari, je naposled zaključila sama pri sebi. Iz misli jo je zmotil Skalar.

»Menda imate plesno obleko, gospodična Alenka?«

»Pač. Mislim, da ne bo motilo, ker ni čisto nova in ne sega do tal?«

»Vam se itak vse dobro poda,« je živahno dejala Martina, »toda jaz bi rada, da bi bile vse dame

enako oblečene. Mislim, da boste imeli tudi sami boljši občutek, če se ne boste preveč razlikovali od drugih!«

Alenka je čutila, da je Martina dejala te besede odkrito in brez kakršnega koli skritega namena, čeprav so bile zanjo skoraj boleče. Saj vendar ni imela denarja, da bi ga tako metala skozi okno. Kar si je doslej prihranila, bi rajši uporabila za nakup nekaj knjig, ki si jih je že dolgo želela. Nekaj denarja mora imeti pa tudi za primer, če zbolí, ali če spet na lepem ostane brez zaslužka. Toda kaj vedo takšna razvajena dekleta za tesne razmere drugih!

»Izdatek za novo plesno obleko bi bil za moje razmere prevelik, gospodična Martina,« je odkrito dejala, »razen tega ne zahajam na ples in bi bila plesna obleka zame slabo naložen kapital.«

»Mislim, da tukaj lahko sklenemo kompromis,« se je vmešal Skalar. »Prihodnji mesec, ko se bo moja žena vrnila domov, moram na nekaj prav važnih konferencah, ki bodo najbrže na Bledu ali v kakšnem drugem letovišču. Kajpak se bom sešel z ljudmi, ki so na videz moji prijatelji in ki me bodo vabili k sebi na posete ali pa na zanimive večerne prireditve v velikih hotelih. Podnevi bomo hladni, preračunljivi trgovci, prej sovražniki kakor dobri znanci. Zvečer si pa bomo laskali, kakor je v takšni družbi v navadi. Nelepe žene bogatih ravnateljev bodo hotele plesati z menoj, zakaj dobro vedo, da znam prečiniti njih vpliv na njih može. Razvajene hčere teh družin bodo hotele pokazati svoje najnovejše plesne obleke. Vi me boste kajpak ves čas spremljali. Na konferencah s stenogramskim blokom in svinčnikom, zvečer v plesni obleki, toda zmerom odprtih oči in ušes, da mi boste lahko kakor tovariš in človek svetovali. Tedaj boste itak potrebovali nekaj novih oblek, zakaj vaš ugled pri teh ljudeh ne bo odvisen samo od vaših zmoglosti, temveč predvsem — in ne žal — od vaše zunanosti. Tako sem že nameraval kupiti nekaj oblek — kajpak na stroške podjetja — dovolite, da vam to edino obleko kupim prej, samo vam in svoji hčerki v veselje.«

Alenka je čutila, kako je zardela. Še v sanjah ji ni bilo prišlo na misel, da bi ji Skalar kupil obleko. Ni mogla takoj ugotoviti, ali je ta Skalarjeva ponudba dobro namerana, ali ne. Še nikoli ni bila slišala, da bi kupovali šefi svojim tajnicam obleke, razen... Ne, to misel je treba zavrniti! Takšen vendar ni Skalar! Če bi bila njegova ponudba nenavadna, je ne bi tako odkrito povedal pred svojo odraslo hčerjo. Tudi Martina se ni zdela presenečena. To jo je nekoliko pomirilo in ji pomagalo, da je brez zadrege odgovorila:

»Če je to potrebno za podjetje, zakaj ne? Toda prosim vas, da pristanete na to, da ostanejo te obleke last podjetja, zakaj nikoli ne bi imela dobrega občutka v njih, če bi vedela, da ste se zaradi mene oškodovali.«

Alenka je čutila, kako je zardela. Še v sanjah ji ni bilo prišlo na misel, da bi ji Skalar kupil obleko. Ni mogla takoj ugotoviti, ali je ta Skalarjeva ponudba dobro namerana, ali ne. Še nikoli ni bila slišala, da bi kupovali šefi svojim tajnicam obleke, razen... Ne, to misel je treba zavrniti! Takšen vendar ni Skalar! Če bi bila njegova ponudba nenavadna, je ne bi tako odkrito povedal pred svojo odraslo hčerjo. Tudi Martina se ni zdela presenečena. To jo je nekoliko pomirilo in ji pomagalo, da je brez zadrege odgovorila:

»Če je to potrebno za podjetje, zakaj ne? Toda prosim vas, da pristanete na to, da ostanejo te obleke last podjetja, zakaj nikoli ne bi imela dobrega občutka v njih, če bi vedela, da ste se zaradi mene oškodovali.«

Vremenska napovedovanja

»Torej vi ste meteorolog? Ali se vam pa tudi kdaj posreči uganiti pravo vreme?«

»Vselej, samo v datumu se včasih zmotim.«

Upanje

Gospodinja pride domov in najde pri služkinji v kuhinji mladega moškega. »Torej vi ste Ankin brat,« pravi prijazno. »Ali smem vprašati, ali ima Ana še več bratov.«

»Upam, da ne,« pojasni prišlec.

V šoli

Učitelj da učencem nalogo, naj opišejo doživljanje vsakega dne v tednu.

Eden izmed učencev je napisal: »V ponedeljek sem šel z materjo in sestro v gozd nabirati borovnice. Potem smo jedli borovnice v terek, sredo, četrtek, petek in soboto.«

Nerazumljivo

»Ne razumem, zakaj se ljudje zmerom tako gnetejo, kadar gredo iz kin ali gledališča. Če bi vsi na koncu ostali na svojih sedežih, dokler ne bi drugi odšli, bi se nikomur ne bilo treba gneti.«

Takrat se spomni

Žena možu: »Vselej, ko vidiš kakšno mlado lepo dekle, pozabiš, da si poročen.«

Mož: »Motiš se, dragica, takrat se šele spomnim.«

Katastrofa

Prijatelj vpraša gospoda Korenčka: »Ali je res, da si kupil star železniški vagon za poletne počitnice?«

»Pri telefonu,« se je oglasil nežen glasek na drugem koncu.

»Čenče, draga gospodična! Kdo naj pa nosi pozneje te obleke? Jaz, ali gospod Kovačič? Prodajali jih tudi ne bomo, saj nismo posredovalnica za stare obleke! Te obleke za vas niso nič drugega kakor pisalni stroj ali nalivno pero, ki ste ga dobili, ko ste pričeli pri nas delati.«

»Mislim, gospodična Alenka, da brez skrbi lahko pristanete na ponudbo mojega očeta,« se je opogumila Martina, ki jo je veselila misel, da bo Alenka v novi plesni obleki slikovit okras prireditve, »saj nas vendar ne boste tako hitro zapustili, da bi te obleke ne mogli ponositi!«

»Tako je!« je Skalar odločno zaključil debato. »Jutri vas pošljem v modni salon, kjer prodajajo že gotove obleke. Izberite svobodno in pri ceni ni treba stiskati, če vam je obleka všeč. Zdal pa mir besedi in nič več ugovarjanja!«

Alenka je molčala, videč, da bi ugovarjanje samo podžgalo Skalarjev načrt. Sama pri sebi se je pač veselila nove obleke, toda še bolj bi je bila vesela, če bi jo kupila s svojim denarjem: »Nisem ženska,

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. Pere, suši, munga in lika domače perilo. Parno čisti posteljno perje in pub

lovarna JOS. REICH
LJUBLJANA

ki bi si vse življenje dala streči,« je sama pri sebi pomislila in čutila zadovoljstvo ob tej ugotovitvi. Njen ideal ni bila razvajena, pomehkušana lepota, pač pa samostojna, svobodna ženska, ki zna misliti s svojo glavo.

Ko si je Skalar pozno zvečer prižgal cigareto, — preden je legel spat, je vselej pokadil par »Morav« — je z zadovoljstvom pomislil na pravkar preživljeni večer. Še občutek, da ne bo mesec dni srečaval žalostno očitačih ženinih oči, ga je navdajal z mirnostjo, ki se mu je zdela pregrešna, saj je imel ženo vendarle rad in je ni nikoli namerano žalil. Tudi Martina mu je bila zdaj bolj pri sreč. »Dekle se je naredilo, kar čedna je s temi izrazitimi lasmi in belo poltjo. Takšne ženske so rojene za strast,« je pomislil in neprijetno mu je bilo ob misli, da bi imel še kakšne težave z njo. »Kolikor hitreje se bo oddala, toliko bolj je zanjo in za nas.«

Misel na Alenko ga je hkrati vznemirjala in opajala. Kako ponosno je odklonila njegovo ponudbo! Če se je veselil, da jo bo videl v razkošni plesni obleki, vražje lepo dekle je! Ali ji je res ponudil obleko samo zaradi koristi podjetja? No, sam sebi že lahko prizna, da je bilo tudi nekoliko njegove moške sebičnosti vmes. Zakaj pa prejšnja tajnica, priletna Julka, nikoli ni potrebovala posebnih

oblek, če ga je spremljala pri konferencah? No, to je nekaj drugega! Bila je kratkovidna in plašna stvarca in če je znala dobro stenografirati in bila kar suženjsko vdana, ni imela prav nobenega pogleda za ljudi. Ujela je še komaj pravi čas, da se je poročila s svojim davčnim uradnikom...

Da, Alenka, to je čisto kaj drugega! Kakor peneče vino ob kislem cviku! Najlepša bo na plesu, to je gotovo, toda tudi Martina ne bo zaostajala za njo. In razen tega ji bo gotovo v veselje, izbirati novo obleko in se pokazati v njej. Kaj bi k temu rekla njegova žena?

In v dvomih, ali bi žena to dejanje odobraval ali grajala, je ugasnil čik, in se jel slačiti.

XII

Vreme je bilo Martini naklonjeno. Toplo, skoraj že poletno sonce prvih majskih dni je ogrelo zrak, tako da so lahko pri pripravih za zabavo odprli na stečaj vrata salona. Alenka na teraso in od ondod na vrt. Martina in Alenka sta nadzorovali služinčad, ki je odnašala pohištvo, postavljala slamnate naslonjake in mizice na trato pred teraso, odvijala preproge in razporejala vaze za cvetlice.

Alenka in Martina sta se zadnji čas dobro razumele, posebno odtelej, ko je Alenka povabila Martino, naj ji pomaga pri izbiri plesne obleke. Martina se je čutila polaskano in jo je z veseljem spremlila v modno trgovino, ki je slovela zato, ker je vsak teden v svojih izložbah razstavila najnovejši in najdražji model v Ljubljani.

Sprejela ju je lastnica sama, suhljasta ženska z gibčnimi rokami in izostrenim trgovskim čutom. Takoj je uganila, da imata dekleti denar. Opravičila se je, da je izbira zdaj ob koncu sezone pičila in jim pokazala pet oblek. Ena je bila lepša od druge in vse so bile pošteno zasoljene.

Alenka se je naposled odločila za obleko iz sinjega tafta, ki je nje posebnost bila v tem, da je bila v nasprotju z drugimi plesnimi oblekami visoko zaprta in je imela v krilu dva široka vložka iz čipk. Njene oči so postale ob tej obleki neverjetno sinje, pa tudi njenim lasem se je ta barva dobro podala. V pasu jo je spenjala velika temnomodra baržunasta petlja, ki so nje konci padali skoraj do tal.

Cena po mnenju lastnice ni bila previsoka, po Alenkinem pa se zmerom precej navita. Vendar je brez besede plačala in pustila svoj naslov v trgovini.

Sobe za ples so bile že skoraj pripravljene. Martina in Alenka sta se rezali cvetlice in jih razporejali po vazah. Tudi jedila za buffet so že prispela. Bilo je dosti mrzlih jedi, oku s prirejenih sendvičev, na posebnih podstavkih se je kupičilo doma spečeno čokoladno in mandljevo pecivo. Pripravljen je bil tudi že led za hladilne pijače in v frižiderju je že stal sladoled.

Čeprav se je bila Alenka že nekoliko navadila razkošja, jo je vse

iznova presenečalo. Bila je skromna in preproste čudi, zato se je vselej še čudila vsakemu izdatku, ki ni bil neobhodno potreben.

Mira je organizirala študentovski jazz, toda da se fantje ne bi preveč utrudili, je stal na kaminu Skalarjev radio, na katerem si lahko tudi jutraj ujel plesno godbo. V kuhinji je bilo tisto praznično živčno razpoloženje, ki spravi gospodinj v slabo voljo, kuharice pa v obup. Samo Ivanin naškrobljeni čepce ni mogel biti bolj bel kakor vsak drug dan, zato si je pa nateknila nov predpasnik, ki ga še nikoli ni nosila. Vsi so pričakovali od nocojšnjega večera nekaj izrednega.

Po večerji, ki je bila danes uro poprej, so odšli Martina, Alenka in Skalar v svoje sobe. Spodaj je bilo že vse gotovo in tudi kuharica si je naposled izmenjala predpasnik, snela z glave čepico, dišečo po vseh mogočih parah in jo zamenjala s svežo.

Martina se je že oblačila; ščetkajoč si lase je slišala Alenko, ki se je tuširala v kopalnici. Pljuskanje vode je prekinil zdaj za zdaj napev kakšne moderne pesmi, ki jo je Alenka zažvižgala od časa do časa. Martina se je ogledovala pred zrcalom, ali je šiv na tencični nogavič raven, in šele pozneje se je spomnila, da bo vendar segala obleka do tal in da šiva ne bo videti. Obleka je ležala razprostrta na postelji, strupeno zelen madež na rožnati odeji. Zelo preprosta je bila na pogled in celo ne posebno razkošna, najbrže zato, ker je tako globoko izrezana, je pomislila Martina.

Kakšen bo drevi Jurij? Zdal ga že nekaj dni ni bilo na spregled, dejal je, da bo študiral, češ da je prejšnja leta dosti zamudil zaradi svoje malomarnosti. Zdal se mu je zazdelo na lepem zelo važno, da hitro konča, slutila je zakaj. Ob tej slutnji se je razveselila in zbala hkrati. Ali bo oče privil? Ali je pravi? Ali ni še premlada?

V sobi na koncu hodnika si je Alenka zapenjala novo obleko. Čeprav se je pričela pozneje napravljati kakor Martina, je bila že skoraj gotova. Njena polt je bila tako čista, da ni potrebovala pudra. Tudi če je še toliko plesala, se ji ni svetila. Z gostim glavničkom si je česala obrvi, komaj zavedajoč se, da so zaradi nežne, pravilno usločene črte tista podrobnost, ki daje pogledu njenih sinjih oči svojstven čar.

Dopolodne — ta dan ji je bil Skalar milostno podaril — je bila pri frizerju in si dala umiti lase. Ne da bi bilo potrebno, toda vselej, kadar je bila dobre volje, si je privoščila to majhno razkošje. Njeni lasje so bili po umivanju tako mehki in valoviti, da ni bilo potrebno nikakršnega kodranja v veliko žalost frizerk. Bili so tople rjave barve, na soncu in luči so se igrali v njih zlatorjavi preliv.

Tako še ščepce reččila na ustnice, kapljico parfuma na sence in v notranjost zapestja. Stopila je nekaj korakov od zrcala in se kritično ogledovala. Zavedala se je, da je mična in dobro ji je delo. Če bi bila povprečna, bi bila v svoji skromnosti odrinjena vstran in celo zagrenjena. Tako ji je pa njena zunanost pogosto pomagala premagati občutek manjvrednosti, ki jim je v svoji želji po popolnosti pogosto podlegla.

Še nikoli ni imela tako dragocene obleke. Ovalno zrcalo ji je kazalo moderno silko mladosti in lepote.

»Zakaj vse to?« se je vpraševala in njen resnobi obraz se je kaj malo podal k razkošni obleki. Ali bo koga razveselila ta obleka, ta rdečica njenega mladega obraza? In tudi če bi bilo to res, bi se vsi zanimali samo za njeno zunanost, ne meneč se zato, ali je pametna ali neumna, bistra ali topa.

Ali bi bila zadovoljna, če bi jo videl tisti, ki si ga sama želi videti? Mogoče. To bi bilo odvisno od novega srečanja, od vtisa, ki bi ga zdaj naredil nanjo. Ali je pa mogoče, da je človek, ki naredi prvič tako prijeten, zaupen vtis, slab ali neumen?

Prazne marnje, se je pokarala sama pri sebi, si pogladila obleko, ki je v trmoglavo živahnih gubah padala od pasu do tal, utrlila luč in se napotila k Martini.

Točno ob osmih zvečer se je ustavil Markov avto pod hišo, kjer je stanoval Jurij. Dvakrat hitro, enkrat počasi je zahupala hupa. Jurijeva glava se je takoj nato pokazala na oknu. V eni roki je držal ovratnico, z drugo si je pogladil lase s čela:

»No, stari, stopi gor!«

»Podvizaj se, Jurij, počakal te bom rajši kar v avtu. Če pridem gor, še pol ure ne boš gotov.«

Jurij je nekaj zagodrnjal, okno se je zaprlo in Marko Brezar se je zatopil v svoje misli.

(Dalje prihodnjič)

HUMOR

»Res je,« pravi gospod Korenček, »vendar ga bom kakor mogoče hitro spet naprej prodal.«

»Zakaj pa?« vpraša prijatelj.

»Pomisli,« pravi gospod Korenček, »kupil sem ravno vagon za nekadišce.«

Mladi vrtnar

Gospod Cof ima vrt. Nekega jutra spet opazuje bujno zelenje po vrtu, ustavi se tudi pri solati, nekaj časa jo opazuje, potem pa modruje sam pri sebi: »Čudno, vsadil sem glavno solato, zrastle so pa polži. Narava je res čudovita.«

Lepa vrsta dopustov

»Jože, ali si letos že imel dopust?«

»Seveda,« pravi Jože, »celo trikrat sem ga imel. Prvič svojega, drugič, ko ga je imela moja žena, tretjič pa, ko ga je imel moj šef.«

Čudno naključje

Gospod Pozabljivec se je udeležil domače zabave pri Kozamurnikovih. Ko se je drugo jutro zbudil z razbijajočo glavo, se je spomnil, da je prejšnji večer zasnužil Kozamurnikovo hčer. Skočil je k telefonu, zavrtel značne številke in telefoniral: »Ali bi lahko govoril z gospodično Ančko?«

»Pri telefonu,« se je oglasil nežen glasek na drugem koncu.

»Tukaj Jože,« je nerodno de'al gospod Pozabljivec, »včeraj sem prošil za vašo roko, pa sem čisto pozabil, ali ste odgovorili da, ali ne?«

Ančka je pa prav tako nežno odgovorila: »Dobro da ste me poklicali. Pravkar sem namreč premišljevala, kdo je to bil.«

Globoka ljubezen

»Tone, ali me boš ljubil tudi potem, ko bom grda in stara?«

»Oh, dragica,« pravi Tone, »vem, da boš nekoč stara, grša v mojih očeh pa sploh ne moreš nikoli postati.«

Prva skrb

Sosed priteče ves rdeč od jeze h Čebularjevim in pravi: »Vaši trije dečki že spet sede na moji jablani.«

Mati pa vsa v skrbih vzklizne: »Za božjo voljo, kje je neki četrti, Janeček?«

Stara ljubezen

Marjanca in Jože sedita na klopi v parku. Njuna ljubezen traja že lepo število let, zato Marjanca upravičeno vpraša Jožeta:

»Ali se ti ne zdi, da bi se morala midva poročiti?«

Jože pa zamišljeno pravi: »Prav imaš, vendar hudo dvomim, da bi naju kdo vzela.«

Nista se poznali

Mlado dekle pride k dijaku na obisk. Gospe, ki ji odpre vrata v njegovo stanovanje, pravi: »Prosim, če pokličete gospoda Vodnika. Sem namreč njegova sestra.«

»Zelo zanimivo,« pravi gospa, »jaz sem pa njegova mati.«

Italijanščina za Slovence

v besedi in sliki

Avvisi buffi

Questo è il titolo d'un articolo dello scrittore italiano Dino Provenza l'apparso sul «Corriere dei Piccoli». In esso è detto che ci sono molte persone che passeggiano per le strade col naso in aria, vedono, si e no, le altre persone, ma non si lasciano sfuggire una bottega, una vetrina, un'edicola e leggono tutte le insegne, tutti i manifesti, tutti gli avvisi. Anche lui è uno di questi e ci dà alcune prove copiate girando per la città. Questo studio delle insegne e dei manifesti è molto utile per chi vuole imparare una lingua, anzi è un lavoro facile e nello stesso tempo divertissimo che si può fare in ogni momento libero senza aiuto di libri e di persone. Così si impara l'ortografia e la sintassi, che le parole collocate male possono, a volte, far pigliare, dei grandissimi granchi.

Eccene alcuni esempi.
Sul cancello d'un cimitero si legge l'iscrizione seguente:

«Qui non si seppelliscono che i morti che vivono nel comune.»

Eccene un'altra bellina sopra la porta d'un droghiere:

«Chiuso per causa d'apertura». Sul portone d'un cinematografo stava scritto:

«Questa entrata è riservata unicamente all'uscita».

Imprudente fu un oste il quale, essendogli nato un bambino, chiuse l'osteria con questo bellissimo avviso:

«Chiuso per causa di battesimo». Battesimo del bambino o del vino?

Ancora più bella è questa:
«Per il latte d'asina rivolgersi alla portinaia.»

Per trionfare sui concorrenti sleali, dei quali si bisbigliava che mescolassero al salame la carne di animali non ben definiti, il gran salumiere Cotenni scrisse nella sua bottega, a lettere di scatola:

«Qui si vende il salame di Gigi Cotenni vero porco.»

Meno forte, ma anche spropositata è la graziosa scritta d'un calista ambulante:

«Luigi Fernando Puffendorf, chirurgo callista, il quale ha avuto l'onore di strappare i calli a molte teste coronate.»

Del tutto incomprensibile è l'avviso d'un tabaccaio:

«Sigarette estere, nazionali ed altre.»

Cosa sono queste «altre» se non sono né estere né nazionali?

Vi darò ancora alcuni saggi trovati su altri giornali.

In un portone tutti possono leggere il seguente cartello:

«È vietato il passaggio ai cani non accompagnati.»

Che proprio quel padrone sia convinto che i cani sappiano leggere?

Nelle scale e sul portone d'un altro palazzo sono affissi parecchi esemplari di un cartello dov'è scritto:

«Si prega di sputare nelle cassette.»

E se uno non avesse voglia di sputare?

In un magazzino d'un droghiere si legge:

«Vendessi fiaschi senza vetro.»

Come, diamine, farà a vendere dei fiaschi di vino senza vetro?

Un agricoltore, che desiderava di concorrere a un'esposizione agricola, scrisse al segretario del comitato:

«Vi prego di registrarli nella lista del bestiame per un vitello.»

Razlaga besed

avviso m oznanilo, razglas; oglas.
buffo šaljiv, burkast.
apparso izšel; l'apparso ki je izšel (apparire, nepr. glag.).
corriere m hitri sel; kurir; pošta.
ci sono molte persone mnogo ljudi je.
passeggiano izprehajajo se (passeggiare).

si e nò da in ne (= včasih, sem in tja).

stuggire uiti.
bottega f trgovina.

vetrina f izložba.
edicola f hišica; kiosk.

insegna f znak; zastava; izvesek.
manifèsto m lepak.

pròva f izkušnja; dokaz.
copiare prepisati.

girando pohajkujoč (girare).
nello stesso tempo hkrati, obenem.

divertentissimo zelo zabaven (divertente).

libero prost.
aiuto m pomoč.

ortografia f pravopis.
sintassi f sintaksa, skladnja.

collocare postaviti [v stavku].
possono morejo (potere, nepr. glag.).

a vólte včasih.
pigliare zgrabiti, ujeti.

granchio m rak, jastog; pigliare un granchio polomiti ga, kozla ustreliti.

èccone evo [od tega].
cancellò m mreža, rešetka; ograja; vrtna vrata.

cimiterò m pokopališče.
iscrizione f napis.

seguente naslednji.
si seppelliscono pokopavajo se (t. j. pokopavajo jih) (seppellire).

non ... che samo.
comune m občina.

bellino ličen, ljubeč.
droghiere m drogist; špecerist.

apertura f odprtje; otvoritev.
portone m portal.

cinematògrafo m kino.
entrata f vhod.

unicamente samo (único).
uscita f izhod.

imprudente nepreviden.
oste m gost; gostilničar.

essendogli = essendo (od pomožnika essere) + gli (mu).

battésimo m krst.
latte m mleko.

asina f oslica.
rivólgersi (nepr. glag.) obrniti se [do koga].

portinaia f vratarica.
sleale (zleale) nepošten, zahrbtn.

bisbigliare (bisbigliare) šepetati, šušljati.
mescolassero da se primešati (mescolare, descolò).

non ben definito ne prav določljiv.
salumière m trgovec klobas; klobasar.

a lettere di scátola z orjaškimi črkami (dobesedno: s škafkastimi črkami).

sproposito aboten; poln napak.
callista m odstranjevalec kurjih očes.

ambulante potujoč.
strappare odstraniti.

callo m žulj; kurje oko.
tèsta coronata kronana glava.

del tutto docela.
incomprensibile nerazumljiv.

tabaccáio m prodajalec tobaka, trafikant.
èstero tuj, tujezemski.

nazionale naroden; domač [nasprotje tuj].
cosa f stvar; kaj (= che cosa).

saggio m vzorec.
cartèllo m lepak, razglas; napis.

vietare prepovedati.
passaggio m prehod.

canè m pes.
non accompagnato brez spremstva.

convinto prepričan (convincere, nepr. glag.).
affisso nabit [na zidu] (alligere, nepr. glag.).

sputare pljuvati.
cassetta f skrinjica.

vóglia f volja, poženje.
magazzino m skladišče; (vele)trgovina; izložba.

véndesi = si vende na prodaj (dobesedno: se prodaja).
vetro m steklo; (steklena) posoda.

diámine preteto! vraga!
fiasco m pletenka.

agricoltore m kmet.
concorrere (nepr. glag.) konkurirati,

tekmovali, udeležiti se natečaja.
agricolo kmetijski, poljedelski.

segretário m tajnik.
comitato m (komité) odbor.

registrarmi vpisati me (registrare).
bestiame m živina.

vitèllo m tele.

Campo Santo

Na hribovitem pobočju Bisagna, na severni strani Genove, znamenitega italijanskega trgovskega središča, se razprostira »sveto pokopališče«, Campo Santo, znamenit dokaz italijanske gradbene kulture. Sredi zelenih gričev leži, v dolini, ob znožju cveto pomarančni gaji, ciprese in oljke ga zavijajo v svojo baržunasto zelenje. In v tem nenavadnem, čudovitem domu mrtvih je vse tiho in pokojno.

Samo spomeniki govorijo. Iz svetlega marmorja so, križi, obeliski, pa nešteti kipi žalujočih. V trdem, obrušnem marmorju skušajo izražati svojo bolečino in ljubezen. Ob grobu nekega mladeniča sedi žalujoča mati, otožno strmeč na marmornato ploščo pred seboj. Mlada, lepa žena je še zadnjikrat stopila k poslednjemu počivališču svojega moža, da ga še enkrat pogleda v obličje, ki ga bo nato zagrnila s tenčico. Mlad mož upira oči v svojo ženo, ki se mu miho in kakor živa smehlja s podstavka. In vse je samo iz marmorja, tiho, mrtvo, toda skorajda živo, tako umetniško dovršeno.

Temne ciprese zakrivajo svetlika-joč se marmor. Včasih zgane veter kakšno vejo in že se zdi, da bodo te okamenele postave oživele, da se bo hladni kamen obudil v življenje in da bodo vsi ti, ki že zdavnaj počivajo na tej božji njivi, vstali od mrtvih...

Mnoge izmed teh razkošnih spomenikov so si dali ljudje postaviti, ko so še živeli. Ena takšnih realističnih skupin kaže otroka, ki jokata za roditeljema, odhajajočima v večnost. Ko sta roditelja res umrla, sta bila otroka že sama odrasla in sta sama imela otroke.

Neki spomenik, ves iz črnega marmorja, je poseben razkošen. Stara, betežna žena joka za svojim otrokom, ki — mali krilalec — odhaja v večnost. Ta spomenik je dala postaviti neka — beračica. Na smrtni postelji so našli pod njenim zgledjem vrečko s cekini in oporoko, v kateri je zapisana želja, naj s tem denarjem postavijo spomenik njenemu prezgodaj umrlemu sinku...

V Genovi, kjer cvete trgovina že dolga stoletja, je živelo in umrlo mnogo premožnih trgovcev. In kakor je imel vsak od njih svojo kočijo in svojo služinčad, je moral imeti na pokopališču svojo grobnico iz dragocenega kararskega marmorja. Italijanski kiparji so lahko pustili svoji bujni fantaziji prosto pot. Tukaj srečaš vse mogoče sloge, od enostavnega klasicizma do razgibanih alegorij in presenetljivega, preprostemu ljudstvu tolikanj draga realizma.

Cvetoča fantazija in zdravo vese-

Kmalu bo vseh mrtvih dan...

Najznamenitejša pokopališča na svetu

Kako skrbe narodi za svoje zaslužne sinove

Ije do življenja, ki sta lastna vsem Italijanom, iščeta večno življenje na tem svetu. In prav zato smrt na Campu Santu ni tisti temni plašč, ki ogre in izbrise vse, kar je kdaj živelo in dihlo, temveč sanje očičenih duš sredi idilične lepote.

Père Lachaise

To najstarejše pariško pokopališče stoji v senci stoletnih dreves na hribovitih tleh. Spomeniki se vzpenjajo v terasah vse višje in višje; okrašeni so s stili in kamnitimi vencji, ki naj otmot počivajoče pozabljenju. Père Lachaise lahko po svojih slovitih pokopanih tekmuje s Pantheonom, veliko grobnico v nekdanji cerkvi svete Genovefe sredi Pariza, posvečeno »velikanom hvaležne domovine«.

Kamen, železo, marmor, venci iz umetnih cvetic in steklenih biserov ne morejo preživeti slave počivajočih. Njih ime in njih delo sta večni. Zaman iščemo cvetic. Duh se povzpenja k nebu v strogem templju; vse je ponosno in razkošno, nad vsem zmaguje strogost hladne večnosti, nezumljivo jeklo idej. Ne smemo pozabiti, da smo v Franciji, deželi filozofov in pesnikov.

Cvet francoske duhovitosti in francoskega duha počiva v teh grobovih. Veliki Molière in Lafontaine, pisec nesmrtnih basni, spita drug ob drugem; ob eni glavnih pokopaliških stez počivajo skladatelj Rossini in Auber, Cherubini in Boieldieu, ob neki drugi Beaumarchais in Musset. Dramatik Scribe, slikar David, velika tragedka Rachel, prezident Faure, veliki državnik Thiers in igralec Talma — vsi so našli pokoj tu med stoletnimi drevnimi velikani. In še slavnjša, po vsem svetu znana imena srečamo na tukajšnjih spomenikih: Chopin, Ludvig Björne, Balzac, najbolj pariški med Parižani, Sara Bernhardtova, Oscar Wilde.

Vsi ti nemirni, živahni in iskri duhovi prejšnjih stoletij so našli mir na pokopališču Père-Lachaise (očetu La Chaisu), imenovanem tako po izpovedniku Ludviku XIV., ki je imel v bližini svojo palačo.

Na spomenikih prebereš mimogrede posvetilo, ki se ti po svoji preprosti iskrenosti neizbrisno vtisne v spomin. »Umreti, pomeni zapustiti senco in stopiti v svetlobo.« In drugo: »Ljubite se! Kdo vam to zgovorneje govori od smrti?!

Božja njiva med donebnicami

Na vogalu med Broadwayem in Rector-Streetom — ravno nasproti Wallstreetu — leži, obzidan z donebnicami, majhen, tih otok. Kakor da bi strela udarila med velikanne in

bi se odprla zemlja v ozki razpokl, tako se zdi ta košček zemlje med samimi železobetonskimi orjaki. Ali so ljudje, pehajoč se za zaslužkom, pozabili nanj? Ali so pa dovolj dostojni, da si ne upajo položiti roke na to nenavadno božjo njivo?

Trinity Church je sto metrov visoka, strogotska cerkev iz črnega kamna. Ob modernih velikanih je pa prej videti majhna kakor velika. Manhattan Company Building njej nasproti ima sedemdeset nadstropij in Standard Oil Building na drugi strani ne mnogo manj. Za hrbtno cerkve leži pokopališče Trinity Churchyard. Majhno je, skromno in tiho. Na mrtve, ki tu spe svoj poslednji sen, gleda sto in sto oken iz kamnitih gigantov. Ljudje, ki hite tod mimo po nujnih opravkih, se niti ne ozro nanj. In vendar samo tenka ograja loči kipeče življenje od hladne smrti. Morda prav zato se na tem pokopališču diš smrti ne čuti tak zaznavno kakor drugod.

Le redkim slavnim sinovom Amerike se je posrečilo tukaj najti svoj večni mir. Ruša na tem koščku zemlje pokriva Livingstona, raziskovalca Afrike, Hamiltona, slavnega generala, Fultona, graditelja prvega parnika.

To pokopališče je pokopališče najbogatejše ameriške cerkve. Trinity Church (cerkev sv. Trojice) je cerkev milijonarjev in hkrati najstarejša newyorška cerkev. Kljub okoliščini, da je vreden kvadratni meter sredi Newyorka bajne vsote dolarjev, so Newyorčani dovolj spodobni, da ne kale mrtvim poslednjega počitka sredi donebnic...

Vyšehradsko pokopališče

Vyšehradsko pokopališče je doslej Čehom nadomeščalo Pantheon. Tamkaj počivajo Smetana, Dvořak, Fibich, Neruda, Purkyně, Rieger, Myslbek. Na Žižkovem griču stoji pa še nedokončan Pantheon, od koder gledaš na cerkev sv. Vida, ki so v njej pokopani češki kralji, svetniki in škofje. Drugi znameniti Čehji spe svoj poslednji sen, raztreseni po provinci.

Westminstrska opatija

Angleži so pokopavali svoje slavne sinove v Westminstrski opatiji. Tukaj so Angleži kronali svoje kralje, tukaj so jih tudi pokopavali. V Westminstrski opatiji počivajo nemški glasbenik Handel in angleška državnik Gladstone in Disraeli. Največjega angleškega pesnika Shakespeara ni med njimi. Mirno spi v Statfordu, kjer je želel biti pokopan. Na njegovem grobu svari živčete napis. »Bodi preklet, kdor bo odtod odnesel moje kosti!«

POSLEDNJE BESEDE PRED SMRTJO

je mogoče izgubiti milost božjo, če si jo kdaj užival?« Duhovnik je to zanikal in Cromwell je olajšano dejal: »Dobro vem, da sem jo nekoč imel.« Njegove poslednje besede so bile: »Odrešen sem!«

Ignacij Loyola (1491.—1556.), ustanovitelj jezuitskega reda, je na smrtni postelji zmagoslovesno vzdiknil: »Čez vse dežele sveta... posrečilo se mi je!«

Kako otočno zvane proti temu zagrenjene besede Konfucija (521.—478. pr. Kr.): »Ni se mi posrečilo!«

Rabelais (1495.—1553.), največji satirik tistega časa, je poslal svojemu pokrovitelju kardinalu Bellayu tik pred smrtjo tole sporočilo: »Sporočam vam, gospod, da sem na poti, da poiščem veliko neznanost. Spustite zastonj, burke je konec!« To izredno ostroumno sporočilo so bile hkrati poslednje satirike besede.

Schiller (1759.—1805.) je dejal na smrtni postelji: »Čedalje boljše, čedalje veselejše...«

Veliki učenjak in filozof Kant (1724.—1804.) je tik pred smrtjo dejal: »Nikoli ne bi mislil, da je umreti tako lahko!«

Prav toliko dostojanstva in hladnokrvnosti je pokazala francoska kraljica Marija Antoinetta (1755. do 1793.). Ko je stopila na morišče, je po nerodnosti stopila rablju na nogo. »Oprostite, gospod, nisem nalašč!« je dejala in pokorno sklonila glavo pod giljotino.

Marija Terezija (1717.—1780.) se je umirajoč zgrudila pred svojo posteljo. Jožef, njen sin, ji je pomagal, kolikor ji je mogel, in je vprašal, ali ne leži slabo: »Da,« je odgovorila, »toda dovolj dobro, da umrem.« To so bile njene poslednje besede.

Velika angleška kraljica Elizabeta (1533.—1603.) je z vsem svojim blstvom hleplela po življenju, zakaj njene poslednje besede so bile: »Vse, kar imam, dam za trenutke življenja!«

Rimski cesar Neron (54.—68.) je prosil svojega sužnja, naj ga zabode; bil je namreč prestrašopeten, da bi si

sam vzel življenje. Njegove poslednje besede so bile: »Kakšen velik umetnik umre z menoj! Obokajte me vendar!«

Danton (1759.—1794.), ki so ga usmrtili v francoski revoluciji, je tik pred smrtjo zaklical: »Pokažite mojo glavo ljudstvu, takšnih glav ne vidi vsak dan!«

Nemški pesnik Börne (1786. do 1837.), ki ga je zdravnik tik pred smrtjo vprašal, kakšen okus ima, je odgovoril: »Prav nobenega, kakor nemška literatura.«

Različni ljudje — različni okusi

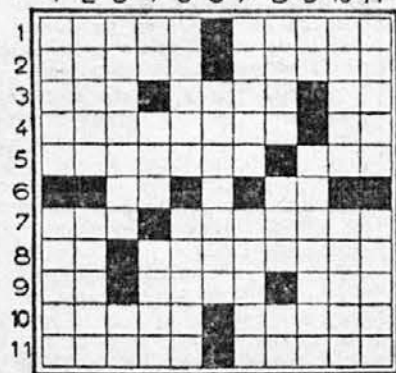
Vsak narod ima posebne zakone o lepoti, vsak gleda ta edinstven požlj dar drugače. Pri nas more biti lepota samo mlado, vitko dekle, lepe čiste polti in dovršeni potezi. Kakor rečeno imajo pa različni narodi za lepoto različne oči in zakone.

Če pridete na primer med domačine v afriški Kongo, se boste o lepoti in lepoteh zanesljivo naučili kaj več. Srečali boste na cesti dve ženski, ki sta po vašem mnenju stari in debelejši. Vprašali boste, kdo sta ti stari ženski, pa vam bodo odgovorili, da ste srečali dve vaški lepote. Lepotice tistih krajev morajo biti debelejšne, gube niso zanje nobena nakaza, morajo biti kolikor mogoče na gosto tetovirane po obrazu in, kar je glavno, na zgornji ustnici morajo nositi kakšnih deset do dvanaest centimetrov široke, lesenim krožnikom podobne okraske. Po tem okrasu se na bolj pozna, ali je ženska bogata ali ne. Okras je namreč lahko iz lesa, ali pa tudi iz kakšne posebne drage kovine. Seveda se ga pa ne da menjati, ker je tako rekoč prirasel v ustnico. Ženska s takšnim krožnikom na ustnici kaj težko govori in še težje je.

KRIZANKA

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

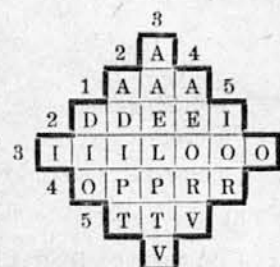

Vodoravno: 1. Včasih (sestavljena, skozi). 2. Vrh v Julijskih Alpah (z = ž; črke premetane); tatinski ptič (4. sklon). 3. Lepe (brez ene črke); bikoborec z mečem (skozi). 4. Verodostojen, pristen (tujka, skozi). 5. Eden izmed naših najboljših pripovednikov sedanje dobe (rojen leta 1908.); sovražnica kovin. 6. Ke-

mični znak; še en kemični znak; veznik. 7. Zlobni; tujka za dvočnik. 8. Kemični znak za lantan, sredozemski otok. 9. Predlog s 4. ali 5. sklonom; predmet za vezanje; naselbina, tržišče. 10. Ruski ali rumunski plemič; nemški romantični pesnik (1781. do 1831.). 11. Turška pokrajina in mesto ob Sredozemlju; barva.

Navpično: 1. Ruski konjenik ali naš imeniten sodobni pisatelj (rojen leta 1892.); hudoba. 2. Nevernik (turško); lep ptič plovec. 3. Prijetje (znana tujka, skozi); jaz (srbohrvatsko); števniki; družabna oblika. 5. Planina v Bosni; pivo (italijansko). 6. Mrčes. 7. Hladetina (francosko); prislov. 8. Osel jih nima, svinja pa; števniki; nebasa (brez samoglasnika). 9. Pritrdilnica; dva kraja tega imena na Notranjskem. 10. Ostra, pikra (obrnjeno); ozemlje izvora (obrnjeno). 11. Žensko ime (tvoja oblika); žareča zemeljska notranost (l = m).

ČAROBNEN LIK

1. moli! (latinsko)
2. pokriti
3. snov, ki jo dajo neke kulturne rastline
4. divji poglavar (v 5. stolpcu)
5. cvetica

SESTAVLJENKA

Ana — mil
Ide — Ston
nica — nož
vek — Cer
Jan — set
Dev — rek
rog — maz
jaz — iva
vest — ena

Iz vsakega para besed sestavi novo besedo; njih začetnice sestavljajo v pravem redu ime našega starejšega pisatelja.

UGANKA

Predvsem ga slabo vreme mika, tedaj brez plašča in dežnika, po mokrem svetu se potika.

IZPOLNILNICA

OPRTRUTPOAR
* * * * *
TLMOVIGSETJ

Poišči koristno žuželko!

VERIGA

— o — a —
— i — a —
— a — o —
— i — a —
— a — i —
— o — a —

V vodoravnih vrstah sestavi samostalnik; vsaka končna črka začne naslednjo besedo, prav tako zadnja spodnja črka prvo besedo. Pri tem dajo tudi srednje tri črke vsake besede zase besedo.

POSETNIKA

o. F. I. Prosen

Zgor. Vode

Kak poklic vrši ta pater?

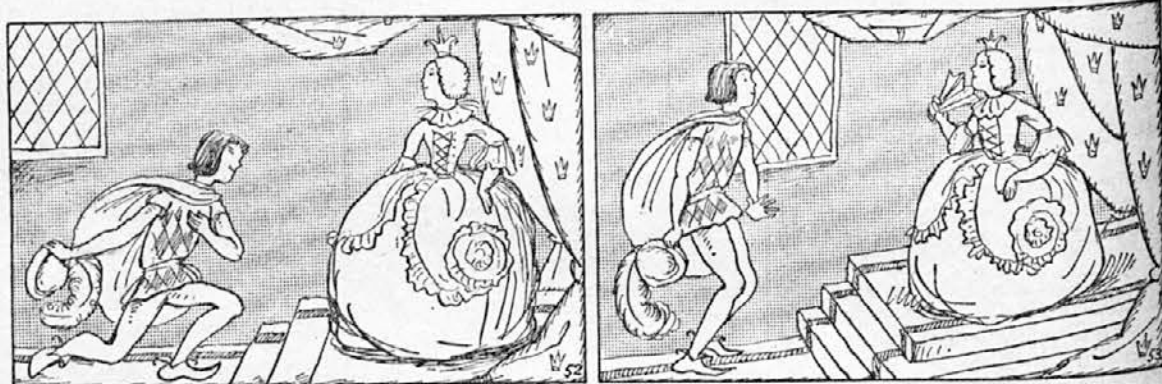
MENJALNI PROBLEM

Stric Matic je šel v banko zamenjati 7 lir za drobiž po 5 in 10 centezimov. Vsega skupaj je prejel 111 kovancev. Koliko jih je bilo od vsake vrste?

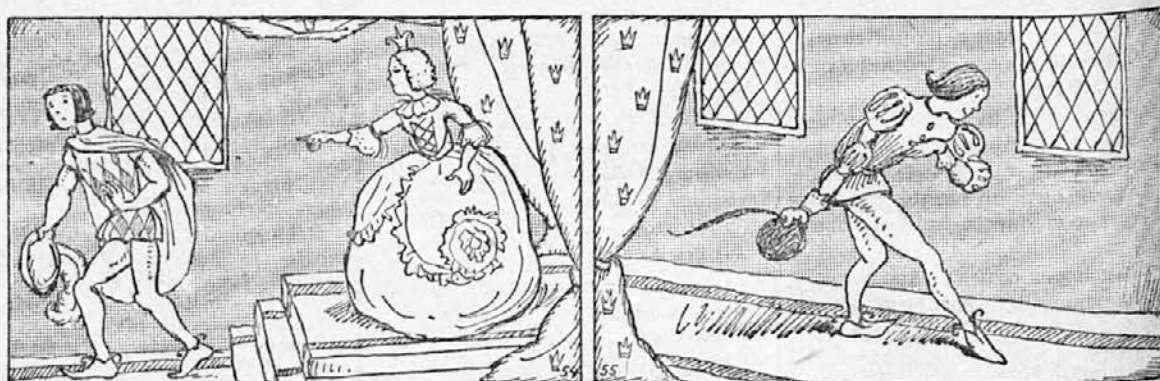

PREBRISANI PEPČEK

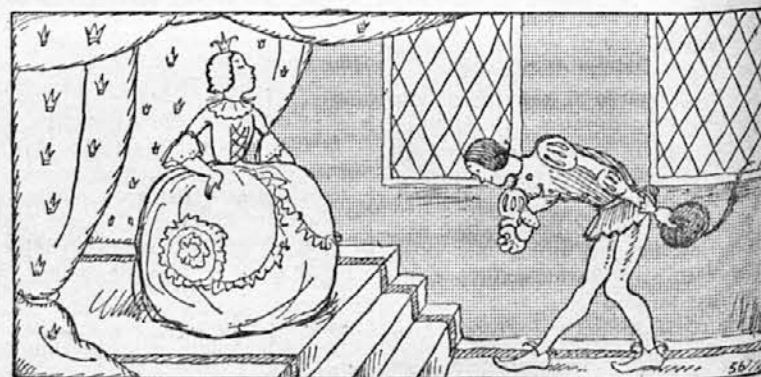
Poleg tega so v peči močno zakurili, tako da je bilo zelo vroče in je bil snubec ves rdeč v obraz.

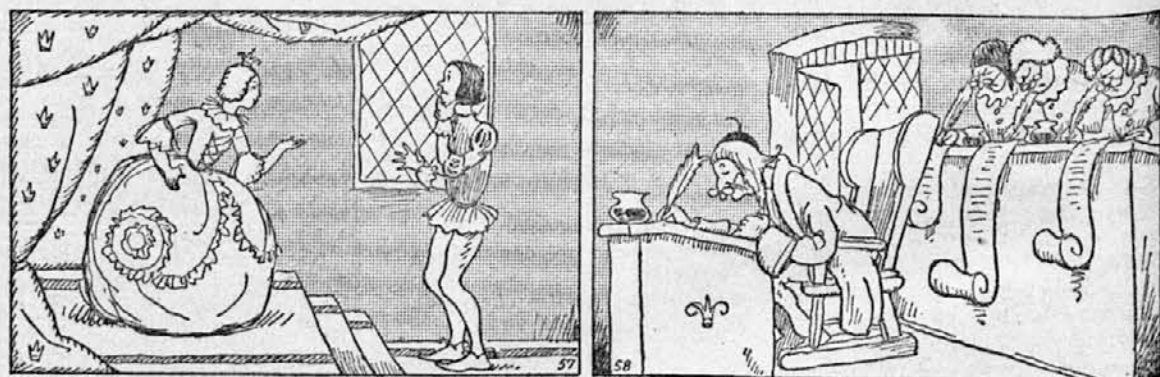
»Neznosna vročina vlada tu,« je začel pogovor tisti brat, ki je znal na pamet ves slovar. »Zato, ker moj oče danes peče mlade petelinčke,« je dejala kraljčina. Hu, — takšnega odgovora pa ni pričakoval. Niti besede ni mogel spregovoriti, čeprav je vedel, da bi moral povedati, kaj posebno duhovitega.

»Nič ni vreden,« je dejala kraljčina. »Ven z njim!« Tako je moral oditi iz dvorane. Potem je prišel drugi brat.

»Strašna vročina je tu,« je dejal.

»Zato ker pečemo danes mlade petelinčke,« je odgovorila kraljčina. »Kaa, kako?« je vprašal drugi brat, in vsi pisarji so napisali: Kaa, kako?

»Nič ni vreden,« je dejala kraljčina. »Ven z njim.« Tedaj je prišel prebrisani Pepček.

DALJE PRIHODNJIČ

GREELY SE ZAGOVARJA

Napisi
HALTER
PAUL

Nadaljevanje s 5. strani.

»Kaj naj storim? Lahko bi bil stolp k njemu in ga pozval na odgovor. Lahko bi bil zbudil vse svoje tovariše in jim dokazal prestopke. A kaj bi dosegel? Moja prevdarnost mi je vrela: ne! Mi vsi zaradi omejitve in naporov zadnje dni nismo bili več tako sveži. Svež in čil je bil samo Wilkins, tudi sicer najmočnejši in najrobustnejši izmed nas vseh. Pri najmanjšem znamenju, da sem ga bil opazoval, bi se postavil v bran, zgrabil za samokres in kakšnega nedolžnega izmed nas ubil, poleg vse podlosti, ki jo ima že na vesti. Če so bile do sedanjega zaloge izgubljene, vse ne smejo biti izgubljene še druge. Odločil sem se, da bom drugi dan poskrbel za to.

»Ko smo drugi dan krenili na pot, sem uredil tako, da je Wilkins vodil prve sani. Ker sem bil voditelj skupine, sem šel lahko od enega moža do drugega. Govoril sem z vsakim posebej, samo z Wilkinsom ne, o tem, kar sem bil ponoči opazil. Kajpak me je stalo dosti truda, preden sem pomiril njihovo razburjenje, da ne bi Wilkinsu predčasno izdali, da imamo nekaj proti njemu. Povedal sem jim, kaj nameravam storiti in sem dobil privoljenje vseh. A izrečno poudarjam, da sam nosim odgovornost in bi isto storil tudi tedaj, če ne bi imel privoljenja svojih tovarišev.

»Spet je bilo začelo snežiti, tako da nismo videli daleč pred seboj. Takrat sem poklical Wilkinsa, medtem ko sem držal roko na svojem revolverju v žepu. Obrnil je proti meni svoj, s krznom obdani obraz in je na prvi pogled spoznal, da ga vsi opazujejo. In ne samo to. Takoj je sprevidel, koliko ura bije.

»Roke kvišku! sem zakričal in potegnul revolver iz žepa. Wilkins se je pa samo zasmejal in se spet obrnil naprej, kakor da se ne bi bilo nič zgodilo, in kakor da bi lahko mirne duše vozil dalje.

»Stoj!« sem tedaj zakričal. Hkrati sem opazil, kako je njegova roka segla v žep. Takrat sem ustrelil. Oddal sem dva strela. Še zdaj jih slišim. In še vidim, kako se je njegova roka globlje pogreznila v žep. Nato je padel s sani in obležal v snegu. Psi so zalajali. Sani so oddirale dalje. Zdaj sem moral poleg tega še za njimi streljati, da sem s poginom enega izmed psov rešil dragoceno živila.

»Wilkins sem zadel skozi hrbet v pljuča. Čez nekaj trenutkov je izdihnil. Prosil sem dr. Bierca, naj ga preišče. Ko je odpel Wilkinsov plašč, so padli iz žepov zavojčki kruha in mesa, torej dokaz za to, kar sem bil povedal tovarišem. Zavili smo mrtvega v plahto in ga pogreznili v ledno špranjo. Vsi so sneli čepice in James Lane je naredil iz neke palice križ, ki ga je na tem mestu zataknil v led. Nato smo odšli dalje.

»Sestnanji dan smo našli profesorja Warda. Zlomil si je gleženj. Položili so mu jo med dežice, a skupina se na njegovo željo še ni vrnila, ker je v svoji znanstveni vnemi veroval, da je na sledi posebno važnim odkritjem.

»Pozneje smo našli „Stello Polare“ v dobrem stanju. Osem mesecev pozneje smo se vzdolž gronlandске obale vračali domov.

Greely je obmolknil. Smith je pogledal predsednika in predsednik je pogledal Smitha. Slišati je bilo samo, kako se je njegova strniščasta brada drgnila ob njegovo roko. Čez nekaj trenutkov je Smith dejal:

»Da, je pač tako. Mislim, da to ni umor. Gospodje a sodišča to pač dobro ločijo: umor ali uboj. Uboj to tudi ni. Mislim, da so si gospodje z menoj edini v tem, da ste storili samo svojo dolžnost, ko ste rešili življenje svojim tovarišem.

Predsednik je dvakrat prikimal. Greelyjev neolepšani zagovor mu je bil ugalj.

»Vašo izpoved bomo izročili državnemu tožilstvu, to se samo po sebi razume, vendar... Na lepem je vstal in čez mizo segel poročniku v roko. Tudi Greely je vstal. Bežno je pogledal po aktih na mizi, vzel svojo čepico izpod stola in odšel.

Odkod je življenje na zemlji?

Same teorije in domneve — določnega pa znanosti še zmerom nič ne ve

Menda ni človeka, ki si ne bi bil že kdaj — vsaj enkrat — zadal vprašanja: Od kod izvirajo živa bitja, ki je z njimi obljuda naša premičnica?

Naši predniki — ognjena bitja

Nemški fiziolog Preyer je trdil, da so bili naši davni predniki bitja iz plamena in ognja, imenovana pirozoi (ognjene živali). Na zemlji, ki je bila takrat še v vrelem stanju, so živele kakor žive danes ribe v vodi.

Ce danes sedite na skalo, si torej lahko celo domisljate, da sedite v naročju trupla enega izmed svojih davnih pradedov.

Ali izvira življenje na zemlji z drugih planetov?

Odgovor na to vprašanje je teorija o kozmozoiji. Leta 1921. smo pozabili proslaviti njeno stoletnico; zakaj prvi jo je pred dobrimi sto leti omenil grof Sallés-Guyonski de Montlivault v knjigi *Conjonctures de la Terre à la Lune*.

Nemški grof Hermann Keyserling (roj. 1880.) pa pravi:

»Življenje je prav tako večno kakor svet; razlika je le v tem, da v teku let življenje menja prostor. Življenske klice neprestano potujejo od enega ozvezdja do drugega in oblaajo tiste zvezde, ki so jih sposobne sprejeti.

Po dolgih letih pozabljenja sta to teorijo sprejela tudi dva slovita fizika, kemika in biologa: slavni angleški fizik William Thomson (1824. do 1907.) in nemški učenjak Helmholtz (1821.—1894.).

Nizozemski učenjak Van Thieghem pa pravi:

»Življenje na zemlji ni nič drugega kakor prav majhen drobec življenja v vesolju. Ko je bila zemlja dovolj sposobna za to življenje, se je oplojila z rastlinami, kakor se na primer še danes oplojdi osamljen otok ali v morje pogreznjena skala z rastlinskimi semeni, ki jih veter prinese iz soseščine. Proti temu lahko ugovarjamo samo s trditvijo, da je bila zemlja takrat še popolnoma osamljena v vesolstvu. Toda vsi niso teh misli. Če padanje meteoritov na zemljo postavlja to tezo na laž. Zadostovalo bi bilo, da bi zmrla semena le enkrat ali nekočkrat z meteoriti ali kako drugače padla na zemljo. Ko bi bila zemlja oplojena, bi bilo vse drugo samo stvar časa. Zemeljska vegetacija je imela svoj začetek in bo imela svoj konec: življenje vesolja je pa večno, kakor je večno vesoljstvo samo.

Tehten ugovor: meteoriti ne morejo prenašati živih klic

Na žalost ugovarjajo proti gornji trditvi tehtni pomisleki.

Prvič: meteorit je po današnjem znanju bržčas kos zvezde, ki ji je usojen skorajšen konec in zato je dolgo ni več življenja na njeni površini.

Drugič: meteorit je vsaj nekaj časa svojega obstoja silno vroč. Meteorit drsi visoko v zemeljski atmosferi s silno hitrostjo; cenijo jo na več deset kilometrov na sekundo. Pri tem nastane velikansko trenje in posledica je, da meteorit zažari. Na žareči površini pa ne more uspevati nobeno živo bitje.

To so dokazali zlasti Pasteurjevi poskusi na nekem meteoritu. Meteorit je pokrivala posteklenasta plast, posledica raztaljene meteoritove skorje.

Vrhu tega je današnja znanost prepričana, da organske snovi, ki jih vsebujejo nebesna telesa, ne izvirajo od živih bitij temveč od podobnih spojin ogljika in vodik, kakršne pogosto nastanejo pri taljenju železa v plavžih.

Nenavadna teorija: na poti skozi vesolje pod vplivom svetlobe

Fiziki, znani dlakocenci, so lepega dne ugotovili, da svetloba, čeprav simbol breztelesnosti, pritiska na telesa, ki jih osvetljuje. Ali bolje rečeno: svetlobno telo, ki izžareva svetlobo, se odbije nazaj, kakor se odbije ali odskoči top, ko izstrelj granato.

Nekaj številčnik vam bo pokazalo, da »pritiske« svetlobe ni nepomembna stvar.

Snop sončnih žarkov, padajočih navpično na svetlobo popolnoma odbijajoče telo, pritiska nanj s silo, ki je manjša od 10 gramov, na 1 ha (t. j. 10.000 m²). Če izračunamo moč, s kakršno obseva sonce celo zemljo, bi ugotovili, da znaša 100 milijonov kil. Ta številka je kajpak sama po sebi precejšnja; vendar je pa še kljub temu majhna v primeru s silo, s katero sonce privlači zemljo. Ta privlačnost namreč ni nič manj kakor tridesetstosmilijardkrat večja kakor »pritiske« sončne svetlobe.

Po mnenju skandinavskega učenjaka Svanta Arrheniusa, ki je leta 1922.

dobil Nobelovo nagrado, »je ta pritisk ravno toliko močan, da s precejšnjo hitrostjo žene delce snovi in jih odteza vplivu težnosti. To pa le tedaj, če so dovolj majhni.

Predstavljajte si torej, da je neke v vesolju planet z živimi klicami. V ozračju, obdajajočem ta planet, vladajo vrtinci in zračni tokovi, ki utesnijo te skrajno majhne žive delce prenesti v področja, kjer jih planet ne bo več privlačil. V teh področjih se bodo ti delci natelektrili, in sicer v stiku z natelektrjenimi delci prahu, ki zmerom napolnjujejo ozračje. In po zakonu o elektrostatiki bodo kmalu zajedrali v neskončno prostranstvo.

Začelo se bo lepo potovanje, zakaj tam dobe ti živi delci najbolj idealnega vodnika, ki si ga morete misliti, namreč — svetlobni žarek. In tako pride — kakor bi prišel sel z zemlje — takšna živa klica v dvajsetih dneh na Mars, v treh mesecih na Jupiter, v štirinajstih mesecih na Neptun, planet, ki je v našem sončnem sistemu najbolj oddaljen od nas.

V vesoljstvu je mrzlo, suho, tam vladajo strahotni ultravijolični žarki

Toda s panspermijo (gori popisanim naukom o živih klicah v vesolju) se vsi ne strinjajo. Ugovarjajo namreč, da bi živa telesa, ki bi si upala na takšno dolgo popotovanje, mrtva prišla na zemljo. Zakaj med potjo vplivajo nanje strahotni ultravijolični žarki, izhajajoči z žarečih zvezd, žarki, ki jih na njihovi poti nič ne ovira, zakaj med planeti je brezračen prostor. Ti žarki imajo uničujoč vpliv na ta mala bitja. Pod njihovim vplivom poginejo tudi še tako odporne žive klice — trditve, ki jo je s poskusom dokazal sloviti francoski biolog profesor Paul Becquerel, nečak profesorja Henrija Becquerela, ki je leta 1895. odkril radioaktivnost.

Te trditve so pa v nasprotju s trditvami ameriškega polkovnika Setlla, ki se bavi s podobnimi biološkimi poskusi pri svojih stratosfernih poletih. Trdi namreč, da so se nekatere žive stanice zunaj stratosferne gondole kljub nezasišlanemu mrazu in razredčenosti zraka ter mogočnemu vplivu ultravijoličnih žarkov normalno in popolno razvile. Po vrnitvi na zemljo so normalno živele dalje.

Biolog Paul Becquerel je napravil celo vrsto novih, zelo zanimivih poskusov. Na primer:

Alge so umetno vzgojili z vsemi mogočimi pripomočki in jih postopoma tri mesece sušili pri temperaturi 35 stopinj Celzija v brezračnem prostoru. Te alge so v posušeni zemlji razdelili na tri enake dele in jih dali v tri cevke iz steriliziranega stekla.

En del te vsebine so pustili na običajni temperaturi. Druga cevka je bila v neposrednem stiku z vtekočinjenimi plini. Ti dve cevki sta bili zaprti samo s tkanino, skozi katero so lahko uhajali plini in tekočine. Tretjo cevko so pa zaprli nad plamenom in jo dali v prostor, iz katerega so poprej tako zrak izsesali, da je meril pritisk v njem samo še 1 stotisotinko milimetra (normalni zračni pritisk meri, kakor bo bralcem znano, 760 mm). Profesor de Haas je te cevke popotil za sedem in pol ure v vtekočinjeni helij, čigar temperatura je znašala 269—271 stopinj Celzija pod ničlo.

Ko so cevke poslali nazaj v laboratorij v Parizu, so jih dvajset dni pustili v tekočem dušiku pri temperaturi

190 stopinj Celzija pod ničlo. Nato so kar najprevidneje vzeli vsebino iz cevk in jo posejali v sterilizirani zemlji. Čez šest mesecev so pri svetlobi in laboratorijski temperaturi mikroskopsko raziskali te rastline.

Celo alge, ki so jih posušili v brezračnem prostoru v posebnih cevkah že leta 1910. in jih potem potopili v tekoči helij, so se bujno razcvetele.

To je dokaz, da teče življenje, čeprav manj intenzivno, tudi v brezračnem prostoru, pa ne samo nekaj mesecev, temveč celo sedem in dvajset let, kakor kaže primer z algami, posušeni leta 1910.

Kljub temu, da so algam vzeli vodo, jih dali v brezračen prostor, jih izpostavili najhujšemu mrazu, jih pustili 480 ur v tekočem dušiku, 7 in pol ure do 16 ur v tekočem heliju pri temperaturi 269 do 271 stopinj Celzija pod ničlo, so vendar samo prekinile svoje vegetacijsko življenje.

Iste poskuse so napravili z nekaterimi primitivnimi živalmi, ki so jih tako rekoč na novo oživili. Tako na primer s trihino, močelko, infuzoriji itd.

Pogled v bodočnost

Ti uspehi poleg tistih, ki jih je dosegel profesor Paul Becquerel, dokazujejo, da ima vse, kar živi, neko skupno glavno lastnost. Protoplazma rastlin in živali more v brezračnem prostoru in pri nizki temperaturi ter na varnem pred svetlobo more tako rekoč neskončno dolgo ohraniti svojo sposobnost za novo življenje — seveda, če je kakšen slučajen škodljivec ne ugonobi. Možno je torej z eksperimentom začasnoma prekiniti življenje vsem fizičnokemijskim pojavom, ne da bi nastopila smrt.

»Ti poskusi,« pravi profesor Becquerel, »dajejo vsaj nekoliko razgleda v bodoča življenje vesolja. Ta poskusna prekinitev življenja se bo nekoč uresničila tudi na zemlji, takrat, ko bo sonce ugasnilo. Takrat bo zavladal nezasišan mraz, vode ne bo, zrak — če ga sploh še kaj bo — bo obstajal le še v vtekočinjeni obliki. Kaj bo s prekinjenim življenjem klic na naši zmrlji premičnici, blodeči v temi po vesoljstvu? Če bo prišel naš planet v bližino nove zvezde, ali se bo na njem pod vplivom njene toplote spet pojavilo ozračje, voda? Ali se bo na novo rodilo življenje, začetek novega razvoja živih bitij? Ali bodo pa, če se to ne zgodi in če se planet zaradi trka v drugo nebesno telo ali eksplozije razleti, njegove razbitine, polne živih klic, oplojile druge svetove?«

J. Aubin.

45 km na uro je pretekel slon

Neko Siamko je pilča strupena kača. Pika je bil smrtno nevaren in bi moral pa ni bilo nobenega vozila, ker je Siamka stanovala daleč od prve večje vasi. Zato se je njen mož odločil, da bo ženo odpeljal k zdravniku s slonom. Zlezel je s bolno ženo na slonov hrbet in ga podil, da je moral kar najbolje hitro hoditi. Tako je dosegel, da je prišel v 135 kilometrov oddaljeno vas v treh urah, kar je izredno hitro. Slon je tako dosegel rekord med svojimi debelokožnatimi sorodniki. Prehodil je 45 kilometrov na uro in rešil svoji gospodarici življenje.

Dečki spe trdneje od deklic

Neka nemška otroška zdravnica je s poskusi ugotovila, da spe dečki vse trdneje spanje od deklic. Prav tako potrebujejo dečki več spanja od deklic. Razen tega je z opazovanjem ugotovila, da otroci spe trdneje in bolje, če je vreme deževno kakor suho.

Kadar se toplotne razmere menjaajo, spe otroci nemirno, pa bodisi, da se menja toplota iz hladnejšega na topleše ali narobe. Ko se toplotne razmere ustale, spe otroci spet mirno in trdno vso noč.

Zaspal je v vodi

Dva dečka sta se igrala ob jezeru Jonkoping na švedskem in sta opazila, da plava po sredi jezera negibno človeško telo. Takoj sta bila prepričana, da je voda naplavila utopljenca in sta poklicala rešilno postajo.

Reševalci so takoj odšli s čolnom na jezero, ko so pa prišli v bližino navideznega utopljenca, so se nemalo začudili. Mož je živ in zdrav smrčal na vodi, ki ga je nosila na površini. Šele čez čas se jim ga je posrečilo zbuditi iz trdnega spanja. Mož jih je začuden pogledal, in jim povedal, da si takšno spanje na vodi večkrat privoščil, ker ga voda nosi kakor plutovino na svoji površini.

deja

NAPISAL A. W.

H gospodu Jamesu P. Hensloghu, lastniku neke ohijske banke, je prišel Philip McCoy in prosil za posojilo.

Bankir je nezaupno motril pomanjkljivo elegantno prišleca.

»Denar potrebujete?« ga je vprašal. »Koliko in čemu?«

McCoy se je zravnal in dejal:

»Stvar je takšna: imam sijajno idejo, ne morem vam je pa povedati, ker bi s tem izgubil vse. Samo dvoje mi ostane. Ali dobim denar, ne da bi povedal svojo idejo, ali da počakam tako dolgo, da zaslužim dva tisoč dolarjev, tako dolgo pa prav gotovo ne bom živel.«

Bankir je vzel cigareto iz desne v levo roko in dejal:

»In vi mislite, da je v Združenih državah kdo tako neumen, da vam bo dal denar, če ne ve zakaj? Kakšno zagotovilo mi lahko daste zanj?«

»Nobenega,« je odgovoril McCoy. »Igram z odprtimi kvartami. Nisem eden tistih, ki obljublja, da bodo modro ukradli z neba, ki se lažejo na vseh koncih in krajih, samo da dosežejo, kar žele.«

»Še to vam bom povedal,« je dejal McCoy. »Bil sem zaprt v jetnišnici St. Paulu zaradi sleparije in nasilstva. Sedel sem sedem let, štiri mesece in dvajset dni. Zdaj mi je dala jetniška uprava pogojno odpustnico, da smem na svobodo. Seveda me ima policija stalno pod nadzorstvom, na policiji imajo mojo sliko, moje prstne odtise, vedo kje hodim in kaj počnem. Policija me stalno nadzoruje, če bi samo malenkost zagrešil, bi me že spet zaprli za ostalih sedem let, sedem mesecev in osemnajst dni.«

»Zdaj veste,« je nadaljeval McCoy, »nisem nič, ne dam vam nobenega zagotovila. Samo svojo idejo imam, ki bi jo rad uresničil. Ali še mislite, gospod bankir, da bi se zaradi vaših puhlih dva tisoč dolarjev res dal spet zapreti? Kaj so vsa dolžna pisma, pogodbene in podpisi, ki jih dobite od drugih dolžnikov proti mojemu zagotovitju? Kaj je kosček papirja proti zagotovitju policije? Sedel sem sedem let v zaporu, zdaj mi je tega dovolil. Ali vam je zdaj jasno, da ne mislim na sleparijo?«

James P. Henslogh je odprl predal in vzel iz njega dva umazana tisočaka.

»Ali imate legitimacijo?« je vprašal.

McCoy je vzel iz žepa izrežek iz časopisa in ga položil na mizo. Na njem je pisalo, da sodišče išče Philipa McCoya, starega toliko in niko, ki je bil zaradi sleparije in nasilstva v zaporu sedem let. »To je moja tiraila,« je dejal McCoy. »Ali vam za dočaka?«

McCoy je podpisal pobotnico, vzel dva tisoč dolarjev in odšel.

Čez nekaj tednov so prinesli časopisno vest, da je neki možki z imenom McCoy odnesel precej denarja nekaterim lahkovernim denarnikom. Znal se je delati tako poštenega, da je celo bankirje spravil na led. Naj se vsi tisti, ki jih je možki osleparil, čimprej javijo na policijo.

James P. Henslogh je takoj odšel na policijo.

Polijski komisar ga je vprašal: »Kakšno zagotovilo za denar vam je dal ta človek?«

»Nobenega,« je odgovoril bankir.

»Zakaj ste mu pa potem posodili denar? Saj vendar ni prav nič imel,« je začuden vprašal komisar.

»Pač! Imel je preteklost,« mu je pojasnil bankir. »Bil je pod policijskim nadzorstvom!«

»Potem vas je pošteno nalagal,« mu je odgovoril komisar.

»Kako je to mogoče?« je vprašal bankir, »saj ste ga vendar samo pogojno izpustili.«

»Tudi to ni res,« je dejal komisar, »nikdar še ni bil v zaporu. Še nikdar ni imel opravka s policijo, vse je sama prevara.«

James P. Henslogh je zlezal v dve gubi. »Denar sem torej izgubil,« je dejal skesano. »Norec, ker sem ga bil posodil neoporečnemu.«

Ko se je pa vrnil domov, je našel na mizi pismo: »Dragi gospod! Srečno sem izmaknil pete. Prav gotovo ste že izvedeli, da nisem tisti, za katerega sem se izdal. Hotel sem samo zbuditi v vas zaupanje, zato sem lagal. Eno, gospod, pa ni bila sleparija: moja ideja. Res sem jo imel in bila je sijajna. Laže se namreč posreči nekoga prepričati, da ste slepar, čeprav niste, kakor pa biti slepar, na koga prepričati o svoji poštenosti. Ni treba, da ste slepar, lahko se samo delate, kakor da bi bili. Ali ni to res sijajna ideja?«

FR. P. ZAJEC
IZPRAŠAN OPTIK IN URAR
LJUBLJANA, sedaj Stritarjeva ul. 6
pri frančiškanskem mostu
vsakovrstna očala, računopis, topometri, barometri, vodorometri, itd. Velika izbira ur: zlatnine in srebrnine. Samo validna optika. Cenik: brezplačno